

RANNIKON PUOLUSTAJA

Meripuolustuksen ammatti- ja jäsenlehti

nro 3/2025

Teemana

Ukrainan kokemukset

Muistotilaisuus
Salmenvirran ristillä
Haminassa s. 50

Itämeren tila ja rantavaltiot
– yhteistyön myötä-
ja vastatuulet s. 38

Miekkajuhla Suomalaisella
Klubilla – juhla
vuodesta 1963 s. 63

IMAGE SOFT

Underwater surveillance technology

Vedenalaisen valvonnan järjestelmät

- Merialueiden valvonta
- Satamaturvallisuus
- Merenalaisten rakenteiden ja kaapeleiden puolustus

Rannikopuolustuksen ja merenkulun simulaattorit

- Sukellusvenetorjunnan simulaattorit
- Sertifioidut merenkulun koulutukset
- Operaatioiden suunnittelu ja uhkien torjunta
- Tulenjohton harjoittelusimulaattorit

www.imagesoft.fi

Uusi mies peräsimeen

Päätoimittajan kapula on jo vaihtoalueen loppupäässä, kun luet tätä. Tarkoitus on siirtää se napakasti yläkautta – ilman että vauhti hyytyy tai palikka putoaa kädestä.

Uusi kipparimme Aleks Viennon on viestinnän ammattilainen, joka on perustanut oman veneilymedian ja tietää siis, kummasta päästä melaan tarttua.

Minä puolestani siirryn kirjoittajareserviin, horisontin taa. On hyvä tunne jättää Rannikon Puolustaja hallitusti seuraavalle sukupolvelle – joka on varmasti jo tehnyt pitkän listan asioista, jotka ”pitäisi” muuttaa. Toivon, että osa niistä jää listalle.

Aikaani on mahtunut monia ilon hetkiä ja muutama salakari, joita kelpaa joskus kiikkustuolissa muistella.

Lehdessämme ja erityisesti sen tuotannossa on tapahtunut kaksi isoa muutosta. Toisen niistä olen käsitellyt aiemmissa pääkirjoituksissa, ja toinen on advertoriaalien eli artikkelimuotoisten mainosten hyväksyminen osaksi sisältöä. Aiheesta käytiin runsaasti keskustelua, mutta päätös on nyt tehty. Tarjoamme mainostajille mahdollisuuden käsitellä perusteellisemmin tuotteitaan, ja vastaavasti lukijalle aiempaa informatiivisempia mainoksia yritysten tarjonnasta.

Mutta jäähyväispääkirjoitus ilman ohjeita olisi kuin merikartta ilman pohjoisnuolta. Tässä kaksi tärkeintä:

Ensimmäinen: kirjoittakaa. Taittajamme saa kyllä kannet ja kuvat kuntoon, mutta itse asia syntyy vain aktiivisten rannikon puolustajien näppäimistöillä – olittepa mies, nainen, poika, tyttö tai pieni vihreä muukalainen toiselta planeetalta. Kirjoittamaton juttu on yhtä hyödyllinen kuin kompassi ilman neulaa.

Ja muistakaa: yksikään toimitukselle lähetetty teksti ei ole

todiste lähettäjän sekoamisesta, vaan ilmaisuna halusta osallistua yhteiseen projektiin. Me autamme tarvittaessa virheidensä estämisessä – myös niiden, jotka voisivat aiheuttaa vesiputouksen kahvikupin yli.

Toinen: päätoimittaja tarvitsee virallisen ja epävirallisen verkoston. Virallisia ovat toimitusneuvosto ja toimitus. Epäviralliseen puolestaan kuuluvat kaikki, joilla on joskus ollut märkä sukka, kiinnitetty köysi tai muistikuva siitä, kummasta päästä ankuri lasketaan. Ilman tätä verkostoa on vaikea tietää, keneltä pyytää juttua – ja vaikea saada sitä ”oikeaa” tarinaa.

Meillä on yksi suuri yhteinen tarina: Suomen puolustaminen merellä ja rannikolla. Mutta se rakentuu tuhansista pienistä kertomuksista, joista osa on niin hyviä, että ne pitäisi melkein salata. Onneksi me emme salaa.

On ollut ilo olla osa tätä lehteä. Pidetään pää kylmänä, sydän lämpimänä ja ruuti kuivana – ja jos ruuti kastuu, muistakaa että se on sitten uuden päätoimittajan ongelma. ■

Juha-Antero Puistola

*Päätoimittaja
Komentaja evp.*

Merivoimien vuosipäivän paraatikatselmus alkamassa. Ensimmäisenä Laivaston soittokunta.

SEPPO KAILA

Teemana

Ukrainan kokemukset

- 7 Ukrainan sodan opit – viimeinen herätys Euroopalle
- 10 Ukrainan sota ja merisodan teorian muutos
- 15 Ukrainan sodan vaikutukset toimintakyvyn ylläpitoon
- 18 Venäjän sota Ukrainassa – kriittisen infrastruktuurin tuho aseena
- 26 Siviilien suojelun kipupisteitä
- 30 Toimintakykyedellytykset ja voimavarat

Juha-Antero Puistola

Ville Vänskä

Lasse Eini, Marcus Saarinen
ja Petteri Simola

Pasi Raatikainen

Riitta Björn

Ari Suominen

Vakiot

Pääkirjoitus	3
Sidosryhmät	106

Keskustelu

Itämeren tila ja rantavaltiot – yhteistyön myötä- ja vastatuulet	38

Kirjallisuus

Tavaraluotosta idänkaupan pakkopaitaan	47

s. 70

Suomen merivoimien rauhan ajan pahin onnettomuus tapahtui tasan 100 vuotta sitten.

s. 72

Hieno sää, kiltamajan vuosijuhla ja maittava hernekeitto houkutteli väkeä Järvöön elokuun toisena viikonloppuna.

PEKKA NIEMI

Tapahtumat

Salmenvirran risti – Merivoimien rannikkojoukoissa kentälle jääneiden muistoristi	50
Järvön saarella on aina uskottu yhteisöllisyyteen – kiltamajan 40-vuotisjuhla kokosi runsaan osallistujajoukon	56
Muistolaatta Jussaröön	60
Miekkajuhla Suomalaisella Klubilla – juhla vuodesta 1963	63

Historia

Menneisyyden pöyhintää osa 3 Johdot solmussa	66
Murhenäytelmä Pohjanlahdella	70

Kuulumisia

Rannikkoupseeriyhdistys	76	Kotkan Rannikkoalueen Perinneyhdistys	86
Sininen Reservi	78	Turun Laivastokilta	90
Helsingin Miinanraivaajakilta	80	Turun Rannikkotyökistökilta	92
Hangon Rannikkopatteriston Perinneyhdistys	82	Rannikkosotilaskotiyhdistys	94
Rannikkotyökistön Perinneyhdistys	84	Rannikkojääkärikilta ja Rannikkojääkäri- pataljoonan Perinneyhdistys	99
Pohjanlahden Laivastokilta	85		

RANNIKON PUOLUSTAJA

Meripuolustuksen ammatti- ja jäsenlehti

Päätoimittaja

Juha-Antero Puistola
juha.antero.puistola@gmail.com
Kaikki sähköiset aineistot
pyydetään lähettämään
osoitteeseen:
toimitus@rannikonpuolustaja.fi

Toimitus

Toimitussihteeri
Seppo Alanko
toimitus@rannikonpuolustaja.fi
Markus Malila
markus.malila@mil.fi
Ove Enqvist, historia ja kirjallisuus
enqvist@tutanota.com

Toimitusneuvosto

Timo Junttila,
toimitusneuvoston puheenjohtaja
Auvo Viita-aho,
kustantajan, RUY:n puheenjohtaja
Juha-Antero Puistola, lehden
päätoimittaja (kokouksen sihteeri)
Janne Huusko,
MERIV:n esikuntapäällikkö
Kalle Kaján, Suomenlahden
aliupseerit ry:n pj
Mikko Laakkonen,
UUDPR:n komentaja
Mika Kuutti, SINRES ry
Johan Tillander, RPR:n komentaja
Elina Laiho, MPHL:n puheenjohtaja
Sauli Rimmanen,
RLAIV:n komentaja
Antti Rainio, MERISK:n johtaja
Johanna Pakola,
RTPY:n puheenjohtaja
Tatu Vartiainen,
RTOU ry:n puheenjohtaja

Lehden kotisivut

www.rannikonpuolustaja.fi

Toimituksen osoite (postitettavat aineistot)

Seppo Alanko
Tmi Riimunkantaja
Vuoriharjuntie 40 I 17, 02330 Espoo

Tilaushinnat vuodelle 2025

Yksittäiset kestotilaajat 26 euroa/
vuosikerta. Yleishyödyllisten
yhteisöjen jäsentilaukset
12 euroa/vuosikerta.

Osoitteenmuutokset ja tilaukset

Jarmo Valtimo
Metsäkannaksentie 32
10940 Hanko
040 564 7695
jarmo.valtimo@rannikonpuolustaja.fi

Kirjapaino

Punamusta Oy, Forssa

Ilmoitusmyynti

Juha Halminen
050 5922 722
juha.halminen@mediaosasto.fi

Julkaisija

Rannikkoupseeriyhdistys RUY ry
Aikakausmedia ry:n jäsen

Kansi

Muistotilaisuus Salmenvirran
ristillä Haminassa.

Kuva: Puolustusvoimat
/ Juuda Mäntymaa.

68. vuosikerta • 3/2025

RANNIKON PUOLUSTAJA 4/2025 ilmestyy viikolla 50.

Lehden aineistopäivä on 17.10.2025 mennessä. Tekstit mieluiten rtf-tekstiedostoina (muutkin formaatit käyvät) sähköpostilla. Kuva-aineisto pape-ri-, dia-, tai digikuvina (tiff-, eps- tai jpg). Digikuvien minimiresoluutio on 300 dpi käytettävässä koossaan. Paperikuvia ei palauteta. Muusta menettelystä on sovittava erikseen päätoimittajan kanssa.

Uutta kalustostoa siirtymässä operaatioon.

CHATGPT, TEKÖÄLYLLÄ JA BINGILLÄ TUOTETTU KUVA

Juha-Antero Puistola

Päätoimittaja

Ukrainan sodan opit

– viimeinen herätys Euroopalle

Venäjän hyökkäys Ukrainaun vuonna 2022 palautti sodankäynnin Eurooppaan ja ravisteli rauhan oletuksia. Konflikti paljasti länsimaiden haavoittuvuuden, reaktiokyvyn puutteet ja pelotteen heikkoudet. Samalla se muistutti, että sodankäynti ei ole jäänyt historian hämärään – päinvastoin, se on jälleen Euroopan turvallisuuspolitiikan ytimessä.

Strateginen sokki ja pelotteen epäonnistuminen

Venäjä lähti sotaan olettaen, ettei länsi reagoisi voimallisesti. Arvio perustui Georgian sodan (2008) ja Krimin valtauksen (2014) kokemuksiin. Tämä osoittaa perinteisen pelotteen epäonnistumisen — ja länsimaiden heikon ymmärryksen Venäjän strategiasta ja päätöksenteosta.

Pelotteen uskottavuus edellyttää tarkkaa käsitystä vastustajan motiiveista ja toimintalogiikasta. Länsimaiden Venäjä-osaaminen rappeutui kylmän sodan jälkeen, eikä uusi analyttikkopolvi ollut valmis paikkaamaan syntyntä aukkoa.

Tiedusteluyhteisöt varoittivat sodan mahdollisuudesta ajoissa, mutta poliittinen johdanto ei reagoinut ajoissa tai riittävästi.

Koko yhteiskunta puolustukseen

Ukrainan sota on osoittanut, ettei puolustustaistelu ole vain asevoimien tehtävä. Kyse on koko kansakunnan kestävydestä — niin fyysisestä, psykologisesta kuin teknologisesta. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen, reservien laajuus ja maanpuolustustahto ovat osoittautuneet keskeisiksi.

Suomalainen kokonaismaanpuolustusmalli herättää nyt kiinnostusta eri puolilla Eurooppaa. Siinä korostuvat varautuminen, yhteiskunnan laaja osallistuminen ja siviili- ja sotilaspuolen yhteistyö. Kyse ei ole pelkästään puolustusvoimien suorituskyvystä, vaan kansa-

kunnan kyvystä sietää tappioita ja jatkaa toimintaansa.

Massan merkitys ja asevelvollisuus

Sota on muistuttanut, että massa on yhtä tärkeä kuin liikkuvuus tai teknologia. Useimmat eurooppalaiset armeijat ovat liian pieniä, ja ne on rakennettu kriisinhallinnan, ei täysimittaisen sodan tarpeisiin. Asevelvollisuuden rooli on noussut uudelleen keskusteluun useissa maissa.

Suomi tuottaa asevelvollisuusjärjestelmällään koulutettua reserviä, mutta kertausharjoitusten määrä ei riitä nykyaikaisen taistelukyvyn ylläpitoon. Reserviläisten osaaminen droonien torjunnasta tai modernista suojautumisesta voi olla vanhentunutta jo muutamassa vuodessa ilman täydennyskoulutusta.

Teknologia ei korvaa kaikkea

Ukrainan sota on romuttanut ajatuksen, että korkea teknologia korvaisi taistelumassan. Vaikka teknologia tarjoaa hetkellistä etua, innovaatioiden elinkaari on lyhyt ja vastapuolen sopeutuminen nopeaa. Siksi tarvitaan tasapainoa: teknologinen etumatka ja riittävä henkilöstömassa yhdessä muodostavat kestäväen kyvyn.

Puolustusteollisuus: ketteryttä vai juhlapuheita?

Pitkäkestoinen sota kuluttaa nopeasti varastoja ja edellyttää jatkuvaa täydennystä. Nykyiset eurooppalaiset hankintajärjestelmät eivät kykene vastaamaan nopeaan ryhtiin.

Jäykät prosessit, sääntely ja investointien epävarmuus estävät puolustusteollisuuden ketteryyttä.

Sota Ukrainassa on osoittanut tarpeen kulttuurimuutokselle: valtion on otettava suurempi riski ja kannettava vastuu tulevaisuuden suorituskyvystä. ”Pelle Pelottomien” ideat, pienyritysten innovaatiot ja riittävän hyvät ratkaisut on otettava käyttöön, vaikka ne eivät olisi byrokraattisesti viimeisteltyjä.

Varastot, tykistö ja klassisen sodan paluu

Taistelukentällä kohtaavat niin 152 mm:n tykistö kuin satelliittiohjatut droonit. Molempia tarvitaan — ja molempia kuluu. Vanhan materiaalin hylkääminen on osoittautunut virheeksi. Alkuvaiheessa sota käydään varastoista, ei vielä uusista tuotantolinjoista.

Euroopan on kehitettävä yhteinen varastointistrategia, joka perustuu sekä halvempaan perusmateriaaliin että huipputeknologiaan. Korkean teknologian aseet ovat usein hitaita ja kallia valmistaa — ja kriisitilanteessa saatavuus voi viivästyä.

Ilmasota ja ilmapuolustus

Kumpikaan osapuoli ei ole saavuttanut ilmaherruutta Ukrainassa. Venäjän ylivoima ei riittänyt, ja Ukrainan kyky puolustautua perustui pitkälti läntiseen ilmatorjuntatukeen. Tämä on herätys myös Euroopalle: ilmatorjunnan ja ilma-aseistuksen puutteet on korjattava.

Ilmatorjunnan tulee kyetä torjumaan koneet, ohjukset ja

droonit. Useissa valtioissa kehitystyö on alkanut, mutta tuloksia tarvitaan nopeasti.

Droonit: teknologinen kulutusase

Droonit ovat muuttaneet sodankäynnin rytmiä. Ne eivät ole enää yksittäisiä aseita, vaan massatuotettuja kulutustavaroita. Niitä käytetään tiedusteluun, iskuihin ja psykologiseen sodankäyntiin.

Venäjän ja Ukrainan tuotantomäärät ovat valtavia — jopa satojatuhansia kuukausittain. Eurooppa ei ole valmistautunut tähän mittakaavaan. Droonien torjunnassa elektroninen sodankäynti on keskeisessä roolissa, ja tulevaisuuden järjestelmien on oltava modulaarisia ja nopeasti päivitettäviä.

Merellinen Droonisodankäynti

Ukraina on onnistunut haastamaan Venäjän laivaston ilman omaa laivastoa, miehittämättömien järjestelmien avulla. Tämä on radikaali muutos merisodankäynnissä.

Eurooppalaisten merivoimien on reagoitava nopeasti ja sisällytettävä uudet opit koulutukseen.

Kybersota ja informaatio- vaikuttaminen

Venäjän laaja-alainen kybersodankäynti — disinformaatio, sabotaasi ja kriittisen infrastruktuurin häirintä — on ollut osa

Ukrainan reserviläinen drooniharjoituksissa.

TEKOÄLYLLÄ JA BINGILLÄ TUOTETTU KUVA

hyökkäystä alusta alkaen. Vaikka se ei ole ratkaissut taistelua, sen merkitys ei ole vähäinen. Eurooppalaisten toimijoiden on vaurauduttava jatkuviin hybridivaikuttamisen muotoihin myös sodan ulkopuolella.

Elektromagneettinen taisteluympäristö

Ukrainan sota tarjoaa harvinaisen tilaisuuden tarkastella nykyaikaista elektromagneettista sodankäyntiä. Sekä hyökkääjä että puolustaja hyödyntävät spektriä laajasti. Toimiva kalusto ja osaaminen tässä ympäristössä ovat nyt elintärkeitä.

Viimeinen mahdollisuus?

Ukrainan sota on Euroopan viimeinen herätys. Se on osoittanut asevoimien heikkoudet, yhteiskuntien haavoittuvuudet ja poliittisen päättäväisyyden puutteet. Jokainen valtio on liian pieni yksin, mutta yhdessä Eurooppa voi olla vahva.

Jotta näin tapahtuisi, on uudistettava nopeasti. Kyse ei ole vain varustautumisesta, vaan kokonaisvaltaisesta kriisinsietokyvystä. Tässä suomalaisella mallilla on paljon annettavaa.

Rauhan aikana tehtävät päätökset ratkaisevat sodan kohtalon. ■

Ukrainan sota ja merisodan teorian muutos

Merisodan teoria on nykyaikana ylenkatsottu ja väärinymmärretty. Liian monet uskovat teknologian, teknisen osaamisen ja käytännön merimiestäidon ratkaisevan taistelut merellä. Näistä ei varmasti ole haittaa, mutta merisodan teorian ymmärtäminen ohjaa varmimmin tekemään oikeat ratkaisut niin taistelutilanteessa kuin normaaliolojen merivoimaa rakennettaessa. Merisodan olemusta tuntematon on vastaavasti tuomittu kerta toisensa jälkeen häviämään.

Teorialla on arvonsa ja asemansa sodankäynnissä. Samoin kuin tie- teessä, niin myös sodankäynnissä etsitään ilmiöiden säännönmukaisuuksia, selvitetään käsitteitä ja niiden suhteita toisiinsa sekä luodaan malleja, joilla vaikeasti hahmotettavista ilmiöistä saadaan ymmärrettäviä. Olennainen osa tiedettä on teorianmuodostus. Samoin sotateoreettinen tarkastelu perustuu menneiden sotien ja taisteluiden mallintamiseen ja pilkkomiseen ymmärrettäviksi osiksi. Teorialla on arvoa tapahtumien kuvaamisessa ja selittämises- sä, tapahtumien ennakkoinnissa ja niihin vaikuttamisessa.

Kun sotahistoriaa tarkas- tellaan teorioiden kautta – esi- merkiksi sodankäynnin periaat- teiden kautta – antaa tarkaste- lu paljon arvokkaampaa tietoa kuin pelkkä tapahtumien kuva- minen. Sotataidon teorian käy-

tön perimmäinen tarkoitus on luonnollisesti auttaa sotien ja taisteluiden voittamisessa. So- tataidon teoria auttaa muodos- tamaan laajan viitekehyksen käsiteltäville asioille. Asian tar- kastelu teoreettisen viitekehyk- sen kautta tai sen sijoittaminen osaksi teoreettista viitekehystä auttaa hahmottamaan sen hel- pommin ja löytämään laajasta aiheesta keskeisen sisällön.

Merisodan teorian ja pää- määrien tunteminen on perus- ta nykyaikaisen merisodankäyn- nin ymmärtämiselle. VUlkoes- ti merisodankäynti on muuttu- nut valtavasti vuosisatojen aika- na, ja eri koulukuntien tulkinnat ovat muovanneet merivoimia eri puolilla maailmaa erilaisiksi. Silti merisodankäynnin taustal- la oleva yleinen teoria on säily- nyt jotakuinkin muuttumattoma- na. Merisodankäynnin keskeiset periaatteet ovat varsin pysyviä; havaitse, tavoita, tuhoa, hallitse

meriyhteyksiä ja kiistä vastusta- jan merenherruus. Näin on ollut jo antiikin ajoista asti.

Merisodan teoria ymmärre- tään yleisesti niiden tekijöiden yhdistelmäksi, jotka vaikutta- vat sodankäyntiin merellä. Me- risodan teorian voidaan tulkita muodostuvan merisodan fyysi- sen ympäristön tekijöistä, me- risodan luonteesta, tavasta so- tia, käytettävästä teknologias- ta, erilaisista organisaatiois- ta, keskinäisistä vaikutussuh- teista, päämääristä ja niin edel- leen. Osa näistä tekijöistä on varsin muuttumattomia, kuten fyysinen ympäristö. Osa taas on sellaisia tekijöitä, jotka ovat sa- tunnaismuuttujia, kuten sodan kitka, sattuma tai arvaamatto- muus. Ja kolmantena ovat teki- jät, jotka muuttuvat ja samalla muuttavat merisodan teoriaa. Näistä merisodan historiaa tar- kastellen merkittävin on ollut teknologinen kehitys.

WIKIMEDIA COMMONS

Piirros Yhdysvaltain sisällissodasta Hampton Roadsin taistelusta, jossa etelä- ja pohjoisvaltojen panssiriivat ottivat ensi kertaa yhteen. Taistelun jälkeen suurunkoiset laivat saivat väistyä teräksen tieltä.

Klassinen merisodan teoria

Klassinen merisodan teoria pohjautuu paljolti kahden merisotateoreetikon, yhdysvaltalaisen Alfred Thayer Mahanin (1840–1914) ja brittiläisen Sir Julian Corbettin (1854–1922), kirjoittamiin teoksiin. Näiden kahden suuren merisodan teoreetikon lisäksi löytyy kokonainen kirjo erilaisia koulukuntia. Vaikka Mahanin ja Corbettin teorioita on parjattu aikakautensa tuotteiksi, luovat ne edelleen perustan länsimaiselle merisodan teorialle. Näiden kahden teoreetikon ajatukset pelkistään merisota merkitsee aina joko merenherruuden hankkimista tai sen kiistämistä.

Vaikka tekniikka ja taktiikka ovat muovanneet merisodankäyntiä vuosisatojen kuluessa, on merisodankäynnin päämäärä pysynyt muuttumattomana. Absoluuttisen merenherruuden illuusio muuttui 1900-luvulla suhteelliseksi merenherruudeksi, jonka mukaan kukaan ei voi saavuttaa täydellistä merenherruutta, vaan se on aina ajallista ja paikallista.

Merenherruus (*command of the sea*) on merkinnyt alun perin meriyhteyksien hallintaa. Tavoitteena on ollut hyödyntää meriyhteyksiä ilman merkittävää toisen osapuolen vastustusta, kiistäen tältä samalla kyvyn meriyhteyksien hyödyntämiseen ja käyttöön. Merisota-

teoreetikko Sir Julian Corbettin mukaan merisodankäynnin tavoitteen tuli aina liittyä joko suoraan tai välillisesti merenherruuden saavuttamiseen ja säilyttämiseen tai merenherruuden kiistämiseen vastustajalta.

Nykyään merenherruuden käsitteen sijasta on alettu käyttää merenhallintaa (*sea control*), mutta perusajatus taustalla on kuitenkin sama. Viime kädessä kyse on aina siitä kuka saa käyttää merta ja kuinka vapaasti. Sekä merenherruudessa että sen kiistämisessä on kysymys merenhallinnasta, jonka taso tai syvyys voi vaihdella. Merenherruuden aste tai syvyys voi vaihdella ehdottomasta tai kiistat-

WIKIMEDIA COMMONS

Ukrainalainen Magura V5 meridrooni. Ukrainalaisten epäsymmetrinen tapas käydä miehittämättömin asein merisotaa, on ollut tehokasta ja saanut määrällisesti ylivoimaisen Venäjän Mustanmeren laivaston näyttämään surkeilta.

tomasta rajoitettuun tai kiistettyyn. Merenherruuden ajallinen kesto voi puolestaan olla pysyvää tai väliaikaista.

Vapaan merenkäytön estäminen tai merenherruuden kiistäminen (*sea denial*) on nähty merenherruuden vastakohtaksi. Merenherruuden kiistäminen voi olla strateginen tavoite sodan jokaisessa vaiheessa. Merenherruuden kiistäminen on nähty heikomman merivoiman tehtävänä, jolla voidaan menestyksekkäästi estää vahvemman merivoiman toimintaa ja vaikuttaa sen suunnitelmiin. Ajallisesti ja paikallisesti yllätykseen pyrkivällä iskulla voidaan saavuttaa suurin vaikuttavuus. Merenherruuden kiistämisellä heikompi osapuoli voi pyrkiä myös turvaamaan omaa merenkäyttöään toiminta-alueella, jolla vahvempi osapuoli omaa me-

renherruuden. Merisotatoimena merenherruuden kiistäminen on luonteeltaan ajallisesti ja paikallisesti rajoitettua toimintaa eli merioperaatio.

Yhteisoperaatiot muuttivat merisodan teoriaa

Toisesta maailmansodasta käynnistynyt ja kohti vuosittain vaihdetta kiihtynyt tekninen kehitys kuitenkin muutti perinteisen merisodankäynnin mallia merkittävästi. Teknologian nopea kehitys madalsi puolustushaarojen yhteistoimintaa aiemmin rajoittaneita käytännön esteitä. Ihanteeksi nousivat 1980- ja -90-luvuilla yhteisoperaatiot. Yleistäen yhteisoperaatioilla tarkoitetaan operaatioita, joissa vähintään kahden puolustushaaran suorituskykyä käytetään koordinoitusti samassa operaatiossa tai sotatoimessa

ajallisesti synkronoidusti.

Vallalla ollut yhteisoperaatioajattelu ohjasi puolustushaarojen kehitystä yhä tiiviimpään yhteistoimintaan niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Eri puolustushaarojen asejärjestelmät pyrittiin suunnittelemaan ja rakentamaan yhteensopiviksi, jonka tarkoituksena oli lisätä tehokkuutta ja säästää kustannuksia. Samalla eri puolustushaarat tulivat entistä riippuvaisemmiksi toistensa tuesta. Yhteisoperaatiot yhdistettynä länsimaita kylmän sodan jälkeen leimanneeseen vaikutuskeskeiseen ajattelutapaan johtivat Yhdysvalloissa laivaston tehtävien ja kokoonpanon ajautumiseen kauaksi merisodan teorian ikaikaisista päämääristä.

Laivaston tehtävät muuttivat valtamerioperaatioista (*blue water*) lähempänä rannik-

koa (*brown water*) tapahtuviksi tuki- tai tukeutumistehtäviksi. Laivaston uudisrakennuksista haluttiin entistä monikäyttöisempiä ja yhteisoperointikykyisiä niin puolustushaarojen välillä kuin monikansallisestikin. Alusten tuli olla entistä helpommin muunneltavissa eri tehtäviin ja sotilaallisten tehtävien rinnalle nousivat tasavertaisiksi viranomaisyhteistyö sekä muun yhteiskunnan tukeminen.

Yhteisoperaatiot vietiin Yhdysvalloissa niin pitkälle, että puolustushaarat pyrittiin pakottamaan yhteistoimintaan virallisella määräyksellä. Tämä Goldwater–Nichols Act vuodelta 1986 ohjasi puolustushaarat kehittämään suorituskykyään yhteistoiminta ja yhteisoperaatiot edellä. Maasodankäynti keskiössä laaditusta yhteisoperaatioiden doktriinista tuli vuosikymmeniksi kaikki kaikessa, kunnes vasta 2010-luvulta lähtien on hiljalleen herätty uudelleen merivoiman alkuperäisen tarkoituksen ja tehtävien tärkeyteen. Merenherruus eli nykyinen merenhallinta ei tosin tarkoita enää puhtaasti merialueiden hallintaa, vaan väljemmin tulkittuna esimerkiksi tilanteen hallintaa tai niin sanotusti *niskan päällä olemista*, jota esimerkiksi Ukrainan on menestyksekkäästi toteuttanut Mustallamerellä muilla kuin perinteisillä merisodankäynnin välineillä.

Ukraina muovaa merisodan teoriaa

Sodankäynti on jatkuvassa muutoksessa. Muutoksen nopeus ja

sen vaikutus taustalla olevaan merisodan teoriaan vaihtelevat. Suuret teknologiamurrokset, kuten 1800-luvun jälkimmäisen puoliskon voimakas teollistuminen ja sitä seurannut merisodankäynnin niin kutsuttu merisodan koneaika, ovat muuttaneet merisodankäyntiä huomattavasti. Samoin kuin lentoaseen ja sukellusveneen tuleminen erottamattomaksi osaksi merisotaa. Tekniikan kehitys ja uudenlaiset välineet ovat mahdollistaneet uudenlaisen taistelutavan ja taktiikan. Olkoonkin ettei sodankäynnin taktinen kehitys ole aina pysynyt teknisen kehityksen mukana. Muutoksen tunnistaminen ja siihen mukautuminen ovat edellytys menestykselle sodankäynnissä. Usein muutoksen tunnistaminen vaatii pitkän aikaperspektiivin, mutta seuraavasta merisodankäynnin murroksesta on jo viitteitä nähtävissä.

Suurin muutos merisodan teoriassa viime vuosina on tapahtunut teknologiassa ja siirtymisessä symmetriasta enemmän epäsymmetriaan. Teknologian osalta näkyvin muutos on ollut miehittämättömyyden tuleminen kiinteäksi osaksi sodankäyntiä nopeammin kuin mitä oli ennustettu. Ukrainan sodassa esimerkiksi lennokkeja on käytetty molemmin puolin menestyksekkäästi ja näkyvästi niin maa- kuin merisodankäynnissä. Ukrainan onnistuneet iskut miehittämättömin venein (*USV, Unmanned Surface Vessel*) ovat samankaltainen merisodankäynnin murros kuin panssarilaivojen esiinmarssi Yh-

dysvaltain sisällissodassa, miina-aseen ensiesiintyminen Krimin sodassa tai torpedoaseen ensimmäiset historialliset merivoitot Kiinan–Japanin sodassa.

Miehittämättömiä järjestelmiä kehittävät ja ottavat kilvan käyttöön nyt niin eri valtioiden merivoimat kuin myös erilaiset terroristiset ja kapinalliset järjestöt. Tässä kehityksessä on syytä olla mukana, vaikka tuskin miehittämättömät järjestelmät tulevat syrjäyttämään mitään toista merisodan asetta, kuten ei tehnyt lentokonekaan. Uudella aseella kun on aina tapana saada rinnalleen tehokas vasta-ase.

Toinen merkittävä muutostekijä on sodankäynnin symmetrisyyden ja epäsymmetrisyyden suhteessa. Totutun symmetrisen sodankäynnin rinnalle on Ukrainan sodassa ja esimerkiksi Punaisenmeren huthikapinallisten siviilimerenkulkua vastaan suorittamissa iskuissa noussut epäsymmetrisyys. Epäsymmetriaa esiintyy yleensä aina silloin, kun konfliktiin toinen osapuoli on teknologisesti ylivoimainen.

Ukrainan sodassa epäsymmetrisyys on näkynyt muun muassa ukrainalaisten innovatiivisten merisodankäynnin välineiden käyttönä. Ukrainalaisten lennokeilla ja miehittämättömillä pinta-aluksilla suorittamat sissi-iskut ovat pakottaneet perinteisen symmetriset merisodankäynnin periaatteiden mukaan rakennetun Venäjän Mustanmeren laivaston tukeutumaan yhä kauemmas varsinaiselta operaatioalueelta. Epäsymmetriaa Mustanme-

Yhdysvaltojen laivaston torpedokokeita 1800-luvun lopulta. Torpedoaseella saadut näyttävät merivoitot Ranskan Kiinan sodassa tekivät torpedosta hetkessä merisodankäynnin ihmeeseen, jonka kaikki laivastot halusivat itselleen.

WIKIMEDIA COMMONS

ren merisotaan on tuonut myös venäläisten piittaamattomuus symmetrian perustana olevista sodan oikeussäännöistä ja kansainvälisistä laeista. Venäjä on toistuvasti iskenyt Mustanmeren siviilimerenkulkua vastaan

julistamatta kansainvälisen lain mukaista merisaartoa.

Suomelle ja suomalaisille merisodan teorian muutos on ja tulee olemaan vieläkin suurempi. Vuosisadan ajan olimme todennäköiseen vastustajaan näh-

den aina alivoimainen osapuoli, joka pyrki rakentamaan meripuolustustaan tavoitteena kyky ajalliseen ja paikalliseen merenherruuden kiistämiseen. Rakenteilla oleva Itämeren altaan tehokkain alusluokka ja liittyminen maailman vahvimpaan puolustusliittoon ovat sellaisia muutostekijöitä, joiden on pakko muokata myös suomalaista merisotateoreettista ajattelua. Muutokset edellyttävät poisoppimista vanhasta puolueettomuuden valvonnasta ja kuoreen kääpärtymisestä. Tulee todennäköisesti kestämään vuosia, ellei jopa vuosikymmeniä omaksua Suomessa täydelliseen merenherruuteen pyrkimisen ajatusmalli ja toimintatavat osana liittokuntaa. ■

TOIMINTASI TURVAAJA.

Varmaa toimintaa kaluston koko elinjaksolle.

Millog on Suomen puolustusvoimien strateginen kumppani, joka ylläpitää maa- ja merivoimien kalustoja sekä ilmavoimien valvontajärjestelmiä niin normaali- kuin poikkeusoloissa.

MILLOG.FI

Millog

f y in

Sanakartta yleisimmin esiintyvistä teemoista liittyen ukrainalaisten toimintakykyyn kevään 2025 aikana.

Lasse Eini, Marcus Saarinen ja Petteri Simola

Lasse Eini MSc, Marcus Saarinen PhD ja Petteri Simola PhD

Ukrainan sodan vaikutukset toimintakyvyn ylläpitoon

Toimintakyvyn ylläpitäminen sodan keskellä on asevoimille elintärkeää, mutta samalla jatkuva haaste. Ukrainan sodan tapahtumat ja kehitykset koettelevat sekä Ukrainan väestön että armeijan toimintakykyä.

Toimintakykyä voidaan tutkia neljästä eri ulottuvuudesta: psyykkisestä, fyysisestä, sosiaalisesta ja eettisestä. Psyykkinen toimintakyky käsittää ihmisen henkisiä voimavaroja suoriutua päivittäisestä elämästä. Keskeisiä taitoja ovat psykologinen joustavuus, elämänhallinta, luovuus, päätöksentekokyky ja empatia. Toimintakykyä voi merkittävästi heikentää erilaiset mielenterveyden häiriöt.

Fyysinen toimintakyky kuvastaa ihmisen fyysisiä valmiuksia, kuten lihasvoimaa ja kestävyyttä. Sosiaalista toimintakykyä on ihmisen taito ja halu kommunikoida sosiaalisen ympäristön kanssa. Sosiaalisesti toimintakykyinen yksilö pyrkii kohti kollektiivisia tavoitteita, on huomaavainen muiden tunteita kohtaan sekä luo merkityksellisiä vuorovaikutuksia. Eettinen toimintakyky viittaa yksilön moraaliseen pohdintaan, eettiseen har-

kitaan ja arvoihin perustuvaan päätöksentekokykyyn. Rehellisyys, eheys, oikeudenmukaisuus ja velvollisuuden tunne ovat tärkeitä psyykkisiä taitoja hyvän eettisen toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Sodassa eettinen toimintakyky voisi tarkoittaa sitä, että sotilaat kunnioittavat ja noudattavat kansainvälisiä sodan oikeusperiaatteita.

Kokosimme tammikuun ja huhtikuun välisenä aikana 73 lähdettä avoimesta mediasta pe-

rustuen tieteellisiin julkaisuihin ja uutisartikkeleihin. Havaitsimme keskeisiä teemoja, jotka ovat kuluneen kevään aikana vaikuttaneet ukrainalaisten fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja eettiseen toimintakykyyn vuonna 2025. Terveydenhuolto, sosiaalinen media, yhteiskuntarakenne, mielenterveys, taistelutahto ja miehistöpula nousivat esiin tärkeimpinä toimintakykyyn vaikuttavina osa-alueina. Katso sanakartta, jossa sanan koko on yhteydessä siihen, kuinka usein teema on mainittu.

Terveydenhuolto. Venäläiset ovat pyrkineet systemaattisesti tuhoamaan Ukrainan terveydenhuollon kohteita kuluneen talven ja kevään aikana. Tämän vuoksi Ukrainassa on pula osavista terveydenhuollon ammattilaisista sekä moni terveydenhuollon ammattilainen on uupunut. Konsepti siitä, miten terveydenhuolto järjestetään sotatilanteissa globaalisti, on muuttunut Ukrainan sodan oppien myötä. Lääkintäjoukot eivät ole enää vain osa huoltojoukkoja, vaan osallistuvat aktiivisesti taisteluihin. Laajoista iskuista huolimatta mobiilit terveydenhuoltoasemat ovat mahdollistaneet sen, että Ukrainan terveydenhuolto on edelleen toimintakykyinen. Tosin, lääkintälaitteiden aiheuttama sähkömagneettinen säteily on paljastanut myös liikkuvia terveydenhuollon kohteita ja altistanut *doub-le-tap*¹-iskuille.

Ukrainan terveydenhuollon rahoitus on vahvasti jatkuvan länsimaisen tuen varassa. Ame-

rikkalaisten rahallisen avun pientyminen on esimerkiksi rajoittanut Ukrainan HIV-palveluja. Ukrainassa on varmistettu 100 000 HIV tapausta, mutta resurssien puutteiden vuoksi kaikista tapauksista vain 35–40 prosenttia varmennetaan. Kasvavat terveysongelmat tulevat vaikeuttamaan maan jälleenrakentamista. Ukrainan infrastruktuurin korjaamisen on arvioitu maksavan 440 miljardia euroa seuraavan 10 vuoden aikana, sisältäen terveydenhuollon.

Sosiaalinen media. Teknologia ja sosiaalinen media ovat olleet merkittävässä roolissa sotilaiden ja siviilien asenteiden rakentamisessa. Venäjän masinoiden informaatio-operaatioiden lisäksi TikTokissa toimii nuoria ukrainalaisia naissiviilejä, jotka ovat sotaa kommentoimalla ja sodan vaikutuksia omaan arkeen kuvaavilla lyhytvideoilla onnistuneet tavoittamaan miljoonayleisön ulkomailla, ja tätä kautta keräämään sympatiaa ja tukea Ukrainalle. Sosiaalisen median kasvun varjopuolena on nettivihapuhe, joka on kasvava ilmiö nuorten miesten keskuudessa. Huolestuttavaa on, että droonien ja kypäräkameroiden avulla pystytään jakamaan järkyttävää materiaalia suoraan taistelukentältä. Venäjä on muun muassa julkaissut sosiaalisessa mediasa raakoja videoita sotavankien kohtelusta, joten Ukrainassa on havaittu tarve ohjata rintamalta levossa olevia sotilaista pois sosiaalisen median parista.

Taistelutahto. Ukrainalaisen taistelutahto on ollut kes-

keinen osa maan puolustus-taistelua. Amerikkalaisen Gallupin (Q4, 2024) julkaisemassa kyselyssä yli puolet (52 %) ukrainalaisista kannatti nopeaa ja neuvotteluteitse saavutettavaa ratkaisua sodan päättämiseksi. Luku on noussut huomattavasti verrattuna sodan alkuvuoteen (2022), jolloin vain 22 prosenttia kannatti kuvattua ratkaisua. Samaan aikaan osuus väestöstä, joka kannatti sodan jatkumista voittoon, laski kymmenen prosenttiyksikköä vuodesta 2022 (73 %) vuoteen 2023 (63 %). Vuonna 2024 osuus oli enää vain 38 prosenttia. Kiovan kansainvälisen sosiologian instituutin (KIIS) vuoden 2024 tutkimuksen mukaan 68 prosenttia kansalaisista kannatti sodan jatkumista voittoon asti. KIIS myös osoitti, että kasvava osa kansasta on valmis hyväksymään alueellisia tappioita, jos ne takaavat sodan päättymisen ja Ukrainan itsenäisyyden. Tammikuussa 2022 vain 8 prosenttia oli valmis hyväksymään alueellisia menetyksiä. Vuonna 2024 jo 38 prosenttia kansalaisista olisi hyväksynyt alueelliset menetykset rauhan saavuttamiseksi.

Miehistöpula. Ukrainan taistelutahto on kovalla koetuksella miehistöpulan vuoksi. Sodan jatkuessa Ukrainalla on haasteita rekrytoida uusia sotilaita. Vastassa on suurempi vihollinen, jolla on etu niin kaluston kuin miehistön määrässä. Miehistöpula on pakottanut Ukrainan tekemään epäsuosittuja päätöksiä. Esimerkiksi ilmavoimien henkilökuntaa on joudut-

tu siirtämään jalkaväen joukkoihin, mikä on herättänyt laajaa kritiikkiä. Sotilaskarkureiden määrä on myös kasvanut merkittävästi. Deutsche Welle raportoi, että Ukrainassa on käsittelyssä yli 120 000 sotilaskarkuruutta koskevaa tutkintaa. Sotilaiden mukaan laajojen karkuruuksien taustalla on usein väsymys.

Yksi väliaikainen ratkaisu ongelmaan on viime vuoden lopussa hyväksytty lainmuutos, joka mahdollistaa armahduksen sotilaskarkureille. Lainmuutoksen seurauksena yli 21 000 sotilaskarkuria on palannut vapaaehtoisesti rintamalle. Yhdysvallat on myös painostanut Ukrainaa ratkaisemaan rekrytointiongelman alentamalla kutsuntaikaa 25 vuodesta 18 vuoteen. Ukrainassa kutsuntaian alentaminen on epäsuosiossa, ja jälleenrakentamisen näkökulmasta olisi tärkeää, että mahdollisimman moni nuori voitaisiin säästää sodan fyysisiltä ja psyykkisiltä traumaailta. Samalla on huomioitava, että palveluksessa olevien ukrainalaisten sotilaiden keski-ikä on noin 40 vuotta. Kompromissina Ukrainan hallitus on pyrkinyt hou-

kuttelemaan nuoria rekryyttejä taloudellisin keinoin, kuten kottomilla asuntolainoilla ja paremmilla palkoilla. Tämä strategia on saanut noin 10 000 nuorta värväytymään.

Mielenterveys. Ukrainalaiset siviilit kärsivät laajoista mielenterveysongelmista, kuten PTSD-oireista, masennuksesta ja ahdistuneisuudesta. Siviili-kohteiden pommitukset ovat lähes kolminkertaistaneet itsemurha-ajatuksista kärsivien ja avuttomuuden tunnetta kokevien siviilien määrän. Alueilla, joissa on enemmän pommituksien ja droonien aiheuttamia tuhoja koetaan enemmän itsemurha-ajatuksia ja PTSD-oireita kuin alueilla, joissa tuhoja on vähemmän. Ukrainalaisten sotilaiden päihteiden käyttö on myös lisääntynyt sodan aikana. Miehistöpuolan vuoksi taistelutällä olevat sotilaat joutuvat olemaan pitkiä aikoja ilman kunnollista lepoa. Pitkäkestoiset taistelut ilman taukoja ovat johtaneet laajoihin uupumuksiin ja mielenterveysongelmiin, kuten ahdistuneisuuteen ja masennukseen. Sotilaiden mielenterveyttä on pyritty tukemaan erilaisilla menetelmillä, kuten taistelukestä-

vyyden asiantuntijoiden koulutamisella ja digitaalisten keinojen kehittämisellä.

Yhteiskunta. Ukrainalainen yhteiskunta on pysähtynyt, mutta samaan aikaan nuoret jatkavat elämäänsä ja tulevaisuuden rakentamista. Moni nuori on esimerkiksi päättänyt jatkaa kesken jääneitä opintoja. Monelle nuorelle trauman jälkeinen kasvu on johtanut entistä vahvempaan resilienssiin ja kansalliseen identiteettiin. Ukrainalaiset ovat luomassa kasvavaa kulttuurista eroa Venäjään ja venäläisiin esimerkiksi musiikin, kirjallisuuden ja median avulla.

Lopuksi. Ukrainan kansa on taistellut yli kolme vuotta itseenäisyyden puolesta. Heidän toimintakykynsä on ylittänyt kaikki odotukset, mutta samaan aikaan ukrainalaisten toimintakyvyn pilarit horjuvat. Atlantin valtameren yli kaikuvat erimielisyydet haastavat oleellisen kansainvälisen tuen, joka on Ukrainan toimintakyvyn kannalta elintärkeää. Ukrainalaiset kärsivät laajoista mielenterveyden häiriöistä, miehistöpuhasta ja taistelutahdon laskusta. Ukrainassa taistelee vastoin todennäköisyyksiä. ■

1. *double tap*: Venäläiset iskevät haluttuun kohteeseen kaksi kertaa siten että ensimmäisen ja toisen iskun välillä pidetään tauko. Venäläiset varmistavat, että myös pelastava joukko tuhotaan.

Pasi Raatikainen

Pasi Raatikainen, VSS erityissuunnittelija

Venäjän sota Ukrainassa

– kriittisen infrastruktuurin tuho aseena

Venäjä on muuttanut sodankäynnin pelisääntöjä hyökkäyksessään Ukrainaan. Sen strategiana on siviiliyhteiskunnan murtaminen tuhoamalla kriittistä infrastruktuuria – ei vain aiheuttaakseen fyysistä vahinkoa, vaan ennen kaikkea henkistä lamaannusta. Tämä artikkeli tarkastelee, miten infrastruktuurin järjestelmällinen tuhoaminen toimii sodankäynnin aseena, ja mitä Suomi voi oppia suojautuakseen vastaavalta.

Venäjän näkemys sodasta ja siviilien asemasta

Venäjä on sodassaan Ukrainassa ottanut kohteekseen sotilas-toiminnan lisäksi siviiliyhteiskunnan, koko Ukrainan. Se, että siviilit ovat Venäjälle operaatioiden kohde, ei ole yllättävää. Kenraalimajuri A. V. Smolovy työskenteli 2020-luvun alussa Venäjän yleisesikunta-akatemiassa sotilasstrategisen tutkimuskeskuksen johtajana. Hänen 2022 kirjoittamansa venäjänkielinen artikkeli kuvaa Venäjän sotilasstrategista näkemystä sodankäynnistä. Vaikka artikkelissa Smolovy kuvaa pääosin vihollisen toimintaa, sitä voidaan perustellusti tulkita myös heijastavan Venäjän omaa sotilasstrategista ajattelua.

Smolovyn mukaan sotaa ei käydy kansainvälisen oikeuden määrittämässä rajoissa. Hän kuvaa sodan olevan monivaiheinen ilmiö, jossa eri vaiheet ta-

pahtuvat limittäin ja päällekkäin – kuin pianon koskettimet jazz-musiikissa. Fyysisten sotilaallisten toimien rinnalla käytetään mm. informaatio-(kognitiivista) sotaa, disinformaatiota, väestön harhaanjohtamista, uhkailua, korruptiota, radikaaliryhmien aktivoimista, sabotaasia, alueellista painostusta, asevoimien käyttöä, vastarinnan eliminoimista ja hallinnon vaihtoa. Kaikki tämä on Venäjän näkökulmasta sodankäyntiä; länsimaalaisena konstruktiona puhutaan hybridisodankäynnistä. Tässä yhteydessä hybridisodankäynti määriteltäköön valtiollisena monimuotoisena pahanthahtoisena toimintana, jolla on strategisia tavoitteita.

Venäjä käy hybridisotaan sa koko vastustajan yhteiskuntaa vastaan. Smolovyn mukaan siviiliväestö on näiden toimien keskeinen vaikutuskohde. Taiselut siirretään tarkoituksella

kaupunkialueille, ja kriittinen infrastruktuuri sekä teollisuus joutuvat hyökkäysten kohteiksi.

Kriittisen infrastruktuurin tuho strategisena välineenä

Venäjä on käyttänyt sodassa Ukrainaa vastaan laajasti hyväkseen siviiliyhteiskuntaa ja sen kriittistä infrastruktuuria sotilaspoliittisten strategisten tavoitteidensa saavuttamiseksi. Hämmästyttävää kyllä, vuodesta 2014 alkaneessa Venäjän Ukrainassa käymässä sodassa ukrainalaisten siviilitappiot haavoittuneina ja kuolleina ovat olleet vain noin 46 000 henkilöä toukokuuhun 2025 mennessä. Kuitenkin arvioidaan, että yli 50 % ukrainalaisista kärsii PTSD-oireista ja merkittävällä osalla on vakavaa ahdistuneisuutta. Voidaanko siis nähdä, että tämäntyyppisessä sodassa siviilien suurin uhka ei ole fyysinen, vaan henkinen?

Voidaan arvioida, että läpi sodan vuodesta 2014 jatkuneella infrastruktuurin tuhoamisella pyritään kolmeen keskeiseen päämäärään:

- Ensimmäinen on sotaväsymyksen aiheuttaminen. Kohdistamalla iskuja siviiliyhteiskunnan elämän kannalta välttämättömiin järjestelmiin, Venäjä pyrkii aiheuttamaan kansalaisten luomaa sisäpoliittista painetta omaa hallintoaan kohtaan, toivoen, että sisäinen paine pakottaisi Ukrainan antautumaan tai ainakin suostumaan aselepoon.
- Toinen päämäärä on pakolaisvirtojen synnyttäminen. Tekemällä siviiliasumisen olosuhteista elinkelvottomia Venäjä pyrkii ajamaan ihmiset liikkeelle. Tämä aiheuttaa Ukrainan sisällä valtavien humanitaarisen ja hallinnollisen kriisin. Arviolta 3,76 miljoonaa ukrainalaista on maan sisäisinä pakolaisina. Samalla pakolaisaalto horjuttaa länsimaiden tukea Ukrainalle, kun pakolaiset hakeutuvat naapurimaihin. Samaa voidaan nähdä tapahtuneeksi Syyriassa 2010-luvulla Venäjän osallistuttua Syyrian sisällissotaan.
- Kolmas strateginen tavoite on Ukrainan puolustuskyvyn heikentäminen. Tuhoamalla kriittistä infrastruktuuria Venäjä pyrkii lamaanuttamaan maan teollista tuotantoa, ja siten estämään sen kyvyn jatkaa sodankäyntiä.

Näistä kahteen ensimmäiseen tavoitteeseen Venäjä pyrkinee nimenomaisesti vaurioittamalla ukrainalaisia henkisesti. Jotta Venäjä ei pääsisi tavoitteeseensa, siviileitä tulee suojata fyysisesti, mutta ennen kaikkea sodan henkisiltä vaurioilta. Kun tämän aiheuttaa suuressa määrin siviili-infrastruktuurin tuhoutuminen, on sen suojaaminen ehkä siviiliyhteiskunnan tärkein suojaamistoimi.

Ohjus- ja dronehyökkäykset osana järjestelmällistä tuhoa

Venäjä hyödyntää kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvissa iskuissa erityisesti ohjuksia ja raskaita miehittämättömiä ilma-aluksia eli droneja. Siinä missä sodan alkuvaiheessa iskut olivat pääasiassa ohjuspainotteisia, ovat dronet nyt nousseet määrällisesti merkittävimmäksi asejärjestelmäksi. Iranilaisten Shahed 136- alusten sijaan Venäjä tuottaa sen omia päivitysversiona, Geran-2.

Venäjä käyttää vuodessa arviolta noin 10 000 kaukovaikutteista lentolaitetta – ohjuksia ja droneja – eri puolille Ukrainaa. Kuukausitasolla tämä tarkoittaa yhteensä noin 2 500 yksittäistä ilma-alusta, jos kohta kesällä 2025 Venäjä on kasvattanut määrää käyttäen yksin kesäkuussa 2025 yli 5300 Shahed- dronea.

Yhdessä iskuaallossa voi olla satoja lentolaitteita, joissa yhdistyvät ballistiset ohjukset, risteilyohjukset ja erilaiset dronetyypit. Pelkästään 8.7.2025 laajalle alueelle tekemässään ilmahyökkäyksessä Venäjä käytti yli

700 miehittämätöntä ilma-alusta, joista toistakymmentä oli ohjuksia.

Erään laskelman mukaan tyypillisen ballistisia ja risteilyohjuksia sekä Geran-2 ja Lancet- droneja sisältävän sadan ilma-aluksen yhdistelmäiskun kustannukset ovat 157 miljoonaa Yhdysvaltain dollariin. Tämä osoittaa, että Venäjän panostus kriittiseen infrastruktuuriin kohdistettuihin iskuihin on erittäin merkittävä – eikä kyse ole satunnaisista hyökkäyksistä, vaan systemaattisesta, kalliin sodankäynnin muodosta, jonka tavoitteena on maksimaalinen strateginen vaikutus.

Vuoden 2024 alussa Ukrainan kriittisen infrastruktuurin jälleenrakennus- ja korjauskustannuksiksi arvioitiin noin 157 miljardia dollaria. Vertaamalla tätä summaa bruttokansantuotteen kautta Suomeen voidaan hahmottaa vaikutusten mittakaavaa: vastaavanlaisen sodan aiheuttamat infrastruktuurivahingot maksaisivat Suomessa korjauskustannuksina arviolta noin 233 miljardia dollaria. Kyseessä olisi katastrofaalinen isku valtion taloudelle ja toimintakyvylle.

Taloudellisesti ukrainalaisen yhteiskunnan kuluttaminen ja tuhoaminen on Venäjälle erittäin kallista, mutta panos-tuotosuhteena hyökkäyksillä voidaan katsoa saavutettavan ainakin osa tavoitteista. Yksittäisten kohteiden tuhoamisen lisäksi, kenties suurempana tavoitteena, ovat seurannaisvaikutukset. Esimerkiksi eräällä 6 kuukauden tarkastelujaksolla

Venäjä hyökkäsi yli 230 voimalaitokseen ja muuntoasemaan. Seurauksena alueen sairaaloiden palveluhäiriöistä 42 % johdatti sähkönsyötön häiriöistä.

Pitkä häntä – ympäristövaikutukset ja sukupolvien yli ulottuva vahinko

Kriittisen infrastruktuurin tuhoamisella on luonnollisesti suora ja näkyvä vaikutus: sähkökatkot, vesihuollon keskeytyminen, tietoliikenteen häiriöt, logistiikkaketjujen katkeaminen ja teollisuuden pysähtyminen ovat näkyviä akuutteja tuotoksia. Vähemmälle huomiolle jäävät kuitenkin sen pitkäkestoiset ympäristövaikutukset, jotka voivat vaikuttaa vielä vuosikymmeniä sodan päättymisen jälkeen.

Voimalaitosten, muuntamoiden, kaivosten, öljy- ja kaasuinfrastruktuurin ja vastaavien tuho johtaa väistämättä haitallisten aineiden leviämiseen ympäristöön. Hiilivedyt, raskasmetallit, asbesti, betonimurska ja muun muassa PCB-yhdisteet päätyvät maaperään, vesistöihin ja edelleen ruokaketjun kautta ihmisiin. Nämä aineet voivat rikastua elimistöön ja vaikuttaa perimään – aiheuttaen vahinkoa, joka siirtyy sukupolvelta toiselle.

Tätä ilmiötä voidaan kuvata sodan pitkäksi hännäksi: vaikka pommit aikanaan vaikeenevat, niiden jäljet näkyvät vielä pitkään esimerkiksi nykyisten ukrainalaisten pitkäaikaissairauksina, syntyvyydessä, jälkisukupolvien terveydessä, luonnon ja alkutuotantoalueiden saastumisena.

Energiasektori sodan välineenä

Energiasektori on yksi keskeisimmistä kohteista Venäjän hyökkäyksissä. Esimerkiksi Donetsk-alueella vuonna 2014 ja 2016 Venäjä toimi järjestelmällisesti: saatuaan haltuun osan voimalaitoksista, se pyrki tuhoamaan Ukrainan hallussa olevat voimalat. Näin alueen energiantuotantoa heikennettiin tehokkaasti aiheuttaen ongelmia siviiliväestölle elinoloja kurjistamalla.

Vuoden 2022 laajamittaisen maahyökkäyksen yhteydessä Venäjä suuntasi iskuja Ukrainan energiasektoriin myös kyberulottuvuudessa. Ennen hyökkäyksen alkua ja sen jälkeen iskut kohdistuivat sähköverkon valvomoihin, korjaustoimintaan, jakeluasemiin ja tuotantolaitoksiin. Palavien polttonesteiden puolella Venäjä vaiheisti hyökkäyksensä eri kohdetyyppeihin: jalostamot, säiliöt, jakeluverkosto.

Energiasektorin kokonaisvauriot Ukrainassa ovat valtavat:

- Kaikki maan öljynjalostamot on menetetty
- Lämmöntuotantokapasiteetista noin 80 % on tuhoutunut
- Uusiutuvasta energiasta on menetetty 70 %
- Korkeajännitemuuntoasemista 50 %
- Vesivoimasta hieman vajaa 50 %
- Vaikka ydinreaktorit itsessään ovat säilyneet ehjinä, noin 45 % ydinvoin tuotantokapasiteetista on menetetty

Öljy- ja sähköinfrastruktuurin haavoittuvuus

Öljysektoriin Venäjä on iskenyt järjestelmällisesti. Ukrainan maanpäälliset öljyvarastot on lähes täysin tuhottu, ja käyttöön on jäänyt vain maanalaisia säiliöitä. Tämä heikentää merkittävästi maan kykyä ylläpitää polttoainehuoltoa kriisitilanteessa.

Sähköverkkoon Venäjä on vaikuttanut eri tavoilla hyödyntäen verkon sähkötekniisiä haavoittuvuuksia; jos verkko menettää taajuus- ja jännitevakauden, on sen romahtaminen mahdollista. Esimerkiksi maaliskuun huhtikuussa 2024 Venäjä toteutti kolmena yönä peräkkäin ilmahyökkäyksiä useisiin voimalaitoksiin pyrkimyksenä eristää verkko. Iskut veivät hetkellisesti pois käytöstä jopa 7 gigawattia Ukrainan sähköntuotannosta. Kyseessä oli laaja-alainen operaatio, jolla pyrittiin romahduttamaan erityisesti maan keski-osan sähköverkon toiminta. Toisessa samoihin aikoihin tehdysä hyökkäysaallossa Venäjä pyrki tuhoamaan Keski-Ukrainan sähköverkon muuntoasemia häiriten alueen teollisuuslaitoksia ja rautatieliikennettä.

Ennen sodan laajenemista vuonna 2022 Ukrainan sähköntuotannon kokonaiskapasiteetti oli noin 47,2 GW. Toukokuussa 2024 arvioitiin, että maa pystyi tuottamaan enää 20,7 GW – eli yli puolet tuotannosta oli menetetty. Talvikaudella 2022–23 noin 11 miljoonaa, noin 32 %, ukrainalaista oli menettänyt sähkönjakelun palvelut.

Talven ja kesän kaksinkertainen uhka

Sodan vaikutukset energiasektorilla korostuvat erityisesti vuoden ääriolosuhteissa. On todennäköistä, että kesällä Venäjän tavoitteena on juomaveden saatavuuden häiritseminen, kun taas talvella Venäjän hyökkäykset kohdistuvat lämmöntuotantoon ja -jakeluun. Vuoden 2024–2025 talvikaudella Ukrainalla oli lämmitykseen käytettävän sääntövoiman tarvetta noin 17–19 gigawattia (GW). Arvioiden mukaan maalta puuttui tästä jopa 6 GW – vaje, joka uhkasi aiheuttaa vakavan lämmönjakelukriisin kylmimpinä kuukausina.

Vesihuollon infrastruktuurin tuho – hiljainen katastrofi

Vesihuoltoon vaikuttaminen ei nouse otsikoihin yhtä usein kuin sähkökatkot tai ohjusiskut, mutta sen vaikutukset ovat syviä ja pitkäkestoisia. Vesihuollon tuhoutuminen vaikuttaa mm. juomaveden saatavuuteen ja laatuun (hiilivedyt, elohopea, ammoniumtyppi, nitriitit jne.), jäteveden ja kaivosten prosessivesien päästöihin, raskasmetallien ja räjähdysaineiden jäämien leviämiseen ympäristöön, viljelysmaan käyttökelpoisuuteen sekä koko yhteiskunnan toimintaan.

Yksi merkittävimmistä esimerkeistä vesijärjestelmien tuhoutumisen vaikutuksista on Kahovkan padon tuho kesällä 2023. Padon murtuminen johdatti laajoihin tulviin, mutta myös toiseen, vähemmän näkyvään vaikutukseen: patoaltaan kasteluvesivaraston menettämi-

seen. Kun pato tuhoutui, viljely-ala kutistui merkittävästi. Arvioiden mukaan noin 4,1 % Ukrainan kokonaisviljelyalasta muuttui käyttökelvottomaksi kasteluveden puutteen vuoksi.

Padon tuhoutuminen vaikutti myös kalatalouteen. Odesan ja Mykolaivin alueilla patoaltaan alajuoksu saastui haitallisilla mikrobeilla ja kemiallisilla yhdisteillä. Tämän seurauksena koko kalatuotantoalue, eli ihmisravinnoksi käytettävän kalaproteiinin tuotanto, menetettiin. Lisäksi noin 700 000 ihmistä jäi ilman juomavettä. Näiden yhteiskunnan lyhyt- ja pitkäaikaisen selviämisen perusrakenteiden

Veden merkitys yhteiskunnan toimintakyvylle

Vesihuollon tilanne Ukrainassa on huomattavan heikko. Vain noin 65 % väestöstä on vesihuollon piirissä, ja vain alle puolet on liitetty jätevesihuollon piirissä. Maassa asuu arviolta nykyään noin 37 miljoonaa ihmistä, joista noin 12,7 miljoonaa tarvitsee humanitaarista apua. Merkittävä osa tästä on tarve puhtaalle vedelle, sanitaatiolle ja hygieniapalveluille (ns. water, sanitation and hygiene eli WASH-sektori). Maassa arviolta 1,5 miljoonan ihmisen juomavesi joudutaan jakamaan kokonaan humanitaarisena apuna.

Venäjä käyttää energia- ja vesihuoltosektoreiden ominaisuuksia ja vuodenaikojen vaihtelua hyväkseen hyökkäyksissään siviiliyhteiskuntaan. Talvella iskujen painopiste on energiantuotan-

nossa ja lämmönjakelussa, kun taas kesällä Venäjä kohdistaa hyökkäyksiään vesihuoltoa vastaan. Kuumassa säässä veden puute ja talvella lämmityksen puute voi nopeasti estää ihmisten kyvyn ylläpitää peruselintointojaan – ja se, jos mikä, muurentaa yhteiskunnan sietokykyä.

Tietoliikenteen siviilijärjestelmät sodan kohteena ja aseena

Venäjän laaja hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 ei alkanut vain tankein ja ohjuksin – myös tietoliikenneverkkoihin hyökättiin samanaikaisesti. Viiden kuukauden aikana noin 11 % Ukrainan matkapuhelinverkon tukiasemista vaurioitui, ja noin 12,5 miljoonaa ukrainalaista jäi ilman matkapuhelinpalvelua.

Tietoliikenteeseen kohdistuneet iskut eivät ole olleet pelkästään fyysisiä. Vuonna 2014 Krimin miehityksen yhteydessä Venäjä tuki hyökkäystään ja valmisti seuraavaa vaihetta laskemalla tietoliikennekaapelin Kerchinsalmen pohjaan yhdistääkseen Krimin alueen Venäjän viestintäverkkoon. Kun hyökkäys jatkui myöhemmin Hersonin alueelle, Venäjä otti alueen matkapuhelinverkon hallintaansa ja reititti liikenteen omien data- ja matkapuhelinkeskustensa kautta jättäen viestintäpalvelut siviilien käyttöön. Tämä antoi Venäjälle erinomaisen mahdollisuuden tietoliikenteen valvontaan, tiedusteluun ja disinformaation syöttämiseen väestölle. Tietoliikenteen haltuunotto ei ollut vain tekninen toimi, vaan se oli

osa laajaa hybridivaikuttamista. Infrastruktuurien tuhoamisen rinnalla niiden monipuolinen hyväksikäyttö on Venäjän sodankäynnin osa.

Suojaustoimenpiteitä: oppia Ukrainasta, soveltaen Suomeen

Venäjä hyökkää järjestelmällisesti siviiliyhteiskunnan infrastruktuuria vastaan, ja käyttää sen vaurioitumisen kautta syntyvää siviilien kärsimystä strategisena työkaluna omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Ukrainassa käynnissä oleva sota osoittaa kiistatta, että siviili-infrastruktuurin suojaaminen ei ole pelkkää teknistä turvaamista – se on keskeinen osa yhteiskunnan selviytymistä sodan läpi jälleenrakennuksen aikaan.

Myös Suomessa on valmis-tauduttava tilanteeseen, jossa kriittinen siviili-infrastruktuurimme joutuu Venäjän laajan tai rajoitetun operaation kohteeksi. Suojautumisen tulee perustua monikerroksiseen ja hajautettuun järjestelmään, jossa sekä tekninen varautuminen että operatiivinen toimintakyky ovat kunnossa.

Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen – suosituksia Suomelle

Ukrainan kokemukset osoittavat, että kriittinen infrastruktuuri on sekä sodankäynnin kohde että väline. Suomella on mahdollisuus oppia tästä etukäteen ja vahvistaa omaa siviiliyhteiskunnan suojaamistaan ennen kriisin puhkeamista.

Tuotantokapasiteetin varmistaminen ja hajautus

Kriittisten järjestelmien, erityisesti energiantuotannon, tulee perustua hajautettuihin taistelunkestäviin yksiköihin. Pienet, itsenäiset paikalliset tuotanto-yksiköt ovat vähemmän alttiita laajavaikutteisille iskuille. Näitä tulee tukea riittävällä varastoinnilla, esimerkiksi polttoaine- ja korjaustervikevarastoilla.

Alueilmatorjunnan vahvistaminen

Venäjän iskustrategiassa tukeutumisalueelle painottuvat ohjukset ja dronet. Alueellinen ilmatorjuntakyky, erityisesti strategisesti tärkeiden kohteiden kuten patoaltaiden, jalostamoiden, strategisten palavien polttonesteiden varastojen ja voimalaitosten, on välttämätöntä. Torjunnassa yhdistyvät ammus- ja ohjustorjunta sekä ELSO.

Tämä kapasiteetti on pois sotilaalliselta operatiiviselta ilmapuolustukselta, mutta ilma tätä strategis- operatiivista siirtoa siviiliyhteiskunta on liian haavoittuva. Kun tiedostetaan, että koko sotilaallinen maanpuolustus on pohjimmiltaan olemassa siviiliyhteiskunnan suojaamista varten, päätöksenteko helpottuu.

Kohteensuojaus rannikolla

Näyttää siltä, että erityisesti rannikolla olevien kohteiden, kuten jalostamoiden, suojaaminen on tärkeää. Tämä käsittää alueen ilmatilan, pinta- ja vedenalaisen merialueen, sisään johtavien väylien sekä maa-

alueen valvontaa ja suojaamista erikoisjoukkoja, ilma- ja vesidro-neja sekä ilmauhkaa vastaan.

Strategiset polttoainevarastot

Vain maan alle, kallioon, viedyt strategiset polttoainevarastot kestävät konventionaalisten asejärjestelmien iskut. Maan pinnalla olevia strategisia polttoainevarastopaikkoja on vaikea, jos koh-ta mahdollon, suojata. Käytöstä poistetut palavien polttonesteiden suuret kallioluolat pitää tarkastaa, kuntoarvioida, puhdistaa, korjata ja ottaa käyttöön. Niihin on varastoitava jalostetuja lopputuotteita, koska jalostamoiden käytettävyyden sodassa on vakavasti vaakaaludalla.

Palavia polttonesteitä tulee olla varastoituna Suomeen niin paljon, että niitä riittää myös siviiliyhteiskunnan laajan käyttöön riittävän pitkäksi aikaa.

Rakenteellinen suojaaminen

Valitut kohteet tulee varustaa fyysisellä (ballistisella) suojauksella, joka vähentää sekä ilma- että maahyökkäyksien vaikutusta. Ukrainassa käytössä on kolmiportainen suojaustaso:

- 1. asteen suojaus suojaa sirpaleilta, pintahyökkäyksiltä ja droneiskuilta
- 2. asteen suojaus kestää risteilyohjuksia
- 3. asteen suojaus on mitoitettu ballistisia asejärjestelmiä vastaan

Suojaus sisältää teräsbetoni (vast.) rakenteita, jotka voi-

daan rajoitetusti jälkiasentaa. Tämä on usein kuitenkin kallista ja hankalaa. Teknis-taloudellisesti edullisempaa on tehdä uhka-arvio ja asentaa soveltuvat suojausrakenteet kohteiden uudisrakentamisen yhteydessä.

Liikkuvat polttoainereservit

Yksi keino suojata palavia poltonesteitä on pitää ne liikkeessä kumipyörien päälle. Yksittäisen ajoneuvon tuhoutuminen ei ole strategisesti merkittävää; laajamittainen useiden kohteiden tuhoaminen on toisaalta vastustajalle haastavaa. Jotta volyymit ovat kansallisesti riittäviä, on säiliöajoneuvojen määrä oltava merkittävästi suurempi kuin nykyään. Liiketoimintalähtöisesti

kalustomäärän lisääminen ei ole taloudellisesti perusteltua, mutta suurempi määrä tukisi myös sotilasjoukkojen sekä valittujen siviiliasiakkaiden voimakkaasti kasvanutta logistiikkatarvetta sotatilanteessa.

Henkilöstön koulutus ja suojavaarustus

Energia-, vesi- ja tietoliikenne-sektorin vaurion tiedustelu- ja korjaushenkilöstö tulee kouluttaa työskentelemään räjähd- ja ilmahyökkäysvaarallisissa olosuhteissa. Henkilökohtaiset suojavaarusteet, kuten kypärät ja suojaliivit, ennakkoon annettu räjähdekoulutus ja taktinen koulutus ilmauhkaa vastaan ovat tarpeellisia työkaluja. Etu-

käteen on myös syytä keskustella siviiliyhteiskunnan roolista ja tehtävistä sodasta selviämiseksi. Siviili puolustuksen yksi osa on, että valittujen yritysten koulutettu ja varustettu siviilihenkilöstö toimii myös vaarallisilla alueilla, vaikka yksikään viranomais ei ole alueella käynyt. On tunnustettava, että viranomaisvaste voi merkittävästi poiketa normaalioloista tai se jää kokonaan pois.

Toiminnan jatkuvuuden harjoittelu

Siviilitoimijoiden – energiayhtiöiden, vesilaitosten, teleoperaattoreiden – tulee harjoitella yhdessä viranomaisten kanssa taistelunkestävää operatiivista

Palveluksessa maalla ja merellä

Navigointi- ja kommunikointilaitteet

Konehuone-laitteet

Integroidut palo- ja kaasuilmoitinjärjestelmät

Poistumisopasteet, turva- ja yhdistelmävalot

Säiliömittaus- ja lastausvarret teollisuudelle

Erikoiselektroniikka puolustusvoimille

SIMRAD

ANSCHÜTZ

AUTRONICA
FIRE AND RESERVE

amot

KONGSBERG

SCAN
ANTENNA®

OPW Fluid Transfer Group
Europe & Africa

Pfannenberger
ELECTRO-TECHNIQUE ONLY FOR INDUSTRY

SKIPPER

e2S
warning signals

Honeywell

KANON
LOADING EQUIPMENT

AT-Marine Oy

atmarine.fi

toimintaa. Varsinkin johtamis- ja karttatarjoituksissa skenaarioiden on syytä olla erittäin hankalia. On mahdollista, että ne ikävimmät ja ongelmallisimmat skenaariot toteutuvat sodassa. Tavoitteena on säilyttää kyky toimia, vaikka järjestelmät olisivat osittain vaurioituneet.

Materiaalinen varautuminen

Suomen ollessa pinta-alusten näkökulmasta saari, on siiviili-infrastruktuurin toimijoiden varastoitava korjaus- ja varaosia, prosessikemikaaleja jne. riittävän pitkää kulutusta varten. On erittäin todennäköistä, että pinta-alusten vapaa liikkuminen Itämerellä kiistetään, jolloin huoltoyhteydet voivat olla Suomeen poikki pitkiäkin aikoja. Yritysten varautumisvelvoite voidaan nähdä oikeutena liiketoiminnan jatkuvuuden varmistamiseen. Kun yhteiskunnan toimintojen on pääsääntöisesti jatkuttava myös mahdollisesti pitkään kestävässä sodassa, on yrityksen kyettävä jatkamaan (palvelu)tuotantoaan omin voimin läpi sodan. Ilman myytäviä tuotteita tai palveluita yrityksen liiketoiminta kun ei voi jatkua.

Univajeen hallinta

Voidaan arvioida, että yksi Venäjän ilmahyökkäyksilleen anta-

mista operatiivisista tavoitteista on unideprivaation eli univajeen aiheuttaminen. Aiheuttamalla ilmahälytyksiä taajaan yöaikaan väestöä estetään tehokkaasti nukkumasta. Tämä on aiheuttanut erittäin suuren ongelman. Pitkäkestoinen univaje on kuormittanut väestöä merkittävästi, koska se vahingoittaa henkistä terveyttä, heikentää yksilöiden päätöksentekokykyä ja vaarantaa yhteiskunnan kesto-kykyä. Vastakeinoina ovat mm. erinomaisen maantieteellisesti tiheä sirpalesuojaverkosto, nukkumamahdollisuus suojassa, työvuororytmitys ja -järjestely siten, että vuoroon tullaan vasta levänneenä, vahva ilmapuolustus siviilialueiden päällä, ja toimiva vasta-ELSO ilmahälytysjärjestelmän suojaamiseksi.

Suojien käytettävyys

Vaikka suurin uhka Venäjän Ukrainassa käymässä sodassa näyttäkin olevan henkinen vaurioituminen, kyky suojautua fyysiseltä uhkalta on oltava riittävä. Jokaisen ilmahälytyksen tullessa jokaisen sirpale- ja väestön-suojan ovien on oltava auki, jotta suojatilaan pääsee sisälle. Toimiviin järjestelyihin kuuluvat ovien avaamis- tai aukipitojärjestelyt kaikkina vuorokauden aikoina määräämättömän pitkän ajan, jonka sota kestää. Li-

säksi suoja pitää olla niin tiheässä, että alueellinen ilmauhkatilanne huomioiden lähimpään suojaan pääsee siirtymään kaikin kina vuoden- ja vuorokauden aikoina riittävän nopeasti. Voidaan arvioida, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla hälytyksen aktivoinnin jälkeen suojaan siirtymisaika on pahimmillaan kymmeniä sekunteja tai enintään minuutteja. Sirpalesuoja pitää tällöin olla enintään 400 metrin välein ympäri kaupunkia.

Lopuksi

Mahdollisessa Venäjän sodassa Pohjois-Euroopassa siviiliväestön suurin uhka on mahdollisesti vakava henkinen varioituminen. Tämän aiheuttaja on asuinolosuhteiden raju heikkeneminen. Tämän syynä on pitkälti yhteiskunnan toimintojen kannalta tärkeiden infrastruktuurien vauriot ja tuhoutuminen; energiahuolto, vesi- ja jätehuolto ja tietoliikenne.

Jotta Suomi selviää mahdollisesta sodasta mahdollisimman pienen vaurioin kohti jälleenrakennusta, yhteiskunnan suojaamiseksi infrastruktuurin suojaamista tulee merkittävästi parantaa. Menetelmiä ja työkaluja on. Tällä työllä on erittäin merkittävä kustannusvaikutus. Mutta jos ajatellaan varautumisen maksavan, kokeillaanpa sotaa. ■

Exploit the HF spectrum
like never before!

Long-range connectivity with unparalleled performance

The original CNHF1 is an example of resilience and reliability in beyond-line-of-sight communications. It's designed to receive the full HF spectrum all at once, listening to over 2500 calling channels at the same time. The cognitive features of the radio allows it to select the best channel independently and establish a link in less than a second!

Read more about KNL's cognitive software defined radios knl.fi

Tekoälyllä luotu kuvituskuva.

Riitta Björn

Kirjoittaja on sotatieteiden tohtoriopiskelijana Maanpuolustuskorkeakoululla

Siviilien suojelun kipupisteitä

”Evakuoidaan ensin siviilit pois jaloista taistelualueelta ja sen jälkeen aletaan paukutel-la aseilla vuorotellen ja katotaan kumpi voittaa, eli tapellaan siis silleen sivistyneesti”.

Eräässä koulutustilaisuudessa käytyyn keskusteluun sisältyy melkoisesti viisaut-ta siitä, kuinka olemme sodan oikeussääntöjen sekä läntisen etiikan ja moraalin si-säistäneet: siviilivahinkojen välttäminen on lähtökohta ja taistelu tapahtuu sodan pelisääntöjä noudattaen.

Mutta näinhän se so-ta ei enää mene. Lie-kö koskaan mennyt-kään? Sodassa on iljettäviä piir-teitä, joiden ainoa kuvatus on siviilien mahdollisimman suuri kärsimys oman edun ja voiton

merkityksen maksimoimisek-si, sodan voittamiseksi. Siviilei-hin kohdistuva sodankäynti si-viiliympäristöissä haastaa ko-konaismaanpuolustusta, oman lisän tähän tuovat mahdolliset tapahtumaketjut ennen ns. so-

dankäynnin rajaa – harmaalla alueella.

Johdanto

Venäjän hyökkäyssota Ukrai-naan on tehnyt näkyväksi sivi-i-leihin kohdistuvan nykyaikaisen

sodankäynnin haasteet siviilien suojelussa sekä osoittanut tarpeen pohtia varautumista tästä näkökulmassa. Siviilien suojelua Suomessakaan ei voi nähdä pelkästään väestönsuojelun lähtökohdista evakuoiteineen ja väestönsuojeluneen, vaikkakin niitä on meillä kehitetty toisen maailman sodan jälkeen ansiokkaasti. Siviilit paitsi elävät konfliktien keskellä, he ovat myös sodankäynnin kohteita.

On varsin ajankohtaista tarkastella siviilien suojelua laajemmin; mikä merkitys siviileillä on sodankäynnissä ja miten suojelulähtökohtaa voisi tarkastella sotilaallisesta näkökulmasta käsin? Onko ”Ukrainan opeilla” jotain annettavaa meille? Entä kuinka siviiliympäristö tulisi huomioida nykyajan sodankäynnin valossa?

Siviilit sodankäynnin kohteina

Läntisissä demokratioissa olemme tottuneet siihen, että siviilit ovat suojelun kohde. Ihmisoikeussopimukset, kansainvälinen oikeus ja muut sitoumukset ovat jakamattomia. Aseellisissa konflikteissa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden sodan säännöt velvoittavat suojelemaan siviilejä. Siviileihin kohdistuvia vahinkoja molempien sotivien osapuolten on pyrittävä välttämään kaikissa sotatoimissaan.

Venäjän (sotilaallisessa) strategiassa siviiliympäristökysymykset ovat osa kustannustehokasta laaja-alaista vaikuttamisesta, hybridisodankäyntiä. Siviileihin eritavoin vaikuttaminen, si-

viiliuhrit ja siviileihin kohdistuva terrori - siviiliväestön alistaminen ja manipulointi on nopein ja luotettavin tapa voittaa konflikti ja palauttaa järjestys, näin Venäjä ajattelee. Kriittiseen infrastruktuuriin kohdentuvat iskut, ympäristön saastuttaminen, mieliin vaikuttava informaatiovaikuttaminen, lasten kaappaminen Venäjälle, siviileihin kohdistuva väkivalta ml. seksuaaliväkivalta (myös lapsiin kohdistuva) ovat muutamia esimerkkejä tavoista, joita Venäjä on toteuttanut Ukrainassa.

Venäjän näkökulmasta siviilien kärsimys ja alistaminen on edellytys sodassa onnistumiselle: siviilit ja heidän maailmansa on Venäjälle keskeinen taistelukenttä. Myös sen valmistelu on keskeinen osa strategista teatteria kauan ennen varsinaisen hyökkäyksen toteutumista. Sodanajan julmuudet vain varmistavat lopputavoitetta.

Nämä kaksi toisistaan täydellisesti poikkeavaa sodankäynnin lähtökohtaa haastavat tervettä järkeämme ja ymmärrystämme inhimillisen kärsimyksen rajoista, mutta samalla pakottavat miettimään kansallisesti lähestymistapoja, kuinka siviiliympäristö nähdään ja millaisiin tekijöihin meidän olisi pureuduttava aiempaa paremmin kansallisen resilienssin ylläpitämiseksi myös sodanajan tilanteessa.

Suomalaisittain siviiliympäristöön liittyvissä kysymyksissä viitataan usein kokonaisturvallisuuden ajatteluun ja yhteistointamalliin, jossa turvallisuuden rakentaminen on koko yh-

teiskunnan yhteistyötä, mutta painopiste on kuitenkin ns. normaaliajan häiriötilanteissa. Nykyajan sodankäynnin kontekstissa tarkastelu olisi kuitenkin tärkeä ulottaa syvätasolle ja tunnistaa haavoittuvuudet, jotta siviiliväestöön kohdistuvat uhat tunnistettaisiin jo harmaalla alueella ja näihin olisi riittävät keinot tarvittaessa puuttua. Samalla ns. siviili-sotilasyhteistyön ulottaminen kansalliseen keskusteluun vaatii terävöittämistä.

Kansallisesti tarkasteltuna kokonaismaanpuolustus määriteltiin viimeisimmässä Puolustuselonteossa (2024) ansiokkaasti ja sen suhde kokonaisturvallisuuden käsitteeseen oli selkeä. Siviilien suojelulähtökoh-tia selonteko ei kuitenkaan käsitellyt käytännössä laisinkaan. Vaikuttaisikin siltä, että siviilien suojelu katsotaan kuuluvan kansallisessa turvallisuuskeskustelussa enemmän kokonaisturvallisuuden viitekehykseen, eli varautumisen yhteistoiminta-ajatteluun. Kokonaisturvallisuuden yhteiskunnan varautumista kuvaava malli ei kuitenkaan riittävästi tuo esille sodanajan haasteita. Siiloutuneisuus lienee, kuten aina, paras termi kuvaamaan asian nykylaitaa, lainsäädännöstä alkaen.

Sodan mahdollisuus ns. siviiliyhteiskunnan toimijoiden keskuudessa on jopa varautumisen kentällä ollut viime aikoihin asti ”hys-hys” -asialistoilla. Toisaalta on myöskin sanottu, että koko siviili-sotilasyhteistyöajattelu CIMIC (civil-military -cooperation) on murroksessa; tähän asti lä-

hestymistapoja on ohjannut kriisinhallintamaailman tausta. Siviili-sotilas-yhteistyön lähtökohdat ovat toki muitakin, kuin siviilien suojelutarpeista lähteviä, mutta erityisesti tämä on osoittautunut kulmakiveksi, kun tarkastellaan Ukrainan kokemuksia.

Human Security -lähestymistapa

Nykyaikaisissa konflikteissa siviileihin kohdistuva väkivalta, mukaan lukien seksuaaliväkivalta, hyökkäykset kulttuuriperintöä vastaan sekä laajat ympäristövahingot muodostavat vakavia uhkia, joiden vaikutukset ulottuvat pitkälle konfliktin jälkeiseen jälleenrakennus- ja toipumisvaiheeseen. Näiden ilmiöiden ehkäiseminen ja niihin varautuminen ovat keskeisiä sekä inhimillisestä että kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta. Siksi Nato-maiden (Suomi mukaan lukien) on tärkeää kehittää kansallisia toimintamalleja, joilla vahvistetaan yhteiskuntien kriisinsietokykyä ja siviilien suojelua.

Human Security -lähestymistapa on keskeinen osa Naton vuoden 2022 strategista konseptia. Se on läpileikkaavana periaatteena koko liittokunnan toiminnassa. Lähestymistapa painottaa inhimillisen turvallisuuden edistämistä ja siviilien suojelun systemaattista sisällyttämistä kaikkien suunnitteluun, koulutukseen ja operatiiviseen toimintaan.

Lähestymistapaa ohjaa viisi keskeistä osa-aluetta:

- Siviilien suojelu (Protection of Civilians)

- Konflikteihin liittyvä seksuaaliväkivalta (Conflict-Related Sexual Violence)
- Lapset ja aseelliset konfliktit (Children and Armed Conflict)
- Ihmiskaupan torjunta (Combating Trafficking in Human Beings)
- Kulttuuriomaisuuden suojelu (Cultural Property Protection)

Näiden teemojen huomiointi on olennainen osa vastuullista ja vaikuttavaa kokonaismaanpuolustusta. Human Security -lähestymistapa ei ole vain moraalinen velvoite, vaan myös strateginen välttämättömyys, jonka avulla voidaan vähentää konfliktien inhimillistä ja yhteiskunnallista hintaa sekä vahvistaa pitkäaikaista vakautta ja turvallisuutta, resilienssiä.

Venäjän näkökulmasta siviilien kärsimys, häpäisy, manipulointi ja alistaminen on edellytys sodassa onnistumiselle: siviilit ja heidän maailmansa on Venäjälle keskeinen taistelukenttä. Tämä lähtökohta pakottaa tarkastelemaan myös meidän kotimaista turvallisuustoimintakulttuuriamme terästyin silmin. Se vaatii entistä enemmän ja tiiviimpää yhteistyötä sodankäynnin asiantuntijoiden ja siviiliyhteiskunnan edustajien välillä.

Kirjoittajana olen havainnut vuoropuhelun merkityksen siviilien suojelua koskeissa koulutuksissa, jotka ovat koonneet Naton, YK:n ja järjestöjen edustajia pohtimaan nykyajan sodankäynnin haasteita siviilien suojelussa,

kun kyse on sotilaallisten operaatioiden suunnittelusta ja eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä. Oma haasteeni on liittynyt oivallukseen, että siviilien suojelu ja siihen liittyvät tekijät on nähty useimmissa yhteyksissä kriisinhallintamaailmaan kuuluviksi. Se, että ajattelutapaa sovellettaisiin kotimaisittain varautumistyössä, onkin paljon vieraampaa. Vastaavasti kansainvälisten tahojen on vaikea ymmärtää vaikkapa meidän talkoomalliamme, jossa tehdään yhteistyötä jopa tavallisten kansalaisten kanssa. Maailmojen ero on välillä hurja, miten Malin tilannetta voisi verrata Helsingin kaupungin väestönsuojeluun?

Kokonaisturvallisuuden varautumisen henkeä ei voi pitää riittävänä, vaan on selkeämmin tuotava esimerkiksi viranomaisyhteistyötä vahvistavia yhteistoimintaelementtejä sodanajan tarpeita vastaavaksi. Eikä vähiten siksi, että kansainvälinen yhteistoiminta tarkoittaa yhteisen ymmärryksen jakamista sellaisten toimijoiden ja toimintakulttuurien kanssa, joilla ei ole mitään käsitystä suomalaisesta kokonaismaanpuolustuksesta ja yhteistoimintakulttuuristamme.

Mitä sitten ratkaisuksi?

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä löytyy Ukrainasta; siviili-sotilasyhteistyö ja sen kehittyminen hyökkäyssotaa edeltävistä ajoista tähän päivään on ollut merkittävää nimenomaan asevoimissa. Siviilien suojelun haasteisiin on tartuttu osaamista vahvistamalla sekä yhteistyörakenteita

kehittämällä, puhumattakaan henkilöresursseista. Ukrainassa on uskallettu todeta myös ääneen, että esimerkiksi Nato CIMIC lähestymistapa on ollut perinteisesti kriisinhallintapainotteinen, jolloin siinä ei ole huomioitu tarpeeksi erityispiirteitä, mitä sodankäynti suhteellisen kehittyneessä yhteiskunnassa tarkoittaa. Yhteistoimintarakenteet ovat usein olemassa, harjoiteltukin on, mutta siviilien suojelun osaamisessa ja resursoinnissa löytyy silti parannettavaa.

Suomalaisittain meillä olisi otolliset lähtökohdat tarttua haasteeseen ja enakkoluulottomasti tarkastella uusia toimintatapoja. Haitaksi ei liene sekään, että alusta alkaen tarkastelua tehtäisiin kansainvälisestä lähtökohdasta käsin, jotta kansainvälinen yhteistoiminta olisi joustavaa harjoituksissa ja kriisinaikoina.

Tärkeimpänä keinona voidaan pitää tietoisuuden ja osaamisen vahvistamista, missä hyvinä välineinä toimivat eri viranomaisten ja sotilasammattilaisten koulutus ja yhteinen harjoitustoiminta. Lisäksi tarvitaan riittävästi toimintamalleja, joilla varmistetaan kaikkina aikoina mekanismit, joilla esimerkiksi mahdolliset siviiliuhrit saavat riittävän suojan ja tuen lisävahinkojen välttämiseksi.

Sotilaallisesta näkökulmasta katsottuna kehittämisen painopisteitä ovat:

- Human Security -lähestymistavan sisällyttäminen harjoituksiin, tähän liittyvä evaluointi sekä koulutusten

ja harjoitusten jatkumon varmistaminen myös taktisella tasolla.

- Käytännön esimerkkien sisällyttäminen skenaarioihin; yhteisen ymmärryksen vahvistaminen siitä, mitä Human Security -lähestymistapa tarkoittaa eri tasoilla.
- Käytännön ohjeistusten laatiminen.
- Osaamisen vahvistaminen ja koulutusten organisointi riittävässä laajuudessa sotilashenkilöstöä.
- Hyviksi havaittujen käytäntöjen juurruttaminen suunnitteluprosessiin, koulutuksiin ja harjoituksiin.

Kaikissa vaiheissa keskeisessä roolissa ovat siviiliympäristön asiantuntijat ja yhteiskehittämisen. Keskeisten kansallisten siviilitoimijoiden tunnistaminen on siten tärkeää. Suomalaisittain asiantuntemuskentän erityispiirteenä on järjestöjen ammatillinen osaaminen; Human Security -periaatteisiin liittyvä sisällöllinen osaaminen voi löytyä esimerkiksi järjestöistä, joiden kyvykkyys kansallisesti on voinut jäädä konfliktikysymyksissä piiloon kansallista varautumista koskevassa ja normaaliaikojen häiriötilanteisiin keskittyvässä viranomaisyhteistyössä (esim. lapset ja aseelliset konfliktit).

Johtopäätöksiä

Siviilit ja laajemmin siviiliyhteiskunta muodostavat monimutkaisen taistelukentän, erityisesti kaupunkisodankäynnissä, jossa

sota käydään siviilien kesellä. Siviiliympäristön rakenteiden ja infrastruktuurin merkitys siviilien suojelussa on keskeinen. Samalla on tärkeää tunnistaa eri siviiliryhmiä haavoittuvuudet ja ennakoita niihin kohdistuvat uhat. Kansallisen yhtenäisyyden vahvistaminen, erityisryhmien huomioiminen ja näiden tukeminen ovat olennainen osa varautumista.

Kansallisella tasolla Human Security -lähestymistapa osa-alueineen tulisi integroida osaksi sotilaallista suunnittelua, tiedustelua, koulutusta ja harjoitustoimintaa. On myös tärkeää tunnistaa keskeiset siviiliympäristön toimijat, jotta kansallista varautumista ja asiantuntemusta voidaan vahvistaa, ja yhteistoimintamalleja rakentaa.

Siviileihin kohdistuva sodankäynti haastaa kokonaismaanpuolustuksen kenttää, sillä vaikuttaminen ei rajoitu enää perinteiseen taistelutoimintaan. Harmaan alueen tilanteissa – ennen avoimen sodankäynnin alkamista – siviileihin kohdistuva vaikuttaminen yhteiskunnan eri tasoilla edellyttää sekin entistä tiiviimpää yhteistyötä siviili- ja sotilaspuolen välillä. On epärealistista olettaa, että siviiliyhteiskunnan toimijoilla olisi riittävä sotilaallinen asiantuntemus uhkien ennakoointiin ja toimintamallien kehittämiseen vastuidensa täyttämiseksi kriisitilanteessa. Tämän vuoksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä, koulutusta ja harjoittelua sotilaallisten ja ei-sotilaallisten toimijoiden kesken. ■

Toimintakykyedellytykset ja voimavarat

Sotilaan toimintakyvyn kaksi osatekijää ovat toimintaympäristöstä ja tehtävästä nousevat toimintakykyvaatimukset, sekä yksilön kyky vastata näihin vaatimuksiin. Voidaan puhua yksilön toimintakykyedellytyksistä ja voimavaroista. Toimintakykyedellytyksistä osa on synnynnäisiä. Valtaosaa niistä pystytään kehittämään. Arkitoiminnalla on voimavaroihin keskeinen merkitys! Sotilas on toimintakykyinen, kun toimintakykyedellytykset ja voimavarat vastaavat toimintakykyvaatimuksia.

Kokonaisvaltainen toimintakyky

Sotatieteiden tohtorin väitöskäytännöstä varten keräsin tietoa merisotilaan toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä osallistuvan havainnoinnin lisäksi henkilöstöä syvähaastattelemalla. Saatavut laaja-alainen ymmärrys

siitä, mitkä kaikki osatekijät kannattelevat sotilaan arjen toimintakykyä. Tästä tutkimusmateriaalista sekä sotilaille tutusta Toisikallion nelikenttämallista syntyi väitöskäytännöni kokonaisvaltaisen toimintakyvyn malli.

Sotilaan toimintakyky ilmenee aina sosiaalisessa kontek-

tissa, eikä sitä voi tarkastella ympäristöstään irrallisena. Toimintakyvyssä on kaksi osatekijää: (1) toimintaympäristöstä ja annetuista tehtävistä nousevat toimintakykyvaatimukset, sekä (2) yksilön kyky vastata näihin vaatimuksiin eli toimintakykyedellytykset ja voimavarat. Kun

Toimintakykyvaatimukset

- ympäristö, toiminta-alue, asetetut tavoitteet, tehtäväaktiikka
- alusluokan suorituskyky
- käytössä olevat resurssit

Toimintakykyedellytykset

- Yksilöön liittyvät voimavarat
- Ympäristöön liittyvät voimavarat

Toimintakykyinen merisotilas

Sotilaan toimintakyvyn kaksi osatekijää: 1. toimintakykyvaatimukset ja 2. toimintakykyedellytykset ja voimavarat.

toimintakykyedellytykset ja voimavarat vastaavat toimintakykyvaatimuksia, voidaan puhua toimintakykyisestä sotilaasta.

Mm. toimintaympäristö, aluksen suorituskykyvaatimukset, käsketyt tavoitteet ja tehtävätaktiikka sekä tavoitteiden saavuttamiseksi käytössä olevat resurssit yhdessä muodostavat kulloisetkin yksittäisen merisotilaan ja koko sota-aluksen miehistön toimintakykyvaatimukset.

Toimintakykyedellytyksillä ja voimavaroilla tarkoitetaan edellytyksiä voittoa tilanteen ja ympäristön asettamat vaatimukset. Osa toimintakykyedellytyksistä ovat synnynnäisiä tai jo varhain tiettyyn muotoonsa kehittyneitä. Varhaisella vuorovaikutuksella on iso vaikutus. Silloin sisäistetty käsitys omista kyvyistä ja niiden rajoitteista seuraa aikuisuuteen. Osiin toimintakykyedellytyksistä voidaan vaikuttaa määrätietoisella koulutuksella ja harjoittelulla.

Toimintakykyedellytykset ja toimintakyvyn voimavarat eivät ole muuttumattomat, vaan voivat vaihdella merkittävästi tilanteen, toiminnan ja olosuhteiden mukaan. Varsinkin toimintakyvyn voimavaroihin voidaan vaikuttaa voimavaroja lisäävästi tai niitä heikentäen myös huomaimattamme. On tärkeää ymmärtää, mitkä toimintatavat vaikuttavat toimintakyvyn voimavaroihin ja miten tämä tapahtuu.

Synnynnäiset ja opitut toimintakykyedellytykset

Puolustusvoimien tutkimuslaitos on määritellyt keskeisen

alushenkilöstön psykofysiologiset ominaisuudet vuonna 2022. Henkilökohtaisilla toimintakykyedellytyksillä on tiettyssä tehtävissä merkitystä ja alusympäristössä toimiminen edellyttää tiettyjä luonteenpiirteitä.

Psyykkisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan psyykkisiä ominaisuuksia ja kykyjä, joilla sotilas kestää taistelutilanteen aiheuttaman psyykkisen kuormituksen ja kykenee säätelemään tunteitaan ja stressiään niin, et-

Merisotilaan tulee pystyä pitämään yllä riittävä tietoisuuden taso ympäristöstään ja omasta suhteestaan siihen pystyäkseen toimimaan eri tilanteiden mukaisesti.

tä pysyy psyykkisesti toimintakykyisenä. Hän suoriutuu tehtävistään, kykenee päätöksentekoon ja säilyttää toimintakykynsä yllättävissäkin tilanteissa. Hän kykenee toimimaan sekä itsenäisesti että osana sota-alusta jakokirjan mukaisesti.

Psyykkisen toimintakyvyn toimintakykyedellytyksiä ovat muun muassa tietoisuus itsestä ja ympäristöstä, käsitykset ja uskomukset itsestä, synnynnäinen ja harjoiteltu kognitiivinen kapasiteetti, päätöksentekokyky, tunteiden säätely ja opitut coping-keinot¹, sekä motivaatio ja sitoutuminen. Psyykkinen toi-

mintakyky muodostuu synnynnäisistä ominaisuuksista ja opituista taidoista. Huomattava osa on synnynnäisiä taipumuksia, joita voi koulutuksella ja harjoittelulla kehittää ja parantaa. Psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavat muun muassa persoonallisuudenpiirteet ja temperamentti, älykkyys ja kognitiiviset kyvyt, sekä kyky kestää ja palautua psyykkisestä rasituksesta ja stressistä. Myös kyvyllä säädellä ja sietää pelon ja ahdistuksen tunteita sekä luontaisella resilienssillä ja psyykkisellä joustavuudella on tärkeä merkitys. Päätöksentekokyky sekä luottamus omiin kykyihin korostuu. Temperamentti on synnynnäisiä valmiuksia ja reaktio-tyylejä, kuten esimerkiksi aktiivisuus, sosiaalisuus, taipumus mielipahaan, joustavuus, sekä sopeutumis- ja keskittymiskyky.

Sota-aluksella hyvä kalusto tai tehtävätaktiikka eivät pysty takaamaan parasta lopputulosta. Kognitiivisella toimintakyvyllä on ratkaiseva merkitys suorituskykyyn. Kognitiiviset kyvyt ovat älyllisiä prosesseja, joiden avulla käsitellään tietoa ja hahmotetaan ympäristöä (tiedon vastaanottamiseen, tallentamiseen, käsittelyyn ja käyttöön liittyvät prosessit). Tällaisia ovat tarkkaavaisuus ja havaitseminen, kielelliset toiminnot, päätely, ongelmanratkaisu, muistaminen ja toiminnanohjaus.

PVTUTKL:n tekemän tutkimuksen mukaan ohjaamon tehtävissä merkittävät kognitiiviset kyvyt liittyvät puhutun ja kirjallisen tiedon ymmärtämiseen ja

Kokonaisvaltaisen toimintakyvyn voimavaroihin vaikuttavia tekijöitä. Keskelle on yksilön voimavaroihin vaikuttavia asioita. Kehällä on ympäristön merisotilaan voimavaroihin vaikuttavia asioita.

tuottamiseen, ongelmanratkaisuun, tilannetietoisuuden muodostamiseen (ml. avaruudellinen orientaatio) ja ylläpitoon sekä tarkkaavaisuuden hallintaan. Psykomotorisista kyvyistä merkittäviä vaatimuksia kohdistuu ohjailutarkkuuteen ja liikemuutosten ohjailuun. Aistien ja havaitsemisen osalta merkittäviä ovat näköaistin ja havaitsemisen toiminta sekä puheen havaitseminen ja tuottaminen halyisessäkin ympäristössä.

Aivojen kognitiivinen joustavuus mahdollistaa nopean reagoinnin ympäristön muutoksiin. Kontekstuaalinen ajattelukyky auttaa hahmottamaan poikkeustilanteessa keskeiset asiat. Odottamattomiin tilanteisiin mukautuminen vaatii oppimisprosessin aktivoitumista. Ärsykkeet, jotka aktivoivat stressihormonin toimintaa ja auttavat

selviämisessä, vaikuttavat myös ajatteluun ja reagoititapaan. Reaktio voi olla opittu, intuitiivinen tai jotakin tältä väliltä.

Merisotilaan tulee pystyä pitämään yllä riittävä tietoisuuden taso ympäristöstään ja omasta suhteestaan siihen pystyäkseen toimimaan eri tilanteiden mukaisesti. Edellytyksenä on kyky tunnistaa ympäristöstä toiminnan kannalta olennaiset asiat ja niiden muutokset sekä sulkea muu informaatiotulva tietoisuuden ulkopuolelle. Tietoisuus itsestä ja ympäristöstä vaikuttaa tietojen käsittelyyn, havainnointiin, tarkkaavaisuuteen, muistiin ja päätöksentekoon. Tiedonkäsittelyn kapasiteetti on rajallinen ja kuormittavissa tilanteissa se entisestään pienenee. Oikean tiedon asianmukainen käsittely reaaliaikaisesti on kriittisissä tehtävissä haaste.

Resilienssi ja minäpystyvyys

Ohjaamossa tulee kyetä toimimaan sinnikkäästi ja itsenäisesti, tehdä harkittuja päätöksiä sekä kestää painetta. Psykkisessä toimintakyvyssä keskeistä on kyky toimia stressitilanteissa. Kykyyn hallita stressiä vaikuttavat opitut coping-keinot, stressinhallintamenetelmät ja suoja mekanismit. Resilienssi eli psyykinen palautumiskyky on ominaisuus, joka vaihtelee yksilöiden välillä. Resilientti persoona on Minän rakenteelta vahva henkilö, jolla on hyvät vuorovaikutustaidot. Stressinsietokyvyssä on kyse suoja mekanismien toimivuudesta stressitilanteissa. Osa on luonnostaan resiliентteja, mutta tätä kykyä voidaan myös kehittää.

Resilienssin muodostumiseen vaikuttavat muun muassa minäpystyvyyden kokemus, hyvä itsetunto, toimiva ongelmanratkaisukyky, myönteiset ihmissuhteet, uskonnolliset asiat, huumorintaju sekä myönteinen ja tukea antava lähipiiri. Haastavissa tilanteissa yrittämisen haluun vaikuttaa merkittävästi minäpystyvyyden tunne (eng. self-efficacy). Tämä kuvaa sitä, miten kyvykkääksi ihminen kokee itsensä erilaisissa haasteissa. Vahva minäpystyvyyden tunne ennustaa sitkeää yrittämistä vaikeassakin tilanteessa.

Minäpystyvyyden tunteeeseen ei vaikuta pelkästään sotilaskoulutus tai kokemus aluksen suorituskyvystä. Käsitukseen omista kyvyistä vaikuttavat kaikki elämäkokemukset ja koko elämän aikana muo-

dostunut minäkuva itsestä. Ihminen on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa lapsuudesta lähtien. Lapsuudesta lähtien jokaiselle muodostuu peruskäsitys omista kyvyistä selviytyä haastavissa tilanteissa. Positiiviset käsitykset itsestä ja kokemukset siitä, että olemassa oleva tilanne on kontrolloitavissa, vähentävät stressiä ja ovat yhteydessä onnistumiseen, ongelmanratkaisuun ja analyttisen ajatteluun. Hyvät kokemukset haasteista selviytymisistä lisäävät todennäköisyyttä selvitä niistä tulevaisuudessakin.

Tutkimuksessa on etsitty tekijöitä, jotka auttavat ihmisiä selviytymään paremmin vaikeissa tilanteissa. Sinnikkyys (eng. hardiness) on osoittautunut yhdeksi tällaiseksi tekijäksi. Sinnikkyys nähdään usein synnynäisenä luonteenpiirteenä, mutta sitä voidaan myös harjoituttaa. Ihminen voi muuttaa mallia, jonka hän on omaksunut vastoinkäymisten kohtaamisessa. Altistamalla vaikeuksille voi oppia selviytymään niistä paremmin. Sinnikkäitä ovat vahvan kontrollikäsitteen ja sitoutumisen omaavat sekä haasteisiin positiivisesti suhtautuvat ihmiset. Sinnikkyydellä on sotilas-kontekstissa yhteys onnistuneeseen suoritukseen, stressinsietokykyyn, toimivaan tunteiden säätelyyn ja hyviin johtajana toimimisen valmiuksiin.

Psyykkiset tai fyysiset toimintakykyvalmiudet vaihtelevat eri henkilöillä. Siksi kaikista ei ole kaikkiin tehtäviin tai ainakin toiset tarvitsevat tiettyjen

Kokonaisvaltaista toimintakykyä kannattelee kolme ”pylvästä”: organisaatio, esimies ja yksilö itse. Toimiva vuorovaikutus luo perustan toimintakyvyn voimavaroille. Toimintakykyyn voi vaikuttaa organisaation, esimiehen tai yksilön omaa tukea vahvistamalla sekä kiinnittämällä huomiota vuorovaikutukseen.

toimintakykyvalmiuksien saamiseen enemmän koulutusta ja harjoittelua kuin toiset. Siksi henkilöstösuunnittelussa ja sotakoulujen valintaprosesseissa henkilöstöä on perusteltua testata asianmukaisesti oikeiden tutkittujen toimintakykyominaisuuksien varmistamiseksi avaintehtävissä.

Toimintakyvyn voimavaroihin vaikuttaminen

Toimintakykyedellytyksien lisäksi on tärkeää hahmottaa arjen tekijöitä, jotka lisäävät tai heikentävät käytössä olevia toimintakyvyn voimavaroja. Kuvassa on eroteltu sotilaan toimintakyvyn voimavaroihin vaikuttavia yksilöön ja ympäristöön liittyviä tekijöitä.

Kuvan kehälle on kuvattu ympäristön keskeisimmät vaikuttavat tekijät toimintakyvyn voimavaroihin ja ympyrän sisälle yksilön toimintakyvyn voima-

varojen keskeiset tekijät. Ympäristön tuottaman voimavarojen tärkeän perustan muodostavat jatkuva vuorovaikutus sotilas-yhteisössä ja koko elämässä, fyysisen toimintaympäristö sekä Merivoimien organisaatio- ja johtamiskulttuuri. Ympyrän sisällä on piirretty yksilön voimavaroihin vaikuttavat keskeiset tekijät. Tässä on käytetty nykyisestä sotilaskoulutuksesta tuttua jaottelema ”mieli” ja ”keho”.

Toimintakyvyn voimavaroihin voidaan vaikuttaa proaktiivisesti tai reaktiivisesti. On perusteltua keskittyä proaktiivisiin keinoihin, sillä reaktiiviset varsinakin poikkeusoloissa ovat hitaita ja niiden vaikuttavuus vähäistä. Reaktiiviset keinot vaativat huomattavasti enemmän resursseja kuin arjen toiminnassa proaktiivisten tukimenetelmien ”kirkastaminen”.

Arjen toimintakyvyn voimavarojen tukimekanismien tun-

Merisotilaan kokonaisvaltaiseen toimintakykyyn vaikuttavat toimintakyvyn vaatimuksien ja voimavarojen välinen tasapaino ja riittävä palautuminen (palautumisen johtaminen).

nistaminen on tärkeää. Niiden avulla luodaan toimintakykyvalmiudet myös poikkeusoloihin. Toimintakyvyn voimavaroja kannattelevat toimivan vuorovaikutuksen lisäksi organisaation, esimiehen ja yksilön oma tuki.

Kiinnittämällä erityistä huomiota toimivaan vuorovaikutukseen niin palvelusympäristössä kuin ”muussa elämässä” luodaan kestävä perusta näille kolmelle pylväälle. Oheisessa kuvassa on muutamilla termeillä pyritty avaamaan mitä ainakin nämä toimintakyvyn voimavaroja kannattelevat pylväät arjessa pitävät sisällään.

Kompleksinen äärettömän paljon erilaista informaatiota sisältä toimintaympäristö ja muuttuvat sodankäynnin muodot haastavat kehittämään organisaatorakenteita ja -kulttuuria. Tutkimukseni mukaan johtamiskulttuurilla on erittäin

iso merkitys toimintakyvyille.

Tutkimukseni eritteli syväkulttuuriin perehtymällä Merivoimien toimintakulttuurin toimintakykyvoimavaroja lisääviä ja heikentäviä piirteitä. Yhtenä heikentävänä piirteenä tutkimusmateriaalista nousi organisaatiokulttuurin liiallinen komentajakeskeisyys. Päätösten tekeminen on usein viety olosuhteisiin nähden turhan ylös - erityisesti esikuntatyöskentelyssä. Tämä murentaa sotilaan koherenssin tunnetta ja kokemusta oman asiantuntijuuden arvostamisesta. Tämä taas vaikuttaa mm. työssä jaksamiseen, työmotivaatioon ja tuottavuuteen.

Vastavuoroisesti tutkimukseni tuli esiin toimintakyvyn voimavaroja lisäävästi erityisesti sota-aluksilla syväjohtamisen oppien mukaan kehittyneen koko henkilöstön osallistaminen. Se tuottaa edellä mainittujen tunteiden vastatuntee-

ta: vahvaa osallisuuden tunnetta sekä luottamusta omiin kykyihin ja osaamiseen.

Useimmilla sota-aluksilla on jaettu vahva visio, jonka avulla kehitetään uusia ratkaisuja toimintaympäristön haasteisiin sekä pystytään toimimaan saumattomasti yhteen ilman esimiehen seikkaperäisiä toimitaohjeita. Henkilöstö osallistamalla perustehtävän suorittaminen helpottuu ja sotilaiden voimavarat lisääntyvät. Saadaksesen kaikki ryhmän voimavarat ja koko osaamisen käyttöön esimiehen on tunnettava hyvin ryhmän sosiaalinen identiteetti ja ryhmädynamiikka. Tuloksellinen huipputoiminta perustuu johtajaa ja johdettavia yhdistävän sosiaalisen identiteetin dynamiikkaan. Osallistava johtaminen tukee sotilaan koherenssin tunnetta ja vaikuttaa näin toimintakyvyn keskeiseen voimavaraan – minäpystyvyyteen.

Palautumisen johtaminen

Merisotilaan kokonaisvaltainen toimintakyky ei ole siis vakio. Siihen vaikuttaa alati muutoksessa olevat yksilön voimavarat sekä ympäristön tuottama tuki toimintakyvylle tai voimavarojen heikentyminen toimintaympäristön takia. Toimintaympäristöjen toimintakyvyn vaatimukset muuttuvat koko ajan niin olosuhteiden kuin ympäristön tapahtumien takia. Nämä kaikki vaikuttavat sen hetkiseen tai lähitulevaisuuden toimintakykyyn. Oikeilla toimintakyvyn valmiuksilla varustettujen ihmisten oikeanlaisella koulutuksella, harjoittelulla ja riittävällä palautumisella on keskeinen merkitys. Yleisesti toimintakykyyn vaikuttaa toimintakyvyn vaatimuksien ja voimavarojen välinen tasapaino seuraavan kuvan mukaisesti:

Merisotilaan toimintakyky muodostuu toimintakyvyn vaatimusten ja käytössä olevien voimavarojen suhteesta sekä riittävän palautumisen mahdollis-

tamisesta (tätä kuvaavat nuolet niiden välillä). Kun toimintakyvyn valmiudet ja voimavarat ovat riittävät suhteessa vaatimuksiin ja tehokas palautuminen on mahdollistettu, seurauksena on hyvä työmotivaatio ja työn imu. Merisotilas pystyy toimimaan tehtävässään vastuullisesti ja tehokkaasti.

Kun sen sijaan valmiudet ja/tai voimavarat ovat riittämättömät vaatimuksiin nähden (esimerkiksi henkilökohtaiset ominaisuudet eivät ole sopivat tai puutteellinen koulutus tehtävään ja sen vaatimuksiin) ja/tai palautumiseen ei ole riittävästi mahdollisuuksia, on lopputulemana uupumus ja sairastuminen. Merisotilas ei pysty suoriutumaan tehtävistään.

Palautumisen johtaminen on tässä kokonaisuudessa keskeisessä asemassa! Vaikka merisotilaalla olisi hyvät valmiudet toimintakykyvaatimuksiin nähden mutta palautuminen ei pitkäkestoisesti ole riittävää, on

uupumus ja myöhemmin sairastuminen vääjäämätöntä. Tätä kuvaa sairauden/uupumuksen ja motivaation/työn imun välillä oleva nuoli. Sen sijaan vajaavaikeuksilla toimintakykyvalmiuksilla voi selviytyä hyvin, jos palautumiseen on koko ajan riittävät mahdollisuudet.

Toimintakyvyn vaatimukset tulevat toimintaympäristöstä annettuna ja ne vaihtelevat tilanteen mukaan. Niihin Merivoimat eivät voi merkittävästi vaikuttaa. Osin toimintakykyedellytyksiin, mutta erityisesti toimintakyvyn voimavaroihin ja palautumiseen Merivoimat voivat sen sijaan vaikuttaa. Palautumisella pystytään kompensoimaan jopa sitä, että merisotilaan toimintakyvyn valmiudet eivät ole ihan riittävät suhteessa toimintakyvyn vaatimuksiin. Riittävä palautuminen auttaa, kun sotilas joutuu ponnistelemaan äärirajoilla ympäristöstä ja olosuhteista johtuvista vaatimuksista selviämiseksi. ■

Viitteet

1. Ihmisellä on vahva tarve pyrkiä suojautumaan psyykkisesti vaikeilta tunteilta ja kokemuksilta. Keinoja, joilla yritämme suojautua, nimitetään psykologisiksi selviytymiskeinoiksi (engl. coping). Coping-keinoja pidetään suhteellisen tietoisina, kun taas puolustusmekanismien

toimintaa pidetään tiedostamattomana. Varhaislapsuudessa käytetyt keinot ovat alkeellisempia kuin kehittyneemmät keinot. Aikuisuudessakin käytössämme on selviytymiskeinoja. Pystymme käyttämään vaihtelevasti erilaisia keinoja tilanteesta ja ongelmista riippuen.

Lisää aiheesta:

Suominen 2024: Toimintakykyinen merisotilas parantaa suorituskykyä
<https://www.doria.fi/handle/10024/189907>

Maailma, jossa kaikki näkevät kaiken

Teknologian nopea kehitys mahdollistaa ennennäkemättömän tarkkaa tilannekuvaa ja tietoa. Sensoreiden ja tulivoiman läpivalaisemista taisteluentistä on tullut nykyisiä konflikteja määrittävä tekijä. Jos ei hallitse naamiointia ja harhautusta, häviää ennen kuin varsinainen toiminta edes alkaa. Huipputeknisestä monispektrinaamioinnista on muodostumassa välttämätön osa asevoimien perusvarustusta.

Naamiointikykyjen on katettava koko sähkömagneettinen spektri. ”Mottona on luoda viholliselle yhtäaikaista haasteita”, sanoo **Niklas Ålund**, Saabin Barracuda-liiketoimintayksikön strategia- ja liiketoiminnan kehitysjohtaja. ”Omat toimet ja liikkeet on pidettävä piilossa ja epämääräisinä samalla harhauttaen ja houkutellessa vihollista väärin päätöksiin ja hyödyttömiin toimiin – näin säilytetään aloite ja voitetaan. Harhautus on kognitiivinen keino vaikuttaa taistelun kulkuun.”

Ukrainan sodan opit

Saab on kehittänyt sähkömagneettisen spektrin hallintatyökaluja 1960-luvulta lähtien vähentääkseen kohteiden, ihmisten tai ajoneuvojen havaittavuutta ja lisätäkseen yksiköiden selviytymiskykyä. Yritys hyödyntää myös Ukrainan sodasta saatuja oppeja: Yli 80 % tappioista johtuu sensoriavusteisesta pitkän kantaman tulesta, jossa havaittuun kohteeseen isketään minuuteissa, ja te-

koäly nopeuttaa sensorifuusiota ja arviointia merkittävästi. Molempien osapuolten käyttämät miehittämättömät lennokit (UAV), kohdetta odottavat ammukset ja FPV-droonit ovat muuttaneet sodankäynnin luonnetta ja vaativat nopeaa reagointia.

Ruotsin armeijan 18. panssari-rykmentin majuri **Håkan Darvall** toteaa: ”Ukrainan konfliktissa olemme nähneet, että ajoneuvot ja paikallaan pysyvät kohteet on olennaista naamioida yhtenäisesti havaittavuuden välttämiseksi – erityisesti drooneilta ja tiedustelulentokoneilta.” Tämä yksikkö on käyttänyt Saabin staattisia naamiointiverkkoja vuodesta 2016, ja vuonna 2022 se lisäsi taisteluajoneuvojen liikkuvat Barracuda-järjestelmät naamiointikeinoihinsa. ”Tämä on tärkeä keino suojata yksiköitämme ilmauhilta”, Darvall selittää. Niistä on muodostunut yksi kynnyskysymyksistä selviytymiselle, mutta tähän asti investoinnit ovat olleet yksipuolisia: armeijat ovat panostaneet pää-

asiassa sensoreihin ja niiden kehittämiseen, mutta tuskin lainkaan teknologiaan, joka voisi neutraloida tai harhauttaa niitä käyttäviä vihollisia.

Puolustusteollisuus raportoi nyt todellisesta CCD-järjestelmien (naamiointi, peittäminen ja harhautus) kysyntäbuumista. Niklas Ålund: ”Yhä monialaisemmassa konfliktissa kehittyneimmät sensorit syöttävät tietoa globaalilla

kantamalla varustetuille tekoälyn ohjaamille tappajajärjestelmille. Euroopan ja maailman asevoimat oppivat nykyisistä konflikteista, mitä tapahtuu, jos naamiointikyvyn moninkertaistavaa voimaa ei oteta käyttöön.” Vuoden 2019 alussa myös Ranskan hallitus päätti hankkia monispektrisiä naamiointiverkkoja. Vuonna 2022 perusteellisen arvioinnin jälkeen valinta kohdistui Saabin uusimman sukupolven ULCAS-järjestelmään.

Kaikkiin ympäristöihin soveltuva järjestelmä

Modernit CCD-järjestelmät estävät säteilyä ja heijastuksia sekä imevät säteilyä koko sähkömagneettisen spektrin alueella. Tämä mahdollistaa kohteiden sulautumisen ympäristöönsä, jolloin ne ovat havaittavissa ja tunnistettavissa vain lähietäisyydeltä. Saabin Barracuda-järjestelmät voivat jo nyt vähentää havaittavuutta 80–90% koko spektrillä. ”Tehokas naamiointi voi estää vihollista iskemästä suurelta etäisyydeltä”, Ålund selittää.

Naamiointiverkot toimivat kuin ajoneuvon univormu. Käytettyihin materiaaleihin, kuten PVC tai sopivat tekstiilit, lisätään teknologiaa. Materiaalien on oltava kevyitä ja säänkestäviä. Liikkuvat

naamiointiverkot tarjoavat saman suojan suurille ja liikkuville kohteille rajoittamatta ajoneuvon toimintakykyä. ULCAS ja MCS voidaan räätälöidä tarkasti sotilaallisten koko- ja muotovaatimusten mukaisesti.

ULCAS:in ja MCS:än yhdistäminen maksimoi naamiointivaikutuksen vaikeuttaen yksiköiden havaitsemista ja niitä vastaan hyökkäämistä – näin raportoi myös Tanskan armeija, joka käyttää molempia Saabin järjestelmiä. Samalla lisäominaisuudet – kuten esimerkiksi parannukset lämpöhallintaan – tarjoavat naamiointiverkoille lisäarvoa vähentämällä ajoneuvojen ja moottorien jäähdytystarvetta

ja siten polttoaineen kulutusta. Jo nyt Saabin naamiointiverkot voivat vähentää ajoneuvojen, komento- paikkojen, telttojen ja konttien lämpenemistä jopa 80%.

Yksi järjestelmä kaikille joukoille

Naamiointikonseptien kehityksessä ei ole kyse vain havaittavuuden hallinnasta. Erityisesti verkottuneessa toiminnassa, kuten Naton tapauksessa, kaikkien järjestelmien on oltava yhteensopivia. Eri kansallisten järjestelmien ja varusteiden integrointi on haaste ja suuri riski tehokkaalle havaittavuuden hallinnalle. Yhdenkin yksikön tai alustan naamiointin puuttuminen voi vaarantaa koko operaation. Niklas Ålund: ”Aikoina, jolloin sotilasbudjetit kasvavat mutta hankintalistat ovat pitkiä, järjestelmien yhteensopivuus tuo myös merkittäviä kustannussäästöjä. Kaikki Saabin CCD-tuotteet ovat yhteensopivia keskenään, mikä mahdollistaa nopean reagoinnin uusiin kehityksiin ja olemassa olevien järjestelmien päivittämisen.”

saab.fi

Itämeren tila ja rantavaltiot

Yhteistyön myötä- ja vastatuulet

Erikoinen meri

Itämeri on ollut nykyisen kaltaisen murtovesiallas muuttaman tuhannen vuoden ajan. Se on pieni, matala ja monen maan ympäröimä meri Atlantin valtameren koillisreunalla. Pinta-alaltaan se on jonkin verran Suomea suurempi ja sen keskisyvyys on vain 54 metriä, mikä on vähän, kun sitä verrataan Välimereen tai suuriin valtameriin. Edellisen keskisyvyys on 1500 metriä ja jälkimmäisten syvyys lähenee 3700 metriä.

Itämeri on yhteydessä valtameriin ainoastaan kapeiden Tanskan salmien kautta, jotka yhdistävät sen Pohjanmereen. Itämeren ulkoreuna sijaitsee Tanskan salmien ja niistä pohjoiseen olevan Kattegatin rajalla. Tanskan salmet koostuvat kahdesta vierekkäin sijaitsevasta vesireitistä: Ruotsin rannikolla kulkevasta Juutinraumasta ja Tanskan rannikolla olevasta Belttien merestä, jonka osat ovat Iso-Belt ja Vähä-Belt. Nämä kapeat ja matalat salmet estävät tuntuvasti Pohjanmereltä tärkeän suolaisen veden virtaamista Itämeren päältäaseen samoin kuin kaikista suurimpien alusten, joiden syväys ylittää 15

metriä, kulun salmissa.

Itämereen laskevat vetensä rantavaltioiden yli 200 jokea. Vesi on vähäsuolainen, siksi sen ekosysteemi on erilainen kuin suurien suolaisten vesien. Joet, jotka antavat Itämerelle ainutlaatuisen luonteen, aiheuttavat myös merelle monia ongelmia. Joet kuljettavat suuria määriä ravinteita viljelysmaailta, teollisuuden päästöjä tehtaista ja kaivoksista sekä kaupunkien yhdyskuntajätteitä. Vesialuetta

Itämeri on noin 90 miljoonan ihmisen vesialue. Itämeri on historiansa aikana ollut ihmisten, tavaroiden, kaupankäynnin ja aatteiden portti. Se on ollut myös silloin tällöin sotatoimien tanner.

eivät ole kuormittaneet pelkästään maista tulevat valumat. Valumien ohella mittava alusliikenne on tuottanut omat rasitteet öljypäästöinä, jätteiden ja pilsivesien dumpkauksena sekä polttoaineen rikkipäästöinä. Itämeren pilaantuminen 1900-luvun aikana ei ole ollut mikään ihme, sillä meren ympärillä asuu kymmeniä miljoonia ihmisiä.

Laivaliikenteensä suhteen Itämeri ei kuitenkaan ole sen erikoisempi kuin muutkaan vastaavat liikennöntialueet. Aivan samalla tavalla Englannin kanaali ja vaikkapa Välimeri ovat täynnä aluksia, pieniä ja suuria. Itämerellä on kuitenkin hyvin erikoinen ja jopa poikkeava piiri moneen muuhun laivaliikennöntialueeseen – Itämeri jäätyy aika-ajoin. Lisäksi jäätalvet ovat kaikki erilaisia. Talvet ja niiden ankaruus vaihtelevat, eivätkä talven alku- ja loppu ole etukäteen tiedossa. Talvimerenkulun turvallisuus vaatii erikoisosaamista. Alusliikenteen riskit muuttuvat merkittävästi avoveden aikaisesta tilanteesta, kun navigointi tapahtuu jäissä.

Itämeren rantavaltiot ovat kuluneiden vuosisatojen aikana hyödyntäneet vesistöjään

Talven etenemistä on jäänmurron kannalta vaikea ennakoida. Vallitsevat tuulet ratkaisevat paljolti liikennöinnin sujumisen.

TOPIAS LEHTONEN/ARCTIA

yhä kiihtyvällä tahdilla. Miten veden tilaa vaurastumisen nimissä rasittui, oli toissijaista. Itämerikin oli eräänlainen periferia, jonka tilaan ei kiinnitetty huomiota, eikä ympäristöongelmiin puututtu tarmokkaammin edes 1960-luvulla, jolloin ongelmat ensimmäisen kerran havaittiin. Seurauksena oli, että vireän kansainvälisen Itämeren suojelun alku lykkääntyi yli kahdella vuosikymmenellä. Itämeren tilan ja tulevaisuuden eteen oli tehtävä jotain.

Itämeren suojele politiikan välikappaleena

Itämeren rantavaltiot hoitivat yhteisiä yksittäisiä ympäristöongelmia kahdenkeskin sopimuksin, kuten yhdyskuntien jättesipäästöjä. Rantavaltiot pa-

nostivat sekä kahden- että monenkeskisiin tutkimuksiin mm. hydrografiassa, meribiologiassa ja merenmittauksessa. Hyvin laaja-alaista yhteistyötä on ollut yliopistoilla ja eri tutkimuslaitoksilla ainakin 1950-luvulta alkaen. Vahvat perusteet suojelutoimille saatiinkin eri alojen tutkijoiden yhteistyöllä.

Tutkijoiden ponnisteluista huolimatta Itämeren rantavaltioille oli vaikeaa löytää yhteisymmärrystä meren suojelun tärkeystä. Sosialistimaiden ympäristön tila oli syöksykierteessä. Syöksykierte johtui kommunistisesta järjestelmästä ja aatteen vallitsevasta tulkinnasta. Voimassa oleva ideologia myötävaikuttii laajamittaiseen luonnon riistokäyttöön ja välinpitämättömyyteen ympäristön hy-

vinvoinnista. Neuvostoliitossa armoton kilpailu länsivaltojen kanssa täydensi ympäristökriisiä. Niukoista resursseista kilpailtaessa ympäristö jäi tärkeysjärjestyksessä taka-alalle. Kylmän sodan kansainvälinen politiikka näivetti tehokkaasti itämerensuojelun.

Neuvostoliitto oli ajanut itsensä vuoden 1968 Prahan kevään jälkeen poliittiseen ahdinkoon. Maineen parantamiseksi oli tehtävä jotain. Maa ehdotti Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen järjestämistä. Etyk-prosessin kanssa liennytyksen hengessä Neuvostoliitto rakensi myös tietä Itämeren suojelusopimukselle.

Ruotsi oli epäonnistunut suojelusopimuksen aikaansäämisessä Visbyssä vuosien 1969

ja 1970 vaihteessa pidetyssä kokouksessa. Kylmän sodan realiteetit jyräsivät hyviä tarkoituksiperiä sisältävät suojeluehdotukset. Kokousedustajat eivät allekirjoittaneet sopimusta. Allekirjoittamisen esteenä oli Saksojen valtiollisen statuksen erillaisuus. Länsimaat kieltäytyivät tunnustamasta DDR:ää valtiona. Tämä tulkinta johti siihen, että Itä-Saksa ei voinut olla sopijaosapuolena. Neuvostoliitolle taas sopimukseen liittymisen ehdoton edellytys oli Itä-Saksan valtiollisen aseman tunnustaminen ja hyväksyminen sopimusosapuoleksi. Saksan kysymyksen ratkaisusta oli tullut perusedellytys kansainvälisen Itämeren suojelusopimuksen syntymiselle. Tavoite hyvinvoivasta Itämerestä kärsi sillä kertaa tappion.

Ruotsin epäonnistuttua Suomelle tarjoutui tilaisuus yrittää järjestää uudelleen Itämeren suojelua ja siihen liittyviä järjestelyjä koskeva konferenssi. Yritykselle oli hyvät perusteet. Suomen ja Neuvostoliiton suhteet olivat tuolloin tasapainossa. Luottamukselliset suhteet ilmenivät siinä, että Neuvostoliiton pääministeri Aleksei Kosyginin ja Suomen presidentti Urho Kekkosen tapaamisen yhteydessä Moskovassa vuonna 1971, siis vuosi epäonnistuneen Visbyn kokouksen jälkeen, uskoivat kokouksen olevan hyvä keino yhdessä Etyk-proessin rinnalla edistää kansainvälisen politiikan liennytysprosessia.

Suojelukokouksen koollekutsuminen tuli mahdolliseksi,

kun Länsi-Saksa rakensi idänpolitiikkansa uusiksi. Liittokansleri Willy Brandtin johdolla Länsi-Saksa ratifioi uuden perussopimuksen vuonna 1972, siis kolme vuotta ennen Etykiä. Perussopimuksessa DDR tunnustettiin valtioksi, mutta ei ulkomaaksi länsisaksalaisille. Suomen ponnistelut ja Itä-Saksan valtiollisen statuksen selviämisen avasivat tien Itämeren suojelusopimukselle, jonka seitsemän rantavaltiota allekirjoittivat Helsingissä 22. päivänä maaliskuuta Finlandia-talossa 1974.

Sosialistiset maat ja Itämeri

Helsingin sopimuksen mukaisesti perustettu Itämeren suojelukomissio Helcom aloitti työnsä sen jälkeen, kun Helsingin sopimus oli ratifioitu vuonna 1980. Sen vaikutusvalta oli kuitenkin alun pitäen vaatimaton, koska

sopimusteksti supisti Helcomin päätökset pelkiksi suosituksiksi. Niinpä Helcomin mahdollisuudet puuttua Itämeren suojelun laiminlyönteihin olivat lähes olemattomat tapahtuivat rikkomukset sitten Neuvostoliitossa, Suomessa tai missä tahansa Itämeren maassa. Yksikään Itämeren rantavaltio ei voi yleisellä suojelutyön onnistumisesta 1980-luvulla. Erityisesti sosialistimaat pudottivat toiminnallaan lopullisesti pohjan Itämeren tehokkaalta suojelulta.

Lännessä oltiin huolestuneita siitä, että Neuvostoliitto, Puola ja Itä-Saksa vääristelivät Itämereen niiden alueilta kulkeutuvaa saasteiden määrää. Helcomin työstä koituneet kustannukset lankesivatkin itäblokin toiminnan takia pääsääntöisesti Pohjoismaiden maksettaviksi.

Helcomin kokouksissa sosia-

WIKIPEDIA

Presidentti Urho Kekkonen ja Neuvostoliiton pääministeri Aleksei Kosygin sopivat vuonna 1971 Itämeren suojelua koskevan konferenssin järjestelyistä.

Venäjän öljysatamat Suomenlahdella.

listimaat lähinnä seurasivat passiivisina Pohjoismaiden aloitteita, jotka olisivat voineet parantaa Itämeren tilaa. Kommunismivaltioille riitti, että ne saivat yhteistyön tuloksena kosketuspintaa länsimaiseen merentutkimukseen ja parhaassa tapauksessa käyttöönsä länsimaista teknologiaa.

Yksittäisille valtioille, etenkin Pohjoismaille, oli eduksi suojella omia rantavesiään päästöjä vähentämällä. Toimenpiteet eivät kuitenkaan olleet riittäviä koko meren likaantumisen estämiseksi. Itämeren suojelulta puuttui koko kylmän sodan ajan veturi. Veturia ei löytynyt edes Pohjoismaista, jotka suhtautuivat siihen antaumuksella. Innoton suhtautuminen johtui Itämeren sosialistivaltioiden leväperäisestä ympäristön suojelusta.

Itämeren ympäristöpolitiikan toimijoiden tila määrä laa-

jeni vasta kommunismin sortuttua 1990-luvun alussa. Kansainvälinen Itämeren suojelu alkoi saada riittävästi painoarvoa alueellisessa yhteistyössä, mikä kylmän sodan vuosina puuttui. Kansainvälinen politiikka näivetti tehokkaan merensuojelun. Itämeren suojelusopimus oli ennen kaikkea poliittinen sopimus, jolla pyrittiin edistämään turvallisuutta Pohjois-Euroopassa. Itse ympäristönsuojelu oli lopulta vain väline tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Itämeren yhteisö ja sen toimintaympäristö ovat nykyisin merkittävästi erilaisia kuin Itämeren suojelusopimuksen alkukirjoittamisen aikoihin. Itsenäisten valtioiden ja sopimusosapuolten määrä on kasvanut monella uudella valtiolla Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Helsinki-komissiolla on ollut ja on edelleen suurin vastuu Itä-

meren tilaa ja meren erityisiä suojelutarpeita koskevan tiedon tuottamisesta ja tarvittavien erityistoimenpiteiden saattamisesta kansallisten viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen tietoon.

Alueellinen yhteistyö on äärimmäisen tärkeää esimerkiksi laivaliikenteen ympäristöystävällisyyden kehittämisessä, öljyntorjuntatoimissa ja rehevöitymisen torjumisessa. Helcom on uudistanut vuonna 2007 laadittua Itämeren suojelun toimintaohjelmaa Baltic Sea Action Planina (BSAP). BSAP on Itämeren rantavaltioiden ja EU:n tiekartta kohti meriympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi. Vuonna 2021 päivitetty Itämeren suojelun toimenpideohjelma on jaettu neljään segmenttiin, joista jokaisessa on tietyt tavoitteet ja jotka pohjautuvat Helcomin visioon ”hyvinvoivasta Itäme-

ren ympäristöstä, jossa erilaiset biologiset osatekijät toimivat tasapainossa, johtaen ympäristön hyvään ekologiseen tilaan ja tukien monen laista kestäväää taloudellista ja sosiaalista toimintaa”. Ohjelma käsittää toimenpiteitä laajasti eri toimialoilla ja eri teemoissa. Toimintaohjelman toteuttaminen on Itämeren ranta-alueiden vastuulla. Itämeren tilan parantaminen vaatii luonnollisesti myös valtioiden poliittista sitoutumista ja riittävää rahoitusta, jotta suunnitelmat voidaan panna toimeen.

Ensin Neuvostoliitto, nyt Venäjä – kärsijänä taas Itämeri

Virallinen ympäristöyhteistyö Venäjän kanssa loppui Venäjän hyökättyä Ukrainaan vuonna 2022. Nyt huolta aiheuttavat Itämerellä seilaavat, entistä huonokuntoisemmat öljytankkerit. EU ja useat länsimaat ovat asettaneet kauppapakottei-

ta Venäjälle. Pakotteet eivät ole juurikaan tehonneet. Venäjän sotaa rahoittavien fossiilisten polttoaineiden kauppa on edelleen vilkasta. Fossiilisten öljyn ja kaasun viennissä Venäjä käyttää varjolaivastoa, joka koostuu sille asetettujen pakotteiden ulkopuolisten maiden lipun alla purjehtivista aluksista.

Venäjältä lähtöisin olevat raakaöljytoimitukset Itämerellä ovat lisääntyneet peräti 70 prosentilla tammikuun 2021 jälkeen. Vuonna 2024 tammi-toukokuun aikana Suomenlahdella kulki 600 tankkeria, joista 283 kuului varjolaivastoon. Varjolaivaston alukset ovat vanhoja ja niiden vakuutukset ovat puutteellisia. Monet Venäjältä öljyä kuljettavat alukset seilaavat heikoista turvallisuussäädöksistä ja löyhästä viranomaisvalvonnasta tunnettujen maiden, esimerkiksi Maltan, Panaman, Liberian ja Cooksaarten, lippujen alla. Viranomaisvalvonta on

näissä maissa heikkoa. Sen lisäksi ne vaativat rekisteröinnin yhteydessä hyvin vähän tietoa laivojen omistajista, mikä tekee Venäjän varjolaivastoon kuuluvien alusten varsinaisten omistajien jäljittämisestä vaikeampaa. Aluksilla ei ole sidonnaisuuksia länsivaltoihin eivätkä ne käytä kaupankäynnissään länsivaluutta. Hyvänä apurina Venäjälle tankkereiden hankinnassa ja pakotteiden kiertämisessä on Iran. Yhteistyöllä on jo hankittu kuutisen sataa varjolaivastoon kuuluvaa alusta.

Öljykuljetukset turvattomilla aluksilla ovat jatkuvasti kasvava riski alueen vesistön ja merilajien lisäksi rannikoiden luonnonsuojelualueille. Pelkästään Tanskan ja Saksan rannikoiden kapeissa salmissa varjolaivaston alukset ohittavat ja kulkevat läpi useamman luonnonsuojelu- ja lintujen rauhoitusalueen. Esimerkiksi Pohjois-Saksassa sijaitseva Länsi-Pommerin luonnonsuoje-

Superior Knowledge in Marine Electrical Installations

Tel: +358 2 444 11
www.ab-marinel.fi

lualue on aivan varjolaivaston reitin vieressä. Alue tunnetaan laguuneista ja matalikoista, joiden rikas linnusto ja vesilajisto ei kestäisi öljyvudon vaikutuksia. Myös Suomen rannikon itäinen saaristo ja Viron Lahemaan kansallispuiston kaltaiset meriluon-

non helmet ovat varjolaivaston alusten reittien varrella.

Itämeren tilanne on muuttunut ongelmalliseksi, koska Venäjä ei piittaa yhteisesti sovitusta säännöistä. Rauhan ja yhteisesti suojellun meren statuksen palauttaminen Itäme-

relle olisi kaikkien yhteinen etu. Siihenkin on varauduttava, että Itämeri joutuu ympäristökatastrofin kohteeksi tai vielä pahempaa, jos se muuttuisi sotatantereeksi. ■

Lähteet

- Aniansson, Britt: Pohjois-Euroopan meret – Pohjois-Euroopan ympäristö. Norstedts Tryckeri, Stockholm 1990.
- Baltic Sea Environmen Proseedings No. 129A. (BSAP no 129A). Development of a set of core indicators: Interim report of the HELCOM CORESET Project. Part A. Description of the selection process. Helsinki Comission 2012.
<https://helcom.fi/wp-content/uploads/2019/08/BSEP129A.pdf>
- Helcom 2021. Itämeren suojelun toimintaohje. 2021 päivitetty versio. Itämeren suojelukomissio. Helcom lokakuu 2021.
<https://ym.fi/documents/1410903/39422803/It%C3%A4meren+suojelun+toimintaohjelma.+2021+p%C3%A4ivitetty+versio.pdf/47ed67f4-c588-8cba-5f75-4d1585f8fc92/It%C3%A4meren+suojelun+toimintaohjelma.+2021+p%C3%A4ivitetty+versio.pdf?t=1683027577548>
- Jolma, Kalervo: Ympäristövahinkojen torjunta Suomessa ja Itämerellä. Teoksessa Suomi merellä (Meriupseeriyhdistyksen vuosikirja) 2002, 20–35.
- Räsänen, Tuomas and Laakkonen, Simo: Cold War and the Environment: The Role of Finland in International Environmental Politics in the Baltic Sea Region. Ambio, Vol. 36, No 2–3, April 2007, 229–236.
- Räsänen, Tuomas ja Laakkonen, Simo: Suomen ja Neuvostoliiton ympäristöyhteistyön alkuvaiheet. Historiallinen Aikakauskirja 1/2007, 43–56.
- Räsänen, Tuomas: Itämeren ympäristökriisi ja uuden merisuhteen synty Suomessa 1960-luvulta 1970-luvun puoliväliin. Väitöskirja. Turun yliopisto, Turku 2015.
- Sinivaara, Erkki. Ympäristövahinkouutinen Antonio Gramsci. Neuvostotankkerin öljypäästöt suomalaisessa mediassa vuosina 1979 ja 1987. Väitöskirja. Turun yliopisto 2020
- Tuomi, Osmo: Itämeren alue geopoliittisen ja regionalistisen näkemyksen valossa. Tiede ja Ase 49/1991, 35–76.
- Yleissopimus Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusta 1974 (Helsingin sopimus).
<https://op.europa.eu/fi/publication-detail/-/publication/a2971fab-471e-4f69-8dfe-3989d016ef71>
- Venäjä, Kiina, Iran.
<https://areena.yle.fi/1-73149450>

Itämeren haastavat olosuhteet vaativat sotalaivojen suunnittelulta erityisosaamista

Suomen poikkeukselliset jää-, meri- ja sääolosuhteet asettavat erityisiä vaatimuksia aluksille, joiden on kyettävä toimimaan luotettavasti ympäri vuoden koko Itämeren alueella. Rakenteilla olevat Pohjanmaa-luokan monitoimikorvetit ovat ainutlaatuisia aluksia, jotka on räätälöity Suomen merialueiden turvaamiseksi.

Suomalainen jäänmurtajiin ja jäissä kulkeviin aluksiin erikoistunut yritys Aker Arctic Technology on tehnyt pitkään yhteistyötä Suomen Puolustusvoimien kanssa uusien monitoimikorvettien kehittämiseksi. Ensimmäinen Pohjanmaa-luokan alus lasketaan vesille kevään aikana Ruma Marine Constructionsin telakalla ja otetaan käyttöön vuonna 2027. Toisen aluksen rakentaminen alkoi lokakuussa 2024 ja kolmannen tuotanto alkaa tänä vuonna. Koko neljän aluksen laivueen on suunniteltu olevan täydessä valmiudessa Itämerellä vuoteen 2029 mennessä.

Pohjanmaa-luokka tuo merivoimille täysin uusia suorituskykyjä ja tulee olemaan keskeisessä roolissa Suomen ja Naton puolustuksessa merialueilla. Edistykselliset alukset on suunniteltu torjumaan Suomen merialueilla tapahtuvia hyökkäyksiä sekä turvaamaan kriittisiä

kohteita merellä ja saaristossa.

Monitoimikorveteilla on esimerkiksi valmiuksia miinoittaa, tiedustella, valvoa, ampua ilmatorjuntaohjuksia ja torjua sukellusveneitä. Alukset ovat 117 metriä pitkiä ja niiden uppouma on 4300 tonnia. Ne ovat kokuokaltaan suurimpia suomalaisista sotalaivoista.

Talvet vaihtelevat vuodesta toiseen

Suomessa jokainen talvi tuo mukanaan erilaisia haasteita. Tyypillisesti satamat ja saaristo jäätyvät, kun taas suuri osa eteläisestä Itämerestä pysyy sulana. Pohjois-Itämeri tunnetaan ankarista ja arvaamattomista jääolosuhteista, jotka voivat muuttua merkittävästi paitsi vuodesta toiseen, myös saman talven aikana.

Jääolosuhteet vaihtelevat tasaisesta ja melko helposti navigoitavasta jäädä monimutkaisempiin tilanteisiin, joissa tuuli ja virtaukset synnyttävät vaikea-

kulkuisia kerrostuneita ahtojäävalleja, jäälauttoja ja sohjokenttiä. Ilmaston lämpeneminen lisää näitä vaikeampia tilanteita ja vähentää sääolosuhteiden ennakoitavuutta.

Itämerellä esiintyy lisäksi usein myrskytuulia ja aallonkorkeus voi ylittää jopa kuusi metriä. Kovan tuulen ja kylmän ilman seurauksena voi aluksen kansirakennukseen ja kannella oleviin laitteisiin muodostua nopeasti jääkerros. Lisäksi lumi, räntä, sade ja sumu – usein lämpötilanvaihteluiden seurauksena – asettavat lisähaasteita niin alusten toiminnalle kuin valvonta- ja asejärjestelmien suorituskyvylle.

Suunniteltu Suomen olosuhteisiin

Itämeren vaativat sääolosuhteet ovat edellyttäneet ainutlaatuisen alusluokan suunnittelua. Suomi on myös ainoa maa maailmassa, jossa kaikki satalaivat voivat jäätä talvella. Saa-

Pohjanmaa-luokan alukset ovat suorituskyyvyltään ainutlaatuiset. Alukset on räätälöity ympärivuotiseen käyttöön Suomen kaikissa olosuhteissa.

ret, matalat vedet ja karikot vaikeuttavat navigointia entisestään. Nämä poikkeukselliset olosuhteet asettavat erityisiä vaatimuksia aluksille, joiden on kyettävä navigoimaan vaihtelevissa jääolosuhteissa, ankarassa merellisessä ympäristössä ja toimimaan luotettavasti ympäri vuoden koko Itämeren alueella.

Laivue 2020 laivaprojektinjohtaja, insinöörikomentaja Björn Enroth Puolustusvoimien logistiikkalaitokselta toteaa, että parhaillaan rakenteilla olevat, tämän kokoluokan jäissä kulkevat alukset ovatkin suorituskyyvyltään ainutlaatuiset. Vastavia aluksia ei ole suunniteltu eikä rakennettu missään aiemmin.

”Alukset on räätälöity toimimaan ympäri vuoden Suomen kaikissa olosuhteissa”, hän sanoo.

Erityisvaatimusten yhteensovittaminen edellyttää osaamista

Onnistuneen toiminnan varmistamiseksi on ymmärrettävä, miten alus käyttäytyy ja kestää erilaisissa jääolosuhteissa. Suunnittelutyössä tämä on tarkoittanut huolellista arviointia rungon muodosta, rakenteesta, propulsiojärjestelmän tehokkuudesta ja talvivarustelusta. Esimerkiksi miten runko ja propulsio kestävät jään painetta, iskuja ja jääkuormaa sekä miten näitä vaikutuksia voidaan mitata.

Talvivarusteluun kuuluu muun muassa kriittisten järjestelmien suojaaminen pakkaselta ja aluksen ylärakenteiden jäätymisen estäminen. Tarkat mittaukset ja jääolosuhteiden tuntemus ovat olennaisia operatiivisten päätösten ja suunnit-

telun kannalta.

Monitoimikorveteille on lisäksi asetettu monia erityisvaatimuksia, joiden yhteensovittaminen on vaatinut pohdintaa. Alusten on kyettävä kulkemaan jäissä mutta myös saavuttamaan suuret nopeudet avovedessä. Sukellusvenetorjunta puolestaan vaatii hiljaisuutta.

Yli kymmenen vuoden kehitystyö

Aker Arctic ja Puolustusvoimat ovat vuodesta 2012 tehneet tiivistä yhteistyötä kehittääkseen akseli- ja potkurikokonaisuuden, joka vastaa monitoimikorvettien vaativiin operatiivisiin tarpeisiin. Yksi kriittisistä osa-alueista on ollut potkurin ja rungon optimointi ja yhteensovittaminen siten, että saavutetaan haluttu nopeus avovedes-

Aker Arctic on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana suunnitellut 59 rakennettua laivakonseptia erilaisiin jääolosuhteisiin Pohjoisnavalta Etelänavalle. Jokainen konsepti on räätälöity omalle toiminta-alueelleen ja perustuu sen hetken uusimpaan teknologiaan.

sä, hyvä kulkukyky jäissä ja matala vedenalainen äänitaso.

Tämä edustaa Aker Arcticin erikoisosaamisen ydintä: jäissä kulkevien alusten kehittäminen ja suunnittelu, joissa yhdistyvät jääsuorituskyky ja avovesiominaisuudet.

Aker Arcticin toimitus kattaa koko laivueen osalta akseli- ja potkurikokonaisuuden suunnittelun, testauksen ja kaikkien osien toimituksen. Lisäksi yhtiön erikoisasantuntijat ovat kehittäneet ja räätälöineet aluksen runkomuodon ja jäävahvistuksen sopimaan kaikkiin Itämeren olosuhteisiin. Rakentava telakka RMC on viimeistellyt suunnitelmat lopullisten vaatimusten mukaisesti. Ensimmäisen korvetin akseli- ja potkurikokonaisuus toimitettiin telakalle vuoden 2024 lopussa.

Projektinjohtaja Kari Laukia Aker Arcticilta kertoo, että kaikki suunnittelun osa-alueet toteutetaan sisäisesti, mikä varmistaa saumattoman yhteen-

sovittamisen.

”Ymmärryksemme siitä, miten rungon ja propulsiojärjestelmän vuorovaikutus toimii sekä jääolosuhteissa, että avovedessä muodostaa kehitystyömme perustan. Lisäksi akselilinjaliiännän integrointi aluksen runkoon, mukaan lukien ulkoiset rakenteet, on ratkaisevaa perän hydrodynamiikan optimoinnin kannalta jäätävillä vesillä.”

Yhteistyössä parhaisiin tuloksiin

Alan johtavana yrityksenä, Aker Arcticin toimintamalli perustuu tiiviiseen yhteistyöhön asiakkaan kanssa ja on ollut keskeinen osa onnistunutta kehitysprosessia.

”Olemme ensin kuunnelleet Puolustusvoimien tarpeet ja toiveet ja lähteneet sitten ratkaistaan niitä vaiheittain niin, että asiakas on koko ajan prosessissa mukana. Jatkuva vuoropuhelu on tärkeää, sillä suunnittelu- prosessin edetessä nousee ai-

na esille uusia näkökulmia, joista on tehtävä päätöksiä. Lopputuloksena on yhteistyössä kehitetty tuote, joka täyttää kaikki asiakkaan vaatimukset”, Laukia sanoo.

Enroth korostaa, että Aker Arctic on vastannut Puolustusvoimien tarpeisiin erinomaisella tavalla ja painottaa erityisesti yrityksen asiakaslähtöistä ja ratkaisukeskeistä toimintatapaa, joka on ollut keskeinen tekijä onnistuneessa yhteistyössä.

Edistysellinen jääkuormien mittaajärjestelmä parantaa turvallisuutta

Jääolosuhteiden tuntemus on olennainen osa operaatioiden suunnittelussa. Tämä edellyttää jäätilanteen seuranta, lämpötilavaihteluiden ja jäähavaintojen vaikutusten ymmärtämistä sekä järjestelmiä jääkuormien mittaamiseen. Aker Arctic on kehittänyt edistysellisen jääkuormien mittaajärjestelmän (Ice Load Monitoring System ILMS), joka asennetaan myös monitoimikorvetteihin. Mittaajärjestelmä parantaa alusten turvallista käyttöä ja ennakoitavuutta vaikeissa jäätilanteissa.

Kun monitoimikorvetit ovat täydessä valmiudessa vuonna 2029, Puolustusvoimat pystyvät entistä tehokkaammin toteuttamaan ympärivuotista merivalvontaa, turvaamaan Suomen meriyhteyksiä ja varmistamaan Suomen alueellisen koskemattomuuden. Monitoimikorvetit ovat myös olennainen osa Naton suorituskykyä Itämeren alueella.

Tavaraluotosta idänkaupan pakkopaitaan

Suomen sotilasmateriaalihankinnat Neuvostoliitosta 1959 -1970

Lauri Vuorinen

Maanpuolustuskorkeakoulu. Julkaisusarja 1: Tutkimuksia 62. Helsinki 2025.

SA-KUVA

Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden tutkimuksessa on vuosikymmeniä ollut valkoisia aukkoja, joita on kierretty kuin ”kissa kuuma puuroa”. Tutkimuksessaan Lauri Vuorinen täyttää aukkoa, jonka muodosti vuosikymmeniä jatkunut Suomen ja Neuvostoliiton välinen asekauppa. Asiaa on sivuttu lukuisissa tutkimuksissa, mutta vasta Vuorinen on käynyt suoraan asiaan perusteellisessa 285-sivuisessa väitöskirjassaan.

Teoksen johdanto on erinomainen. Tutkimuksellisten traditioiden mukaan tekijä tarkastelee aikaisempaa tutkimusta, määrittelee tutkimuskysymykset, tekee tarvittavat rajaukset, esittelee tutkimusmenetelmät,

Neuvostoliittolaisen MTO 66n lähtö rannikkotykistön lavetilta.

lähteet ja käsitteet. Niiden jälkeen hän menee tutkimuksen kannalta keskeisiin teemoihin; Suomen asehankintoihin, Neuvostoliiton ulkomaankauppaan ja sotilasmateriaalin myyntijärjestelyihin. Omassa aluvuossaan tarkastellaan organisaatioita, jotka keskitetysti vastasivat Neuvostoliiton ulkomaankaupasta, joka suuressa määrin liittyi sotilasmateriaalikauppaan.

Tutkimuksen jäsentely on kronologis-asiakohtainen. Liikelle lähdetään tilanteesta sodan päätyttyä, josta alkaen tar-

kastellaan vuosikymmeniä jatkuneita sotilasmateriaalihankintoja osana Suomen ja Neuvostoliiton välistä kauppaa. Tätä käsitteilytapaa on pidettävä perusteltuna totalitaarisen Neuvostoliiton kanssa käytävän kaupan tutkimuksessa. Kaikkialla asekauppa on suuressa määrin valtiollista, mutta Neuvostoliitossa se riippui ylimmästä poliittisesta johdosta eli Kremlistä, ja suurvalta Neuvostoliitolle asekauppa oli ja on politiikan väline. Tämän tähden asekauppa oli jatkuvasti Suomen ylimmän poliittisen ja sotilaalli-

sen johdon seurannassa.

Aikaisempaan tutkimukseen perustuen Vuorinen osoittaa Pariisin rauhansopimuksen ja YYA-sopimuksen välisen riskitilän. Iso-Britannia pyrki rajoittamaan Neuvostoliiton vaikutuspiiriin joutuneiden maiden aseistusta, ja tämän mukaisesti se asetti Suomen aseistamiselle tiukat ehdot. YYA-sopimuksessa Suomi veloitettiin oman maanpuolustuksen lisäksi suojaamaan Neuvostoliittoa, joka puolestaan tulkitsi rauhansopimuksen määräyksiä omaksi edukseen siten että hyvin aseistunut Suomi kykenisi täyttämään velvoitteensa. Täten Suomi joutui alkaneen kylmän sodan rajalle. Suomen piti sopeutua tilanteeseen, mutta se osasi myös hyötyä uuden geopolitiikan tilanteen tarjoamista mahdollisuuksista. Tämä tosiasia korostuu Vuorisen tutkimuksessa.

Maavoimien aseistus oli suhteellisen hyvä tullessa 1950-luvulle, mutta merivoimien ja ilmavoimien kalustotilanne oli suorastaan huono.

Pääesikunnassa ja Puolustusministeriössä pohdittiin kalustotilannetta vuodesta 1951 alkaen ja kehitettiin ohjelmia kalustotilanteen parantamiseksi. Neuvos-

toliitossa Suomen aseistuksen heikkous tunnettiin, ja vuonna 1952 Neuvostoliiton sotilasasiamies eversti Nester Rybakov tarjosi sotilasmateriaalia Suomelle. Poliittisella taholla tarjoukseen suhtauduttiin kielteisesti, koska pelättiin sitoutumista Neuvostoliittoon. Sotilaat puolestaan katsoivat aiheelliseksi käyttää tilannetta hyväksi. Modernilla aseistuksella Suomi voisi puolustaa itseään ja turvata Neuvostoliiton etuja. Täten estettäisiin mahdolliset YYA-sopimuksen mukaiset konsultaatiot. Neuvostoliittolaisen materiaalin ostamista perusteltiin myös Suomen asevoimissa olevalla ”venäläisellä” materiaalilla, jota oli saatu sotasaalina. Pääesikunnan sotatalousosastolla 1953 laaditussa muistiossa puollettiin sotamateriaalin hankkimista ”meillä jo olevan venäläisperäisen materiaalin täydentämiseksi ja hankkimiseksi”.

Vuorisen mukaan tämä merkitsi alkua vuosikymmeniä kestäneen neuvostoliittolaisen sotilasmateriaalin hankinnoille.

Neuvostoliiton suunnitelmatalous perustui 5-vuotissuunnitelmiin, joiden mukaisesti myös varusteluteollisuus oli ohjelmoitu. Tämä vaikutti Suomen ja Neuvostoliiton väliseen kauppaan,

jota ohjattiin maiden välisillä pitkän ja lyhyen aikavälin sopimuksilla. Sopimuksia jouduttiin vuosikymmenien kuluessa täydentämään muutoksilla ja lisäsopimuksilla. Sopimuksia, niiden toteutuksia ja hankintoja Vuorinen käsittelee yksityiskohtaisesti. Monesti asiakirjoihin paneutuneet tutkijat esittävät kohteen sa kuivasti. Tällaiseen Vuorinen ei sorru, vaan täydentää tekstiänsä kuvituksella, tilastoilla ja graafisilla esityksillä.

Varustautuminen on kallista ja Suomen ongelma oli hankintojen rahoitus. Suomen ja Neuvostoliiton välinen kauppa oli suuressa määrin bilateraalista vaihtokauppaa. Neuvostoliitto halusi maksaa ostonsa myymälä aseita, joiden vastapainoksi Suomi möi laivoja, ym. teollisuustuotteita sekä 1960-luvun puolivälistä alkaen elintarvikkeita – maitotaloustuotteita ja lihaa. Viime mainituilla oli suuri merkitys ylituotannosta kärsivälle Suomen maataloudelle. Voidaan puhua kaupasta aseita voilla ja juustolla. Tähän kaupanlajiin Kekkonen vaikutti henkilökohtaisesti edistäen maataloustuotteiden vientiä. Samalla hän tuki omaa peruskannattajakuntaansa, maanviljelijöitä.

Sekä myyjän että ostajan tavoitteena oli pitää asekaupat salaisina ja ne merkittiin jopa sopimusasiakirjoissa ”tavaroiksi tai tuotteiksi”. Täten asekaupat eivät häirinneet vasemmistolaista pasifismia.

Tutkimus perustuu pääasiassa suomalaisiin arkistolähteisiin. Suurin arkistokokonaisuus ovat Puolustusministeriön ja Pääesikunnan kokoelmat, joita täydentävät Puolustusneuvoston ja Valtioneuvoston arkistokokonaisuudet.

Tutkimuksen keskeinen ongelma on neuvostoliittolaisen arkistomateriaalin puute johtuen käynnissä olevasta Ukrainan sodasta. Tätä ongelmaa Vuorinen on pyrkinyt ratkaisemaan presidenttien, Suomen Moskovan suurlähettiläiden ja sotilasasiamiesten raporteille sekä kirjallisuudella. Suuri merkitys on myös materiaalihankinnoissa mukana olleiden raporteilla. Helsingissä toimineiden Neuvostoliiton diplomaattien muistelmات tuovat valaistusta neuvostoliittolaisiin tavoitteisiin. Kokonaisuutena voidaan todeta Vuorisen ratkaiseen tutkimuksen tavoitteen erinomaisesti. Hän osoittaa Neuvostoliiton pyrkineen asekaupoilla liittämään Suomen

Rannikkotykistölle hankittiin 100 TK-tykettä Neuvostoliitosta. Hankkeen isä J. A. Niska Katajaluodossa 1970.

tiukemmin alaisuuteensa, mutta Suomen valtiojohto, ennen kaikkea Kekkonen ja ylin upseeristo, torjuivat järjestelmällisesti Neuvostoliiton pyrkimykset. Erityisesti ilmavoimien hankinnoista käytiin jatkuvaa kiistaa. Voidaan puhua suorastaan Mig vastaan Draken kilpailusta. Ohjus- ja heräteisiinakaupat herättivät huomiota myös Suomen rajojen ulkopuolella.

Vuorisen tutkimus osoittaa, ettei asekaupoilla suomennut-

tu, vaan asevoimien varustetaso onnistuttiin pitämään tyydyttävällä tasolla. Tutkimuksensa lopussa kirjoittaja toteaa, että olisi nopeasti käynnistettävä tutkimus Suomen ja Neuvostoliiton välisistä asekaupoista periodilla 1971–1991. Toteamukseen voidaan yhtyä ja Vuorisella olisi valmius jatkotutkimukseen. Tämä puolestaan edellyttäisi maiden keskinäisten suhteiden parantamista. ■

Alpo Juntunen

Salmenvirran risti

– Merivoimien rannikkojoukoissa kentälle jääneiden muistoristi

Helteisenä heinäkuun päivänä 2025 Haminassa järjestettiin muistotilaisuus, jonka juuret syntyivät 80 vuotta sitten: 15.7.1945 järjestettiin Merivoimien rannikkojoukoissa kentälle jääneiden siunaustilaisuus. Ajatus muistomerkkiin lähti Merivoimien pastori Rolf Tiivolalta – hän halusi rannikkojoukkojen kentälle jääneille samanlaisen ristin kuin Naantaliin oli hieman aiemmin pystytetty laivastojoukkojen mereen jääneille.

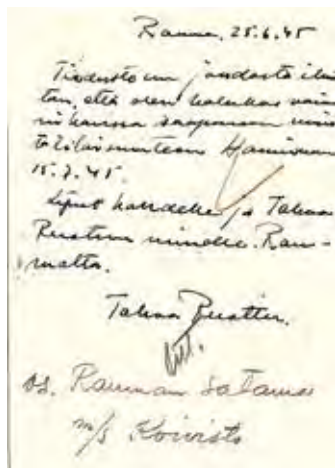

Hamina valittiin muistomerkkin sijoituspaikaksi siksi, että se oli lähellä taistelupaikkoja, joissa sankarivainajat antoivat henkensä isänmaan puolesta ja suurin osa kentälle jääneistä oli kotoisin Suomenlahden itärannikon seurakunnista. Monen tuonakaisella termillä ”siirtoväkeen” kuuluvan uusi asuinpaikka oli yhä ratkaisematta. Tämän johdosta useat siirtoväkeen kuuluvat toivoivat myös heidän vainajensa siunaamista samalle paikalle, sillä uutta pysyvää kotiseutua ei vielä ollut ja vanha oli menetetty.

Puinen risti kohoaa Kokkokalliolle

Haminan kaupunki osoitti Kokkokalliolta Salmenvirran rannal-

KOTRAPERY ARKISTO

Teikarsaassa kaatuneen Kaarlo Ruotun vanhemmat halusivat osallistua kentälle jääneen poikansa siunaustilaisuuteen. Koivistolta kotoisin olevan perheen osoite pojan ja kotiseudun menettämisen jälkeen oli Kuunari Koivistolla Raumalla.

ta alueen muistomerkkin pystyttämiseksi. Muistomerkkin kustannuksista vastasi Merivoimien esikunta. Piirustukset laati Merivoimien esikunnan piirustuskonttori. Muistomerkkiin tarvittavat sora ja kivet kuljetettiin talkoovoimin. Päämateriaali, pyöreät kivet, kuljetettiin HRLS-talon toimesta talkoilla Kirkonmaan länsipuolella sijaitsevalta Hietakarilta. Sementti saatiin lahjoituksena Haminan Rannikkolinnakkeiston rakennustöimistolta. Merkin rautaosat tehtiin linnakkeiston korjauspajalla ja puinen risti Laivaston puusepänerveerstaalla. Muuraustyöstä vastasi haminalainen urakoija Toikka. Maksullisia töitä – muuraus ja Laivaston korjauspajan puusepänerveerstaan työt – oli yhteensä noin 20 000 mark-

KOTRAPERY ARKISTO

Äitejä ja vaimoja jättämässä viimeisiä hyvästejään kentälle jääneille.

kaa. Näistä kustannuksista vastasi Merivoimien esikunta.

Haminan rannikkolinnak-

keiston esikunta lähetti kentälle jääneiden omaisille toukokuun loppupuolella kutsu-

HAMINAN MUSEO

Salmenvirran risti kuvattuna 1945.

ja, joissa omaisia kutsuttiin siunaustilaisuuteen. Tällöin käytettiin nimeä ”Merivoimien rannikkojoukoissa kaatuneiden ja kentälle jääneiden sankarivainajien yhteinen ruumiinsiunaus”. Kutsukirjeessä omaiselta tiedusteltiin, onko vainaja siunattu jo aiemmin kentälle jääneenä ja mikäli ei, saako hänet haudata nyt kyseisessä tilaisuudessa. Valtio kustansi kunkin vainajan kohdalla kahden omaisen matkan ja majoituksen tilaisuuteen. Yöpymistä varten mukaan pyydettiin ottamaan peite ja lakana.

Muistomerkki vihittiin käyttöön 15.7.1945. Jo edellisenä iltana Haminan kirkossa oli järjestetty alkajaisseurat. Juhlapäivä-

Varusmiessoittokunta tarjosi tilaisuuden musiikin.

PUOLUSTUSVOIMAT / JUUDA MÄNTYMAA

nä kirkossa järjestettiin klo 10 surujumalanpalvelus, jonka jälkeä surusaatto siirtyi kirkosta muistomerkin paikalle siunaus- ja muistotilaisuuteen. Muistomerkillä laskettiin 16 seppeletä, näistä yksi oli Tasavallan Presidentin seppele. Tuolloin muistomerkillä siunattiin 22 vainajaa, joiden nimi on tänä päivänä nähtävillä muistomerkin laatas- sa. Nimilaatat jäivät vielä tuolloin varojen puuttumisen vuoksi toteutumatta.

Keväällä 1948 muistotaulujen toteutusta mietittiin yhä, tarkoitus oli kiinnittää syvennyksiin kupariset laatat ja niihin paikalle siunattujen nimet. Tällöin – vuonna 1948 – todettiin siunattujen nimiluettelon olevan HRLSton pastorin arkistossa. Jotta hanke etenisi, todettiin

tuolloin hankkeen sieluna olleen rovasti Tiivolan olevan taho, johon tulisi olla yhteydessä. Tiivola oli toiminut muistomerkin pystyttämisen ja siunaustilaisuuden järjestelyiden sieluna, hankkinut tarvittavat luvat sekä varat ja laatinut määräyksiä hanketta toteuttaneelle sotilaspastori Marvolalle. Vuonna 1948 3. Erillinen Rannikkokystöpat- teristo ryhtyi hankkimaan laatoja. Suunniteltujen kuparilaattojen tilalle hankittiin graniittilaatat. Ne valmisti Kiiskan kivi- veistämö ja kustannuksista vastasi jo totuttuun tapaan Merivoi- mien Esikunta. Vuonna 1954 to- dettiin, ettei toinen laatta ole vielä lopullisessa muodossa, sillä kentälle jääneiden määrä tuli- si yhä muuttumaan kuolleeksi- julistamisten myötä.

Toista nimilaattaa ei yhä- kään ole, sen tilalla on kivi, jos- sa on muistomerkin nimi ja viit- taus Johanneksen evankeliumin 15. luvun 13. jakeeseen: *Sen suu- rempaa rakkautta ei ole kenellä- kään, kuin että hän antaa hen- kensä ystävänsä edestä.*

Muistomerkin hoito tuotti vaikeuksia määrärahojen puut- teen takia. Istutustyöt, hoito ja puhdistus olivat olleet patteris- ton kantahenkilökunnan vas- tuulla. Vuodesta 1950, jolloin pat- teriston esikunta siirtyi pois Ha- minasta, hoitotyöt suoritettiin laaditun vuoroluettelon mukaan.

Muistomerkki tänä päivänä

Muistomerkki on Haminan kau- pungin omistamalla maalla ja sen hallinta on Haminan seura- kunnalla. Haminan evankelislu- terilaisen seurakunnan kirkkoval- tuusto otti muistomerkin seura- kunnan haltuun ja hoitoon vuon- na 1954. Tämä tieto oli vaipunut unholaan, ja ilmeni kun selvitte- lin muistomerkin omistajatahoja. Yllättyneitä olivat myös Haminan seurakunnan edustajat.

Jossakin vaiheessa puinen risti korvattiin betonisella ris- tillä – aivan kuten Naantalissa- kin Laivaston mereen jääneiden muistomerkillä.

Vuonna 2024 muistomerkin nimistön ajan tasalle saattami- sesta otti vastuun Rannikkoty- kistön Perinneyhdistys. Samalla kustansimme – useiden säätiöi- den merkittävällä tuella – muis- tomerkin alueen maapohjan ja uudistimme siihen jossakin vai- heessa asennetut ohuet ja pieni- kokoiset liuskekivet.

Merivoimien tervehdyksen tilaisuuteen toi Merivoimien esikuntapäällikkö lippueamiraali Janne Huusko.

RPR / JOEL RAUTANEN

80 vuoden aikaviiveen jälkeen olemme koonneet laajan määrän nimiä, jotka kuuluvat muistomerkillle. Emme tehneet uutta kivimuuria, johon nimet sijoitettaisiin, vaikka hankkeen alussa näin suunnittelimme. Toisena vaihtoehtona kivimuurin sijaan pohdimme estekiveä, jonka päällä olisi ristikkäiset tykinputket. Se ei istunut luontevasti paikkaan, joten hylkäsimme senkin vaihtoehdon. Päädyimme teettämään rannikotykistöä kuvaavan merkin: bastionin, jonka sisällä on ristikkäiset tykinputket. Muistomerkki on taiteilijan versio bastionista.

Kentälle jääneiden tietokanta löytyy osoitteesta Salmenvirta.fi ja paikan päällä vieraillessa ristiin kiinnitetyn QR-koodin kautta. Totesimme, että netti-

sivusto on helpompi päivittää kuin ryhtyä meislaamaan uudeksi graniittiin kertaalleen kai-verrettuja nimiä.

Hanke jäi kesken vuonna 1945 ja yhäkään -tehokkaasta etsimisestämme huolimatta – tietokannassa ei ole kaikkia nimiä. Jatkamme etsimistä ja läpikäymistä. Meidän työme on ollut sikäli helppoa, että lähes kaikki tieto löytyy kirjoista ja sähköisistä arkistojärjestelmistä. Pienenä haasteena on sähköisten tietokantojen pienet epätarkkuudet ja puutteet. Kahdeksankymmentä vuotta sitten tilanne ja tiedonhaku oli varsin toisenlaista. Alkuaikojen 22 nimen joukossa on muutama, jotka kuulusivat Haminan sijaan Naantaliin. Ja jossa heidän nimensä ovatkin. Yksi ken-

tälle jääneistä henkilöistä, jonka nimi muistolaatassa on, on löytynyt ja hänet on haudattu kotiseudulleen.

Alkuaikoina arveltiin, että kentälle jääneitä olisi noin 150. Vuosi sitten oma arvioni oli, että oikeampi määrä 22 nimen sijaan, samoin vuonna 1945 arvioidun 153 sijaan, olisi noin 200. Tällä hetkellä nimiä on noin 350, ja tarkistamme vielä muutamien henkilöiden tietoja. Olemme tarkastelleet – minä ja Teemu Leivo kahden hengen tehokkaana työryhmänä – ison määrän kentälle jääneitä ja nimelistassa on nimiä kaatuneista – koulutushaaraa huolimatta – niistä kentälle jääneistä, jotka kaatuessaan olivat Merivoimien rannikkojoukoissa. Tämänhetkinen määrä on noin 360. Ja miksi tämänhetki-

Kutsuvieraille järjestettiin siunaustilaisuuden jälkeen lyhyt historiakatsaus RUK:n Maneesissa. Ristin historiasta kertoi Johanna Pakola.

RPR / JOEL RAUTANEN

nen? Työ on paikoin ollut todella haastavaa, viralliset tietokannat eivät kerro koko totuutta ja Kansallisarkiston nettisivusto toimii aina välillä. Ei aina silloin kuin toivoisimme ja tarvitsisimme. Toivoisin, että jokainen sodassa kaatunut saisi oman tietokannan. Oikeilla tiedoilla. Nyt monien tiedoissa on virheitä. Se on toki ymmärrettävää, kun tietokanta on laadittu aikana, jolloin tiedonhankinta oli huomattavasti haastavampaa kuin tänä päivänä. Rannikkojoukoissa kentälle jääneiden lukumäärä nousee vielä jokusella henkilöllä.

Rannikkokirkon Perinneyhdistys tulee alueellisten yhdistysten kanssa jatkossa hoitamaan muistomerkkiä. Salmenvirran risti tulee myös vakiinnuttamaan

asemansa entistä keskeisempänä kentälle jääneiden muistomerkkinä ja -paikkana. Aivan kuten Laivaston muistoristi Naantalissa. Nämä kaksi muistoristiä muistuttavat meitä niistä kalliista uhrauksista, joilla itsenäinen isänmaa on säilytetty.

Hankkeen päävastuu on ollut Rannikkokirkon Perinneyhdistyksellä. Mutta yksin tätä ei ole tehty. Suuri kiitos kenttäpiispa Pekka Asikaiselle hankkeessa mukana olemisesta. Haluan kiittää Rannikkokirkon Perinneyhdistyksen puolesta saamastamme taloudellisesta tuesta Kaatuneiden Muistosäätiötä, Turvallisuuden tukisäätiötä ja Rannikkokirkon tukisäätiötä. Olemassaolevan muistolaatan hopeoinnin tarjosi Strömbergin kulma. Kiitos myös

musiikista vastanneille tahoille Puolustusvoimien varusmiessoittokunnalle ja Kaaderilaulajille. Kiitos Merivoimille, Rannikkoprikaatille, Rajavartiolaitokselle, Reserviupseerikoululle, Haminan kaupungille ja seurakunnalle sekä monille yksityishenkilöille, etenkin Teemu Leivolle, Aapo Tokkolalle ja Tatu Vartiائiselle sekä Vesa Kangasmäelle avusta.

Viime hetkilläkin muistan teitä...

Kentälle jääneiden siunaus toteutettiin kenttäpiispa Pekka Asikaisen johdolla. Hän siunasi kentälle jääneet hiekalla, jonka hain mahdollisimman läheltä rajaa. Huovarissa hiekkaa ei kerättäväksi asti ole, joten hiekka, jolla kentälle jääneet siunattiin, on Suur-Pisistä. Saarelle ei jäänyt kaatuneita, joskin siellä käytiin 15.8.1941 taistelu joka vaati seitsemän miehen hengen. Hain hiekan muutama viikko ennen tilaisuutta. Kaatosateessa. Kuivatin hiekan. Unohdin sen tilaisuutta edeltävänä viikonloppuna sateeseen. Joten kuivatin sen päivää ennen tilaisuutta uudelleen – uunissa. Hitaasti haudattamalla suosittelen lämpötilaksi 70 astetta, se takaa varsin mu-rean ja kuivan hiekan.

Työ on ollut paikoin raadollista ja herätti itsessäni monenlaisia ajatuksia ja tunteita. Esi-merkiksi uudenvuodenaatto- na 1925 syntyi poikalapsi. Ovat- kohan pojan vanhemmat pohti- neet miten heidän lapsi juhli- taa 75-vuotiaana vuosituhan- nen vaihtumista. Vaan tuo poi- ka ei milloinkaan juhlinut edes

20-vuotispäiväänsä. Hän kaatui 18-vuotiaana ja lepää jossakin Teikarsaaren maaperässä.

Kiuskerissa kaatui yhtenä päivänä toistakymmentä nuorta poikaa. Useilla oli ammattina koululainen, sotilasarvona oppilas. Heidän RAUK oli alkanut päivää vaille kuukautta aiemmin kuin he kaatuivat ja jäivät Kiuskerin alueelle. Kurssitapaamista ei milloinkaan tullut.

Moni pieni poika otti ensiaskeleensa iloisessa Viipurissa. Kävi koulut, suunnitteli tulevaa. Ihastui, rakastui, ehti ehkäpä perustaa jo kodin ja perheen. Jou tui sotaan ja kaatui. Vanhemmat menettivät lapsensa ja ko-

tinsa. Pahinta on varmasti ollut ikuinen epätietoisuus. Minulle itselleni Viipuri edustaa melankolista kaupunkia, jota rakastettiin, josta jouduttiin luopumaan ja jonne aina kaivataan. Miten paljon kaupungin – ja koko maamme – kaduilla onkaan 1910-1920-luvuilla kulkenut pieniä jalkoja, jotka ovat kasvaneet kohti aikuisuutta ja hienoa vastaitseenäistynyttä yhteiskuntaamme. Kunpa me edes saisimme nuo lähes aikuisiksi kasvaneet, kentällä viimeiset askeleensa ottaneet nuoret kotimaan puolelle. Mutta emme saa, joten voimme muistaa heitä muilla tavoin.

Luovutetun alueen kunnat maksoivat alueluovutusten ohella myös kentälle jääneiden määrässä tarkasteltuna suhteettoman kovan hinnan. Järkyttävän moni kentälle jäänyt kaatui kotikunnassaan. Lapsuuden rakkaisa ja tutuissa leikkimaisemissa. Jonne he jäivät lopulta ikiajoiksi.

Tarinoita ja taustoja on yhtä monta kuin kentälle jääneitä. Kaikilla ei ole edes tyhjää sankarihautaa. *Ja kentälle jos jäisin ma iäks' uinumaan, Niin viime hetkeläkin muistan teitä.* Näin lauloivat tilaisuuden alussa Kaaderi-laulajat. Laulu oli toiveeni. Mekin muistamme nyt ja tulevaisuudessa kentälle jääneitä. ■

Meri. Siksi.

Meillä kaikilla on visio turvallisesta tulevaisuudesta, jossa lapsen-
lapsemme voivat uida puhtaissa vesissä ja hengittää raikasta pohjoista
meri-ilmaa. Tämä on totta erityisesti Raumalla, jossa meri on niin
lähellä sydäntämme. Siksi visiomme inspiroi meitä rakentamaan
laivoja, joista jokainen on tekniikan ja kestävän kehityksen mestariteos.

www.rmcfinland.fi

PEKKA NIEMI

Saareen oli parahiksi 40-vuotisjuhliin pystytetty opaskylttejä, joissa kerrotaan saaren historiasta ja nykypäivästä. Osana juhlaohjelmaa käytiin testaamassa opastettu reitti, josta selvittiin eksymättä juhlahahveille.

Tatu Vartiainen

Järvön saarella on aina uskottu yhteisöllisyyteen

Kiltamajan 40-vuotisjuhla kokosi runsaan osallistujajoukon

Elokuun toinen viikonloppu tarjosi mitä kesäisimpien säiden puolesta upean juhlan yli sadalle Suomenlinnan Rannikkotyökistökillan jäsenelle ja kutsuvieraalle Järvön saarella Porkkalanniemen itäpuolella. Juhlan aiheena oli neljäkymmentä vuotta aikaisemmin eli 1985 saareen pystytetty kiltamaja, joka on mahdollistanut monipuolisen toiminnan saarella.

Elämää ulkosaaristossa

Käytännössä Suomenlahden ulkosaaristossa on elinkeinon mahdollisuudet olleet varsin rajallisia. Monille leivän toi pöytään ympäröivä meri. Niinpä Järvösäkin vankin elinkeino on ollut

verkkokalastus. Karussa kallio- maastossa viljelyskelpoista maata on ollut vain vähän, mutta silti kekseliäät saaristolaiset ovat löytäneet maata pienille viljelyksilleen, jotka yhdessä kotieläinten kanssa ovat tuoneet ainakin vä-

hän voita leivän päälle.

Järvön saaren asukkaita on voitu jäljittää 1850-luvun puoliväliin. Osa saaren asukkaista on ollut suuria persoonia, joten pieniltä ristiriidoiltakaan ei saares- sa ole vuosikymmenten kulu-

sa vältytty. Osa vanhoista rakennuksista on vieläkin olemassa, ja monista löytyy vielä kivijalka. Kun vertaa nykyisyyttä vanhoihin valokuviin, rakennukset ja kivijalat kohtaavat toisensa ja vievät tutkijansa aikamatkalle kauas nykypäivästä.

Oman väriläiskänsä saaristolaiselämään antoi kulttuuri-väki, joka tuntui mieltyneen Järvön saareen. Kirjailija Juhani Aho vietti saareissa pitempiä aikoja kirjoittaessaan teostaan Oma-tunto. Säveltäjämeestari Jean Sibelius on puolestaan vierailut saareissa aistien vahvasti syysmyrskyn äänimaailman. Ehkä Sibelius siirsi kuulemansa johonkin myöhempään teokseensa.

Järvö pääsi myös elokuva-näyttämöksi 1927, jolloin saareissa ja näkömatkan päässä olevassa Rönnskärissa kuvattiin elokuvaa Nuori luotsi. Siinä maineikas näyttelijä Joel Rinne teki ensimmäisen pääosaroolinsa. Tietävästi saariin ei rakennettu erillisiä kulissikyliä, vaan hyödynnettiin niissä olleita rakennuksia. Elokuva löytyy YLE:n Areenasta.

Sotavuodet ja Porkkalan vuokra-aika

Sodan tuulet alkoivat puhaltaa maamme rannikoilla syksyllä 1939. Suomen valtiojohton edustajat kävivät useita kertoja neuvottelemassa ”konkreettisista poliittisista kysymyksistä” Moskovassa. Käytännössä Neuvostoliitto vaati Suomelta laajoja alueita Karjalan kannakselta ja Suomenlahden ulkosaaria.

Neuvotteluiden päätyttyä tuloksettomina Neuvostoliit-

Killan puheenjohtaja Auvo Viita-aho luovutti Rannikon puolustajain ansiomitalit Järvössä aktiivisesti toimineille Tony Grönroosille ja Ari Orpanalle.

PEKKA NIEMI

to hyökkäsi itsensä lavastamisen ”Mainilan laukausten” jälkeen Suomeen 30.11.1939. Tälöin Järvökin pääsi sotatoimien näyttämöksi, koska sinne sijoitettiin merivalvontaryhmä. Alkeellisissa oloissa toiminut ryhmä tukeutui saareissa oleviin rakennuksiin polttaen vahingossa saareissa olleen saunan.

Syksyllä 1944 saari jouduttiin luovuttamaan Neuvostoliitolle osana Porkkalan vuokra-alueita. Tästä tammikuuhun 1956 kestäneestä ajanjaksosta ei ole tarkkoja tietoja, mutta räjäytetyistä linnoitteista päätellen Järvössä on ollut nelitykkinen tykkipatteri siihen kuuluvine tulenjohto- ja voima-asemineen sekä miehistötiloineen. Neuvostoliitto räjäytti rakennelmat ennen saaresta poistumistaan.

Puolustusvoimien saari

Porkkalan palautuksen jälkeen vuokra-alueen alkuperäiset asukkaat olisivat luonnollisesti halunneet palata aikaisemmin

omistamilleen maille. Pääosin vuokra-alueella näin tapahtuikin, mutta Upinniemessä ja saaristossa tässä tehtiin poikkeuksia Suomen sotilaallisen puolustamisen näkökohdista. Tämä oli omiaan aiheuttamaan kiistoja alueiden alkuperäisten omistajien ja viranomaisten välillä.

Järvössä päädyttiin eräänlaiseen kompromissiin, jossa osa saariryhmästä jäi siviiliomistukseen. Puolustusvoimien haltuun jääneeseen osaan suunniteltiin 1960-luvulla tykkipatteria, jota ei kuitenkaan koskaan toteutettu. Linnakkeiden ja rannikkotykkipattereiden rintama Helsingistä itään oli siinä määrin tiivis, ettei perusteita Järvön linnoittamiselle lopulta ollut.

Järvön saaren sotilaallinen käyttö onkin perustunut pääosin tulenjohto- ja merivalvontaharjoituksiin. Lisäksi saari on sopivan kokoinen saaristossa toimivien jalkaväikyksiköiden harjoitusalueeksi. Puolus-

Rannikkoprikaatin komentaja, kommodori Johan Tillander totesi Suomenlinnan Rannikkokystökillan toimivan aktiivisesti maanpuolustuksen ja maanpuolustustahdon hyväksi.

PEKKA NIEMI

tusvoimat harjoittelee Järvössä edelleen säännöllisesti. Toinen edelleen jatkuva tehtävä liittyy Helsingin edustalla sijaitsevan Katajaluodon koeammunta-aseman toimintaan. Rannikon suuntainen merirata ohittaa myös Järvön eteläpuolelta, ja niinpä saarella on yksi merirataan kuuluva iskemämit-

taus- ja ammuntojen taltiointitorni. Järvön rooli sotilasalueena ei ole muuttunut eikä ole lähtövalaisuudessa muuttumassakaan, vaan saarella oleskelu on aina luvanvaraista.

Kiltalaisten saari

1980-luvun alussa Suomenlinnan Rannikkokystökilta oli

osallistunut merkittävällä panoksellaan Upinniemen eteläkärjessä sijaitsevan Robert Kajanusin saunan kunnostamisprojektiin. Killan ja Suomenlinnan Rannikkokystörykmentin yhteistyö oli vahvaa. Niinpä kiltahenkilöstö ehdotti ja sai silloisen rykmentin komentajan, eversti Torsti Lahden hyväksymään ajatuksen Järvön saaren hyödyntämisestä myös kiltalaisten käyttöön.

Tämän perusteella 1985 saareen rakennettiin kiltamaja, jossa killan tavaramerkkinä oleva yhteisöllisyys tuli todistettua. Kiltamajan rakentamisessa hyödynnettiin taitavien killan jäsenten talkoohenkeä, ja niinpä vain saatiin komea hirsimökki rakennettua saareen Puolustusvoimien tarjotessa kuljetuslautoillaan kuljetustukea. Eversti Lahti osallistui henkilökohtaisesti innokkaasti talkootyöhön.

Kilta on koko Järvössä toimimisen aikana hoitanut epävirallisesti kulunvalvontaa saarella ja pitänyt tarkasti huolen siitä, että saaren luonto pysyy koskemattomana ja alue kaikin puo-

PEKKA NIEMI

40-vuotisjuhlan järjestelyiden ydinryhmä kokoontui yhteiseen valokuvaan. Juhlajärjestelyissä riitti tekemistä, mutta onneksi auttavia käsiä oli myös paljon paikalla.

PEKKA NIEMI

Järvön sisälahden laiturit täyttyivät juhlaan osallistuneiden veneistä. Mukana myös Rannikkoprikaatin Jurmo ja killan operoima MPK:n linnakevene Kuivasaari. Laiturille kokoontuneille maistuivat grillimakkarat yhdessäolon lomassa.

lin siistinä. Vierailta ihmisiltä on poikkeuksetta tiedusteltu saaressa oleskeluun oikeuttavaa lupaa, ja tarvittaessa opastettu heidät poistumaan saaresta. Kilta on myös tarjonnut kiltamajaa sekä saunaa Puolustusvoimien harjoitusjoukkojen käyttöön. Tänä päivänä toiminta perustuu hyvään yhteistyöhön Suomenlinnan rannikkotyökistökillan ja aluetta hallinnoivan Rannikkoprikaatin välillä.

40-vuotisjuhla

Järvön kiltamajan rakentamisen 40-vuotisjuhla tarjosi Suomenlinnan Rannikkotyökistökillalle hyvän mahdollisuuden järjestää omalle jäsenistölleen retki Järvön saareen ja kutsua kutsuvieraita mukaan juhlistamaan pyöreitä vuosia. Kutsua noudatti ilahduttavan runsas joukko – 120 henkilöä. Osa vieraista oli

ollut mukana jo 40 vuotta sitten kiltamajaa rakentamassa, osa taisi olla ensikertalaisia saaressa. Vieraat siirtyivät saareen joko linnakevene Kuivasaarella, Rannikkoprikaatin Jurmolla tai omin venein.

Saaressa kaikkia odotti maittava, paikan päällä keitetty hernekeittolounas. Ruokailun jälkeen juhlassa kuultiin useita puheita, joita pitivät mm. Järvön hoitokunnan puheenjohtaja ja Mika Pyyskänen, Suomenlinnan Rannikkotyökistökillan puheenjohtaja Auvo Viita-aho, Rannikkoprikaatin komentaja kommodori Johan Tillander ja killan kunniajäsen Kauko Pyyskänen. Kaikissa puheenvuoroissa korostettiin yhteisöllisyyden merkitystä Järvön saaren toiminnassa. Mikään ei tapahdu itsestään, ei pienikään asia. Siksi yhteisöllisyys on ollut se voi-

manlähde, joka on taannut Järvössä menestyksekkään toiminnan vuosikymmenien saatossa.

Järvön perinteisiin kuuluu ns. saarikierros. Se käveltiin juhla vieraiden kanssa perinteistä reittiä, jonka uutuutena reitin varrelle oli pystytetty opastauluja. Ne kertoivat elävällä tavalla saaren pitkästä ja monipuolisesta historiasta. Opastauluja voidaan jatkossa pystyttää lisää tarpeen mukaan ja siten täydentää historian ja nykypäivän tietämystä.

Suomenlinnan Rannikkotyökistökilta ja Järvön hoitokunta kiittävät kaikkia juhliin osallistuneita. Oli mukavaa tavata vanhoja tuttuja ja uusia kasvoja, kuulla Järvön tapahtumista erilaisia kertomuksia ja nauttia hyvästä seurasta – yhteisöllisyyden herkkuisimmasta hedelmästä.

Jurmossa matkalla Jussaröhön.

OVE ENQVIST

Jaakko Puomila

HanRPston perinneyhdistyksen hallituksen jäsen

Muistolaatta Jussaröhön

Allekirjoittanut pääsi tutustumaan Jussarön saareen ensimmäisen kerran keväällä 1973. Olin kokelaana Hästö-Busössä ja jäin sinne ”päivystämään” pääsiäiseksi. Juhlapyhien aikana Jussarötä huollettiin Hästö-Busöstä ja lähdin kaksikin kertaa K-23:n mukana reissuun.

Mieleeni jäi autio ja kolkko saari, viisi vuotta aikaisemmin hylätty kaivosrakennelmat ja erityisesti tyhjä kerrostalo, jon-

ka seinässä törrötti Texas-baarin mainoskyltti Vuoksenniskan kaivosajoilta.

Kävimme tervehtimässä saarella olleita varusmiehiä ja sain

tutustua myös merivartioasemaan. Kokelaalle kaiken kaikkiaan mielenkiintoinen kokemus.

Noita muistoja pääsin verestämään nyt 11. kesäkuuta, kun

olin joukon jatkona paljastamassa vanhan majakan seinään kiinnitettyä rannikkotykistön muistolaattaa.

HanRPston Perinneyhdistyksen puheenjohtaja komentaja evp. Jarmo Valtimo palautti pienen kutsuvierasjoukon miehiin rannikkotykistön vaiheita saarella.

Vuoden 1939 syksyllä Hangon lohkolle kutsuttiin reserviläisiä, joista osa sijoitettiin Jussaröhön. Saari jäi Hangon vuokra-alueen ulkopuolelle ja sinne sijoitettiin kaksi 75 mm:n tykkiä, jotka korvattiin 1960-luvulla nelitykkisellä 76 mm:n ItK-patterilla.

HanRPsto aloitti saarella merivalvonnan 1950-luvun loppupuolella. Jussarössä toimi mm. merivalvontaryhmä, vartiopäällikkö, tutkamittaja sekä lisäksi merivartiosto omalla asemallaan ja henkilöstöllään.

Kun tykit poistettiin 1980-luvun lopussa helikopterilla, jälkipolville jäi muisteltavaksi yhden tykin putoaminen mereen. Siellä se lieenee edelleen.

Rannikkotykistö poistui saarelta vuonna 1987. Saaren hallinta siirtyi Uudenmaan prikaatille, joka käytti saarta mm. kenttätykistön liikeammunnoissa.

Rannikkotykistön perinneyhdistyksen puheenjohtaja Johanna Pakola kiitti ”hankolaisia” järjestelyistä, jonka jälkeen siirryttiin laattakahveille vierasvenesataman kahvilaan.

Perinneyhdistyksen laattaryhmän puheenjohtaja Kimmo Mäkipeska kertasi rannikkotykistön muistolaattoja olevan nyt yhteensä 45. Näistä Hangon

Kutsuvieraita, 11.6 oli sateinen päivä.

JAAKKO PUOMILA

Rannikkopatteriston alueella on kuusi. Seuraava laatta on suunnitelmassa Rannikkotykistökoulun entisen rakennuksen seinään Santahaminaan.

Puolustusvoimat luopui Jussaröstä vuonna 2005, jolloin lähes koko saari siirtyi metsähallituk-

selle. Entinen kaivos- ja sotilas-saari on nykyisin yleisesti tavoitettavissa. Sinne järjestetään yleisö- ja tilausristeilyjä, jolloin pääsee tutustumaan saaren monipuoliseen luontoon ja historiaan.

Saareen pääsee myös omalla veneellä, sillä siellä toimii vie-

25.5.2007 kiinnitettiin edellinen muistolaatta Jussarön merivartiostasman seinään. Jussarön merivartiostasma lakkautettiin v. 2011 ja asema siirtyi Baggööseen. Sittemmin koko rakennus purettiin ja laatta palautui perinneyhdistyksen haltuun. Yhdistys teetti uuden laatan, joka kiinnitettiin vanhan majakan seinään. Laatan paljastamistilaisuus järjestettiin 11.6.2025.

Airueet, vasemmalla Hannu Kinnunen ja Jouko Ahonen, puheenjohtaja Jarmo Valtimo ja HanRPston lipunkantaja Oiva Lyytikäinen.

JAAKKO PUOMILA

PORT^{OF} TURKU FINLAND

www.portofturku.fi
www.aboard.fi

rasvenesatama, rantakahvila ja rantasauna.

Rannikkotyökistön muistolaatat HanRPston alueella:

- Hangon kaupungintalo
- Morgonlandetin tulenjohtotorni
- Porsskärin tulenjohtotorni
- Storlandet
- Tulliniemi
- Jussarö

JOHANNA PAKOLA

Valmistuvat kadetit valmiina juhlaan.

OVE ENQVIST

Petri Parviainen

Miekkajuhla Suomalaisella Klubilla

– juhla vuodesta 1963

Suomalaisella Klubilla järjestettiin 12.8.2025 jälleen arvokas ja perinteikäs Miekkajuhla, joka on ollut osa suomalaisen rannikkotyöstö- ja sittemmin rannikkojoukkokadettiperinteen juhlakalenteria jo vuodesta 1963. Juhlaan osallistui 24 henkilöä kadetista prikaatikenraaliin.

Kunniamiekkamyynti myönnettiin kadettilylikersantti Ilmari Jokiselle, jonka todettiin osoittaneen opintojen aikana poikkeuksellisia johtajaominaisuuksia, korkeaa

henkistä ja fyysistä suorituskyyä sekä rohkeaa päätöksentekokykyä. Hänen nöyryytensä, työteliäisyytensä ja kannustava asenteensa ovat nostaneet myös muiden suoritustasoa.

Kunniamiekan luovutti yli-insinööri Eero Sivunen, joka totesi: ”Kadettilylikersantti Jokinen ilmentää erinomaisen rannikkoupseerin ominaisuuksia, ja hänet valitaan kurssinsa kunnia-

Suomalainen Klubi tarjosi hienot puitteet juhalle.

OVE ENQVIST

miekan saajaksi.”

Kadettikersantti Hannes Halminen palkittiin parhaasta opintomenestyksestä. Halminen toimii opintosuuntansa ka-

dettivanhimpana ja on ollut priimus opinnoissa. Hänen kauaskatseinen suunnittelukykynsä ja johtajuutensa ovat olleet keskeisiä tekijöitä menestyksessä. Pal-

kinnon luovutti Rannikkosisarten säätiön puheenjohtaja Teija Wessman, joka totesi: “Halminen asettaa erinomaisen esimerkin johtajuudesta ja kiitet-

OVE ENQVIST

OVE ENQVIST

Yhdistyksen puheenjohtaja kommodori Auvo Viita-aho toivottaa juhla väen tervetulleeksi.

Tilaisuuteen osallistuneet kunniajäsenet eversti Ossi Kettunen, yli-insinööri Eero Sivunen ja prikaatikenraali Asko Kilpinen.

Yli-insinööri Eero Sivunen luovutti kunniamiekan kadetti Ilmari Jokiselle.

OVE ENQWIST

OVE ENQWIST

Rannikkosarten säätiön puheenjohtaja Teija Wessman ja kadettikansantti Hannes Halminen.

tävästä opintomenestyksestä.”

Kolmen ruokalajin juhlaillallinen tarjosi makuelämyksiä ja tilaisuuden juhlapuheille. Kunniamiekan saaja Jokinen piti puheen, joka sai lämpimän vastaanoton. Illan aikana valmistuvat rannikkojoukkoupseerit kutsuttiin Rannikkoupseeriyhdistyksen jäseniksi, ja heille luovutettiin yhdistyksen pinssi ja ”Suomen ran-

OVE ENQWIST

Kadetti Ilmari Jokinen piti perinteisen kiitospuheen illallispöydässä.

nikkopuolustus 100 vuotta” -kirja. Jäsenyys ”kiinnitettiin” perinteisellä whiskyllä.

Rannikkojoukkoihin valmistuvat kadetit ja heidän palvelupaikkansa

- Carsten Miika, Rannikkoprikaati
- Halminen Hannes, Uudenmaan prikaati
- Jokinen Ilmari,

Utin jääkäriyrykmentti

- Kupiainen Matti, Rannikkoprikaati
- Kurttila Iiro, Uudenmaan prikaati
- Rosenkvist Niki, Rannikkoprikaati
- Siitari Tuomas, Uudenmaan prikaati
- Streng Patrik, Rannikkoprikaati

OVE ENQWIST

Yhdistyksen uudet jäsenet – tervetuloa yhdistykseen.

Hangon Ryhmän neuvotteluhetki pataljoonan esikunnassa 10.7.1941.

SA-KUVA

Johanna Pakola

Menneisyyden pöyhintää

osa 3

Johdot solmussa

Tällä kertaa upseeriesitelmien sarjassa perehdytään eversti Niilo Kesämaan laatimaan alustukseen johtosuhteista, organisaatioista ja niiden sekavuudesta. Aihe koskettaa sinällään mm. allekirjoittanutta, että äkkiseltään olettaisın rannikkolinnakkeella kaa-tuneen sotilaan olleen useimmiten rt:n sotilas. Vaan eipä se läheskään aina ole niin kuin olettaa. Tämän ongelman parissa pyörimme selvitellessämme Salmenvirran ris-tiltä puuttuvia nimiä. Tämä Kesämaan Hangossa 22.12.1945 laatima alustus allevii-vaa johtosuhteiden sekavuutta, joka lyö laineitaan siis yhä tähän päivään historiaa tut-kittaessa. Kuten aiemminkin, ajan hengen tavoittamiseksi kirjoitus on tässä aikakau-den kieliasussa ja kirjoitusvirheineen. Viimeksi jumppasimme järeiden tykkien kera Kellomäellä, nyt liikumme muun muassa lohkoissa, prikaateissa ja armeijakunnissa.

Kokemuksia kenttäarmeijalle alistetun RT-joukko-osaston toiminnasta

Alustus

Allekirjoittanut joutui työskentelemään sekä talvisodassa että viimeksi käydyssä sodassa yhteistoiminnassa kenttäarmeijan eräiden yhtymien kanssa, joten alustuksessani esitän kokemuksia näiltä ajoilta.

Talvisodassa, jolloin komentajan n. 3 000 miehen vahvuista Koiviston alalohkoa, olivat komento- ja alistussuhteet tavatoman epäselvät ja sekavat. Alalohkon ylemmissä portaissa ei tätä juuri ehkä huomattu, sillä ylempää annettiin käskyt ja määräykset ja alempi s.o. Alalohko tietenkin pyrki ne täyttämään.

Normaalin organisaation mukaan oli Koiviston Alalohko alistettu Viipurin lohkolle, mutta jo ennen sodan puhkeamista alistettiin Alalohko suoraan III:lle armeijakunnalle. Vähän myöhemmin, sodan jo alettua, alistettiin Alalohko edelleen armeijakunnan alaiselle 4. D:lle. Tämän jälkeen sai Alalohko määräyksiä ja käskyjä kaikilta edellämainituilta yhtymiltä ja vastaavasti piti kaikki ilmoitukset Alalohkon taholta lähettää mainituille yhtymille. Paitsi tavatonta sekavuutta ja epävarmuutta aiheutti tämä järjestely aivan suunnattoman ylimääräisen työtaakan Alalohkon esikunnalle. Ilmeisesti oli järjestelyssä suoranaisia väärinymmärryksiä, sillä käskyjen mukaan oli Alalohko alistettu 4. D:lle, mutta varsinaisia merioperaatioita piti joh-

dettaman Viipurin lohkon taholta. Lisäksi piti huollon tapahtua Viipurin lohkon kautta.

Käsittääkseni olisi ollut edullisinta, että Alalohko olisi jäänyt suoraan armeijakunnan komentajan alaisuuteen, sillä olihan Alalohkon tehtävänä suojata koko armeijakunnan sivustaa. Kun kyseessä oli merivoimien joukko-osasto, olisi henkilö- y.m. aselajin asiat pitänyt voida esittää joko suoraan Meriv.E:aan tai sitten V:rin lohkon kautta. Järjestely olisi vaatinut luonnollisesti sitä, että AK:n esik:ssa olisi ollut pätevä merivoimien yhteysupseeri.

Kun Kannaksen armeijan vetäytymisen yhteydessä Koiviston Alalohkon joukot siirtyivät kokonaan saariin, alistettiin Alalohko eräälle jalkaväkirykmentille, joka sekin oli vetäytynyt samoille saarille. Rykmentin komentajalle samoin hänen esikunnalleen ja joukoilleen oli saaristo kokonaan vieras ja tuntematon, joka aiheutti ymmärrettävää epävarmuutta taistelutoiminnassa.

Mielestäni olisi jalkaväki pitänyt alistaa paikalliset olot ja maaston hyvin tuntevalle rt-komentajalle huolimatta siitä, että jalkaväkirykmentin komentaja oli virkaiältään vanhempi kuin rt-komentaja.

Siirtyessäni sitten viimeksi käytyyn sotaan käsittelen ensiksi tapahtumia Hangon rintamalla. Juuri ennen sodan puhkeamista määrättiin Meriv.E:n

taholta, että sodanaikainen su-pistettu 4.RPR:n E liittyisi aselajiosastona Hangon Ryhmän esikuntaan/17.D:n esik:aan. Jo sodan ensi päivät osoittivat kuitenkin, ettei Ryhmän esikunta pystynyt huolehtimaan rannikkolohkoista, vaan että oli muodostettava täydellinen RPR:n esikunta, joka itse alistettuna Ryhmälle patteristoista muodostetuista rannikkolohkoista. Aluksi olivat nämä lohkot suoraan Ryhmän komentajan alaisia, mutta vähitellen ensin huolellisesti ja sitten myös muissa suhteissa sa RPR:n esikunta määräämisvalan omiin lohkoihinsa. Hankauksia syntyi kuitenkin useasti, kun Ryhmän esikunta antoi suoraan Pr:n esikunnan tietämättä käskyjä ja määräyksiä lohkoille ja vaati näiltä myös selityksiä ja ilmoituksia. Asioiden käsittelyä vaikeutti myös se, että 4 RPR:n esikunta ei saanut olla minkäänlaisissa tekemisissä Meriv.E:n kanssa, joten henkilö- y.m. aselajin asiat piti lähettää edelleen Ryhmän esikunnan kautta.

Käsittääkseni olisi komento- ja alistussuhteet pitänyt järjestää niin, että 4. RPR:n esikunta olisi alusta alkaen muodostettu täysvahvuiseksi ja että prikaati olisi saanut komentoonsa omat lohkonsa kaikissa suhteissa. -Kun RPR:n esikunta määrättiin aselajiosastoksi HR:n esikuntaa, pyrittiin ilmeisesti samaan järjestelyyn, joka on käytössä kenttätykistörykmentin esikuntaan nähden. Divisioo-

SA-KUVA

Johtosuhteet olivat Kesämaan mielestä solmussa, mutta jotakin oli ojennuksessa: suorasuuntaustykki asemassaan Äänisen rannalla jouluaattona 1941. SA-kuva

nan esik:ssa, Tykistörykmentin esikuntahan sisältää vain varsinaisen komentopuolen, joka liittyy DE:aan, rykmentin komentajan toimiessa div. tykistökomentajana. Mutta tällöin on otettava huomioon, että organisatio kenttätykistön patteristossa on sellainen, että ne pystyvät omilla kuljetusvälineillään itsensä m.m. huoltamaan, joka rt:n ptililla on mahdotonta. Jos RPr:n

komentaja olisi määrätty edes HR:n tykistökomentajaksi, olisi asia ollut jollakin tavoin ymmärrettävissä, sillä olisihan komentajalla ollut tällöin edes komentovalta omiin rt-asioiden joukkoihinsa nähden, mutta epämääräisenä osastopäällikkönä oli komentajan asema täysin kestämaton ja rt-joukoilla ei ollut omaa, joka olisi niistä huolehtinut. Kuten sanottu, käytän-

tö osoitti järjestelyn sopimattomuuden, mutta talvisodan kokemukset huomioiden olisi komentajan alistussuhteet voitu jo alun perin järjestää selviksi.

Kun 4.RP:n esikunta tammi-kuussa v.1942 siirrettiin Itä-Karjalaan, pyysi allekirjoittanut erikoisesti, että komento- ja alistussuhteet tulevassa paikassa järjestettäisiin sellaisiksi, että prikaatilla olisi toimintamah-

dollisuus. Meriv.E:n taholta annettiin myös käsky, jonka mukaan prikaatin asema oli täysin selvä. Karjalan Armeijassa, jolle prikaati alistettiin, annettiin kuitenkin omat käskyt, ja tällöin tuli prikaatin asema vielä epäselvemmäksi kuin mitä se oli ollut Hangon rintamalla. Karjalan Armeija alisti prikaatin VII AK:lle, joka puolestaan alisti sen Äänisniemellä toimineelle Ryhmä Oinonelle (RO:lle). Tämä alistus oli operatiivinen, muussa suhteessa oli prikaati alistettu Äänisen RPr:lle. Äänisniemen neljästä lohkoista oli kaksi kokonaan rt:n miehittämää, kahdella muulla oli rt:n lisäksi RO:n joukkoja. Kun kaikki joukot olivat taktillisesti alistetut suoraan RO:lle, ei 4.RPr:n esikunnalla ollut minkäänlaista mahdollisuutta vaikuttaa tai puuttua esim. taistelutoimintoihin. RO antoi käskyt suoraan lohkoille ja sai niiltä myös suoraan ilmoitukset. 4. RPr:n esikunta olisi voinut tyytyä olemaan vain huolto- ja koulutusesikunta, mutta Ään. RPr:n esikunta taas vaati kaikki ilmoitukset ja selitykset 4.RPr:n esikunnalta. Sekava järjestely aiheutti runsaasti ylimääräistä työtä. Lohkojen piti tehdä kaikki ilmoitukset kolmeen paikkaan: RO:lle, sen tykistökomentajalle ja 4.RPr:lle, vastaavasti piti 4.RPr:n tehdä ilmoitukset neljään paikkaan: RO:lle, sen tykistökomentajalle, Ään. RPr:lle ja sen tykistökomentajalle.

Vahvennetun RTR:n komentaja everstiluutnantti Kesämaa lähdössä maaliskuussa Limosaaresta tarkastusmatkalle ulkosaarten tukikohtiin maaliskuussa 1943.

SA-KUVA

Mielestäni olisi komentosuhteet pitänyt järjestää niin, että 4. RPr olisi saanut suoranai- seen komentoonsa, siis sille alistettuna, puhtaat rt-lohkot ja et- tä 4. RPr olisi sitten ollut alistet- tu vain yhdelle ylemmälle por- taalle.

Vasta vuoden kuluttua, tam- mikuussa v. 1943, jolloin Rv.Pr siirtyi pois Äänisniemeltä, saa- tiin komentosuhteen järjesty- mään. Tällöin silloinen Vahv. RTR 14 sai komentoonsa koko Äänisniemen ja oli se suoraan VII AK:n alainen. Vahv. RTR 14:lle oli alistettuna 2-3- jv-pataljoonaa, kaksi kenttäpstoa, pioneeripa- taljoona, neljä rt-linnakkeistoa ja sotatoimiyhtymän huolto- muodostelmat.

Yhteenvetona edelläesittä- mistäni rt-joukko-osaston alis- tamista kenttäarmeijalle kos-

kevistä kokemuksistani haluan mainita, että aselajimme lienee edelleenkin tuntematon kenttä- armeijan ylemmälle upseeristol- le, koska sille ei mielestäni mai- nitsemisissä tapauksissa ole an- nettu sille kuuluvaa arvoa. Tämä voidaan poistaa siten, että ase- lajimme entistä pontevammin alkaa mainostaa itseään, jär- jestetään tutustumiskäyntejä lkeillemme ja rt-sotataito ote- taan oppiaineeksi sota- ja kor- keakouluihimme.

Periaatteena on mielestäni pidettävä sitä, että jos taistelu- ja käydään rannikkojoukkojen alueella, paikallinen rt-komen- taja määrätään ylimmäksi ko- mentajaksi ja lisäjoukot aliste- taan hänelle.

Hangossa 22.12.1945

Eversti Niilo Kesämaa

Murhenäytelmä Pohjanlahdella

Torpedovene S2:n uppoaminen ja aluksen koko 53 hengen hukkuminen syysmyrskyssä 1925 on Suomen merivoimien rauhan ajan pahin onnettomuus. Traagisesta onnettomuudesta tulee lehden ilmestyessä kuluneeksi tasan 100 vuotta.

Torpedovene S2 oli entinen Venäjän laivaston torpedohävittäjä. Se oli rakennettu vuosisadan vaihteessa Pietarissa ja edusti aikanaan maailman nopeinta sotalaivaluokkaa. Monet sen teknisistä ratkaisuista olivat mullistavia.

Palvellessaan Venäjän Itämeren laivastoa torpedohävittäjä Prozolivy (myöh. Torpedovene S2) oli lähellä kulkea tuhoonsa Venäjän-Japanin sodassa. Se oli vartioinut Suomen rannikkoa aseiden salakuljettajilta ja ensimmäiseen maailmansotaan se otti osaa Suomenlahdella kotisatamaan Helsinki. Helmi-kuun vallankumouksen kuohut alus koki niin ikään Helsingissä. Itsenäisen Suomen laivastossa Torpedovene S2 muodosti yhdessä saman alusluokan sisaralusten kanssa Torpedolaivueen ja myöhemmin Tarton rauhan jälkeen se oli Rannikkolaivaston tärkeimpiä taistelualuksia.

Syyspurjehdus 1925

Vaikka laivaston toiminta keskittyi itsenäisyyden alussa Suo-

menlahdelle, valmistautui laivasto toimimaan myös Pohjanlahdella. Pohjanlahti ei ollut puhtaasti selusta-alueetta, vaan alue tunnistettiin omalle siviili-merenkululle merkittäväksi ja mahdollisen uhkan muodostivat sukellusveneet.

Rannikkolaivueen Pohjanlahdelle ja aina Tornioon asti ulottuva syyspurjehdus oli purjehduskauden 1925 viimeinen. Syyspurjehdusta odotettiin innolla

ja Rannikkolaivueen aluksilla kävi syys-lokakuun vaihteessa kova tohina. Syyspurjehdus oli koko kesän jatkuneen tiiviin harjoituskauden kruunu, jossa laivue lähes täysvahvana saattoi harjoitella taktisia kuvioita ja toimintaa laivasto-osastona syksyn pimeydessä ja haastavissa sääolosuhteissa. Purjehduksen sijoittaminen syksyyn ja haastavina tunnetuille Pohjanlahden vesille ei ollut suinkaan vahinko.

KIRJOITTAJAN KOKOELMA

Tykkivene Klas Hornin keula leikkaa myrskyävää merta syyspurjehduksella 1925.

Rannikkolaivueen kesän 1925 harjoitukset keskittyivät itäiselle Suomenlahdelle. Tuntemattoman matruusin lepoaika Suursaaren Suurkylän aallonmurtajalaiturilla.

KIRJOITTAJAN KOKOELMA

Syyspurjehduksen valmistelut saatiin päätökseen aikataulussa ja Rannikkolaivueen muodostama osasto oli 2. lokakuuta valmis lähtemään merelle. Osastoon kuuluivat tykkiveneet Klas Horn ja Hämeenmaa sekä torpedoveneet S1 ja S2. Osastoa johti Rannikkolaivueen komentaja, komentaja Yrjö Roos, joka piti päällikkyyksiinsä tykkivene Klas Hornilla. Komentaja Yrjö Roos tunnettiin yleisesti varsin yksioikoisena luonteena. Hänen jämerä, voimakastahtoinen ja jääräpäiseksi kutsuttu luonteena yhdessä tunnustetun ammattitaidon kanssa teki hänestä luotetun, mutta ei kovin yhteistyökykyisen meriupseerin.

Aivan viime hetkellä – lähtöä edeltävänä iltana – sai torpedovene S1 Puolustusvoimain Yleisesikunnalta tehtävän käyttä Yleisesikunnan päällikköä ul-

komaisine vieraineen vierailulla Mäkiluodon rannikkolinnakkeella. Päiväretken päätyttyä, torpedovene S1 täydensi hiilivarastonsa Helsingissä ja lähti tavoittamaan muuta Rannikkolaivuetta. Sää oli syksyisen epävakaa.

Torpedovene S1 tavoitti muun laivasto-osaston 3. lokakuuta kello 12:10 Lypertön ankuripaikalta. S1:n ankkuroidesa muun laivasto-osaston yhteyteen tuuli oli laantunut 5:een boforiin ja ilmapuntari näytti ilmanpaineen olevan 751 elohopeamillimetriä. Ilmanpaine ei ollut aivan normaali, mutta sää näytti kuitenkin paranevan yölliseen verrattuna.

Kohti Vaasaa

Helsingistä muun osaston yhteyteen palannut Torpedovene S1 ja sen miehistö saivat toipua Lypertössä kovasta merenkäyn-

nistä muutamia tunteja, kunnes oli taas määrä jatkaa matkaa. Ensimmäinen tavoite Pohjanlahdella olisi Vaasa. Maltillisella matkanopeudella Vaasassa oltaisiin sunnuntaina aamulla.

Laivue nosti ankkurinsa ja lähti liikkeelle Lypertöstä lauantaina 3. lokakuuta kello 15:30. Osasto ajoi saariston suojista ulos Isokarin ohitse johtavaa väylää ja suuntasi kohti Vaasaa yksinkertaisessa jonossa. Laivueen ohittaessa kello 17:15 Ahlstedtin matalaa luoteistuuhi puhalsi vastaan 3–4 boforin voimalla ja vanha loiva maininki keinutti aluksia. Sää oli muutoin kirkas ja selkeä.

Ahlstedtin matalalta laivue otti uudeksi suunnaksi pohjoisen. Kello 18:10. Laivueen aluksilla suoritettiin auringon laskeutuksen lipunlasku ja pidennettiin tahattoman törmäilyn välttämiseksi.

*Juhlaliputus Rannikkolaivueen aluksilla juhannuksena 1925.
Etualalla tykkivene Klas Horn rinnallaan torpedoveneet S1 ja S2.*

KIRJOITTAJAN KOKOELMA

seksi alusten väliset etäisyydet kahdeksi kaapelinmitaksi.

Lokakuun ilta oli syyspiimeästä huolimatta kirkas ja kuulas. Täysikuu kohosi itäiselle taivaalle ja loi hopeanhoitoista kajoaan merelle. Jonossa kulkevan laivueen aluksista erottui himmeässä kuunvalossa ääriivivat ja valkeat pärskeet. Savupiipuista karkasi toisinaan kipuna yötaivaalle ja laivojen kulkuvalot värjäisivät kuohut vihreäksi ja punaiseksi.

Auringon laskettua luoteistuuli oli selvästi voimistunut olleen puuskissa jo viisi boforia. Voimistunut tuuli ei aiheuttanut vielä kummoistakaan huolta laivueen komentajassa tai alusten päälliköissä. Pohjoisilta ilmansuunnilta puhaltava tuuli yleensä tyyntyi yöksi. Tosin luodetuuli saattoi tehdä poikkeuksen. Sikäli kuin laivue olisi saanut myrskyvaroituksen tai tunnistanut nousevan myrskyn merkit se olisi vie-

lä voinut tässä vaiheessa pyrkiä Porin Mäntyluodon satamaan odottamaan kelin asettumista.

Hirmumyrsky

Luoteistuuli jatkoi voimistumistaan ja oli kello 20:00 jälkeen jo 6–7 boforia. Lukemat ovat jo myrskylukemia ja tästä alkoivat Rannikkolaivueen vaikeudet. Torpedovene S1:ltä myrsky katkaisi etummaisen maston teräksisen harusvajerin. Päällikkö käski kaataa maston ennen kuin se katkeaisi. Torpedovene S1 oli nyt ilman radiota. Torpedovene S1:n vaikeudet lisääntyivät laivan sähköjen katkeillessa jatkuvien oikosulkujen seurauksina. Sammunutta perälyhtyä yritettiin korvata öljylampulla, mutta sen liekki ei pysynyt hengissä raivoavassa myrskysssä. Näkyvyyden nopeasti heiketessä torpedovene S2 siirtyi vanavesimuodostelmasta takavasemmalle välttyäkseen tör-

määmästä edellä pimeänä kulkevaan S1:een.

Torpedovene S1 oli alkanut jäädä muusta laivueesta jälkeen, koska aluksen koneiden kierroslukua oli rajoitettu potkuriakselien laakereiden säästämiseksi. Hirmumyrskyksi nouseva tuuli repi torpedoveneiltä ankuriketjujen silmäkkeiden ympärille sidotut purjekankaiset suojukset irti. Molempien torpedoveneiden kettinkisäiliöt alkoivat hiljalleen täyttyä merivedestä ja muuttivat alusten vakautta keulapainoisiksi. Höyrypumput tyhjänsivät kertyvää vettä täydellä teholla. Tämä osaltaan lisäsi alusten hiilenkulutusta. Laivan lämmittäjien työtä ei myöskään helpottanut aluksen jatkuva keinunta.

Kello 21:25 laivueen komentaja käski kulkusuunnan muutoksen pohjoissuunnasta noin 20 astetta länteen, jotta laivueen alukset kulkisivat enem-

män tuulen vastaisesti, eivät kärsisi liiaksi keinunnasta. Lai-vueen alusten väliset etäisyydet kasvoivat kuin huomaamatta pimeällä merellä ja laivueen komentaja antoi kello 23:18 epäselvän käskyn: ”Kaikki laivat pysyvät tuulessa parhaansa mukaan”. Tämän käskyn merkitystä ja tarkoitusta puitiin tulossa olevan onnettomuuden jälkeen.

Vuorokausi vaihtui myrskyn raivotessa. Tässä vaiheessa torpedoveneistä S1 oli pahemmissa ongelmissa ja sisärlus S2 oli jäänyt uskollisesti hädässä olevan tuntumaan. Pian kuitenkin S2 ilmoitti johtoalukselle samanlaisista ongelmista, joista S1 on kärsinyt: ”Rannikolaivueen päällikölle. Keulaosaan tunkeutunut vettä ja sieltä edelleen konevarastoon. Täytyy seisauttaa koneet ja tyhjentää. -Sjöman”.

Radioyhteys torpedovene S2:een katkesi ja johtoaluksena toimivalla tykkivene Klas Hornilla tultiin johtopäätökseen, että S2 on vaikeuksissa. Klas Horn pyrki useita kertoja lennättimellä yhteyteen Hangon, Vaasan ja Ruotsin puolella sijainneen Härnösandin maa-asemien kanssa. Heikkotehoinen kipinälennätin, joka kärsi lisäksi kosteuden aiheuttamista maa-vuodoista ei saanut yhteyttä maa-asemiin. Kello 03:20 tykkiveneellä luovuttiin tuloksettomista yrityksistä ja alettiin lähettää kansainvälistä hätämerkkiä: ”SOS- SOS- SOS”. Hätäkuusun kuuli kuin kuuli Härnösandin maa-asema, joka hälytti apuun ruotsalaisen pelastusalaus Heli-

oksen, mutta tämä apu oli vielä kovin kaukana.

Merellä torpedoveneitä merikelpoisemmat tykkiveneet Klas Horn ja Hämeenmaa olivat kadonneet torpedoveneiden näkyvistä syyspimeään yöhön. Niillä oli omat vaikeutensa ja ainoa selviytymiskeino oli puskea kymmeneen boforiin (24,5–28,4 m/s) nousutta myrskytuulta vastaan. Riehuva myrskystä hieman vähemmän vaurioin selvinnyt torpedovene S2 pysytteli S1:n tuulenpuoleisella sivulla tarjoten suojaa. Se joutui vuoroin kiihdyttämään edelle ja vuoroin jättäytymään jälkeen pittääkseen keulan tuulta vastaan. Viimein kello 03:30 torpedovene S2 jätti pulassa olevan sisärlaivansa ja nosti nopeuttaan kadoten yöhön ilmeisesti tavoitteenaan saavuttaa tykkiveneet.

Tilanne näytti hetken lupaa-valta torpedovene S2:n osalta, kunnes sunnuntaiamu alkoi sarastaa. Myrsky oli kello 06:00 noussut nyt jo 12 boforin voimakkuuteen, jota voidaan Suomen oloissa pitää hirmumyrskynä. Kello 07:00 radioyhteytensä kuntoon saanut Torpedovene S2 viestitti johtoalukselle: ”Missä olette? Emme pääse yhtään eteenpäin. Mitä tehtävä? -Sjöman”. Tykkivene Klas Hornilta vastattiin kello 07:15 ”Huutakaa apua signaalilla S O S osoittamalla paikkanne”. Kello 07:55 torpedovene S2 ilmoitti yllättäen Vaasan radioasemalle, että se oli kello 07:40 kääntynyt myrskyssä kohti rannikkoa ja pyrki hätäsatamaan Suomen puolelle. Koko aamun Torpe-

Torpedovene S2:n komentosillalla 1925.

PETRI LOIKAS
YKSITYISKOKOELMA

dovene S2 pyrki epätoivoisesti Suomen rannikon suojaan.

Torpedovene S2:n miehistön viimeisiä kauhunsekaisia hetkiä emme tunne enempää kuin aluksen radistien lyhyistä viesteistä on tulkittavissa. Kello 13:23 torpedovene S2:n radisti lähetti viimeisen viestin Vaasan aseman kutsuun: ”Ei voi työskennellä nyt”. Se kertoo, että olosuhteet aluksella ovat olleet sietämättömät.

Kadonnut torpedovene

Torpedovene S2:n puskiessa epätoivoisesti kohti Reposaarta sen kulkua seurasivat Säpin majakan luotsiasemalta luotsi Nordling ja Reposaaren luotsiaseman tornista luotsi Yrjö Aalto sekä muita asemalla työskennelleitä. Reposaaren tornista tähytänyt Aalto ehti seurata kiihkareillaan puoli tuntia aina välillä aaltojen taakse katoavaa alusta. Torpedovene S2 kulki ensin

Meritaiteilija Adolf Bock maalasi julkisuuteen levinneiden kuvausten perusteella vaikuttavan maalauksen Torpedovene S2:n kaatumisesta. Maalauksesta tehtiin tuoreeltaan useita aikalaiskopioita.

KIRJOITTAJAN KOKOELMA

noin 20 minuutin ajan kohti Reposaarta, kunnes se Säpin ja Reposaaren kohdalla kääntyi kohti pohjoista. Torpedoveneen kulkiessa nyt Outooriin matalan länsipuolitse kohti pohjoista oli se vaarallisessa sivuaallokossa.

Sunnuntaina 4. lokakuuta kello 13:25 Reposaaren luotsiaseman tornista havaittiin torpedovene S2 Outoorin itäviitan lähellä. Alus heittelehti aallon harjalta toiselle. Aluksen keula näytti olevan Reposaaren päin ja se näytti olevan liikkeessä. Alus kallisteli uhkaavasti ja päästi ilmoille valkean savu- tai höyrypilven. Yhtäkkiä aluksen peitti suuri aalto. Torpedovene S2 tuli vielä kerran näkyviin puolittain kaatuneena pohjapuoli kiiltäen auringossa. Tämän jälkeen se katosi aaltoihin.

Reposaaren luotsiasemal-

ta annettiin noin 15 minuuttia tapahtuman jälkeen tiedonanto tähytetyistä uppoamisesta Vaasan radioasemalle. Laivaston esikunta pysyi tapahtuneesta piennossa, kunnes tieto kulkeutui Helsinkiin huhuna. Viralliseman tiedon Laivaston esikunta sai Merenkulkuhallitukselta.

Kadonneen torpedoveneen etsinnät käynnistettiin viipymättä. Etsintöjä suorittivat aluksi paikalliset suojeluskuntalaiset veneillään. Rannikkolaivueen komentajan päästyä Porin edustalle hän sai tehtäväkseen etsintöjen johtamisen. Aluksilla suoritettuja trallauksia tukivat ilmapvoimien lentokoneet, jotka etsivät merialueelta öljyläikkeitä ja muita indikaatioita uponneesta torpedoveneestä. Kaikesta huolimatta etsinnät olivat tuloksettomia ja syysmyrskyt tekivät

merellä olosta ajoittain mahdollonta. Talvi teki tuloaan ja syksyn etsinnät päätettiin tuloksettomina marraskuun alussa.

Torpedovene S2:n etsinnät jatkuivat toukokuun lopulla 1926. Etsintöjä johti tykkivene Turunmaan päällikkö jääkärikapteeniluutnantti Väinö Miettinen. Laivaston lisäksi kadonnutta torpedovenettä etsivät ahkerasti Reposaaren paikalliset asukkaat. Reposaarelaiset kauppiat Haapakka ja Aarnio löysivät torpedoveneen hylyn 10. kesäkuuta 1926. Hylky nostettiin ja tutkittiin vielä samana kesänä.

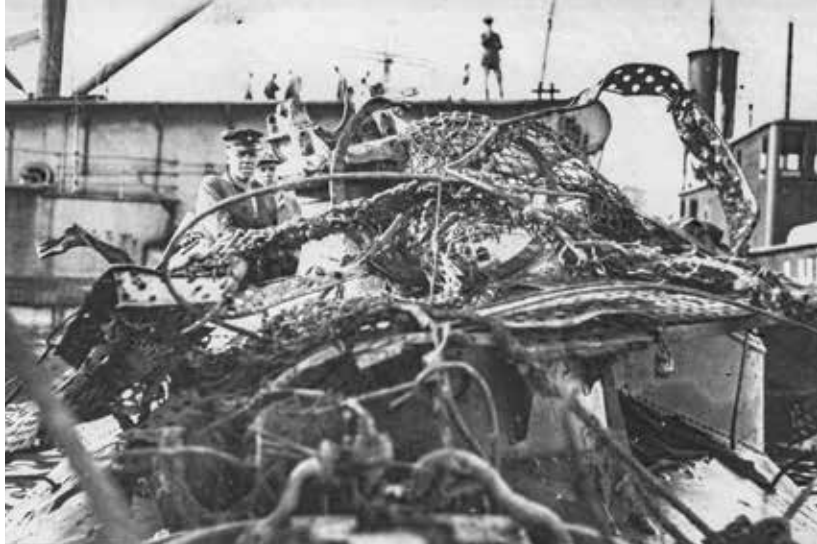
Torpedovene S2:n uppoamiseen johtaneita syitä puitiin aika ajoin sotilasalan julkaisuissa aina 1960- ja -70- luvuille asti. Torpedovene S2:n onnettomuuden perimmäinen syy eli Suomen oloissa harvinainen hirmumyrsk-

ky kääntyi yhä useammin lehdistössäkkin heti onnettomuuden jälkeen esitettyyn ”Suomen laivaston vanhaan ja käyttökeltvottomaan kalustoon”. Tämä ei ollut kuitenkaan kuin osatotuus, sillä vanhoista tsaarinajan aluksista oli Suomessa pidetty hyvää huolta, eikä onnettomuuden syy ollut puhtaasti tekninen, vaan siihen vaikuttivat poikkeuksellinen sää, aluksen päällikön virhearviointi ja aluksen rungon sisälle kertynyt merivesi.

Jälkiselvittely

Sotilasrikosasiat käsiteltiin 1920-luvulla Sotaylioikeudessa. Syyttäjänä sotaylioikeudessa toimi korkeimman oikeuden nimittämä sotaviskaali. Sotaviskaali Arvi Pohjanpään syytekirjelmä Torpedovene S2:n tapauksessa pohjautui Puolustusministeriön asettaman tutkintakomitean laatimaan 82 sivuiseen selvitykseen. Selvitystä varten kuultujen todistajien kertomuksissa toistuvat erityisesti lähestyvän myrskyn merkit, Rannikkolaivueen alusten kunto, komentaja Roosin antama epäselvä käsky ja Roosin jääräpäisyys laivueen jouduttua vaikeuksiin. Syytekirjelmä keskittyi komentaja Roosin mahdollisesti tekemiin virheisiin.

Komentaja Yrjö Roosin syyttömyyttä tai syyllisyyttä varomattomuuteen ja taitamattomuuteen virantoimituksessa ei ehditty ratkaista oikeudessa, ennen kuin tämä kuoli traagisesti vain 35-vuotiaana väliaikaisena Laivaston komentajana. Hän oli elokuussa 1926 yh-

Torpedovene S2:n komentosillan jäänteet.

Taaksepäin taipuneet kansirakenteet kertoivat onnettomuustutkijoille aluksella olleen vielä nopeutta sen osuessa nurin kääntyneenä pohjaan.

S2 MUISTOALBUMI MPKK:n KIRJASTO

teysveneellään matkalla tarkastamaan laivastoharjoituksia Keihässalmeen Kotkan länsipuolelle, kun hänet kohtasi onnettomuus. Roosin käyttämän maakuupaikan alitse kulkevasta pakoputkesta pääsi hiilimonoksidiä hyttiin. Tutkimuksissa tapaus todettiin virallisestikin onnettomuudeksi, mutta se ei estänyt huhujen leviämistä, joiden mukaan komentaja Roos olisi tunnon tuskissaan tehnyt itsemurhan tai että hänet olisi murhattu.

Virkakierto muutenkin vähäväkisessä laivastossa oli nyt sitä luokkaa, että heikoimpia huimasi. Laivaston uudeksi komentajaksi nousi ensin komentajakapteeni Achilles Sourander ja tämän erottua virastaan jo joulukuussa 1926 komentajan tehtävät otti kapteeniluutnantti Arvo A. Wirta. Kapteeniluutnantti Wirta oli valmistunut merikadettikurssilta vain neljä vuotta aikaisemmin ja toiminut Laivaston esikunnan esikuntapääl-

likkönä ennen nimittämistä Laivaston komentajaksi.

Koko Torpedovene S2:n 53-henkisen miehistön vieneellä onnettomuudella oli myös valoisia puolensa, joskin se taisi olla laiha lohtu uhrien sureville omaisille. Traaginen onnettomuus herätteli kansakunnan kiinnostumaan laivastoasioista ja ymmärtämään meripuolustuksen arvon. Jos Torpedovene S2:n uppoaminen ei suoranaisesti vaikuttanut laivaston uudisrakennusohjelman läpimenoon Eduskunnassa, niin se helpotti muutoinkin laihaa valtion kassaa rokkottavan hankkeen yleistä hyväksyttävyyttä. Onnettomuus ja siitä saadut opit kehittivät lisäksi merenkulun ja eritoten laivaston palvelusturvallisuutta.

Kallis uhri muistetaan edelleen. ■

Artikkeli perustuu syyskuussa 2025 ilmestyneeseen kirjaan: Torpedovene S2 - Tsaarin ja Suomen palveluksessa (Athena).

Tervehdys hyvät jäsenet ja RP-leh

Joukot Kiiskinkylän (Suursaari) kentällä 24.6.1943.

Yhdistyksen kuukausilounaat käynnistyivät taas syyskuussa. Konsepti on pysynyt samana. Kuukauden ensimmäisenä torstaina voit mennä klo 12.00 nauttimaan omakustanteisen lounaan ravintola Kiltakellariin ja tavata tuttuja. Lounaiden yhteyteen yritetään järjestää lyhyt ajankohtainen esitelmä.

RUY:n ja Rannikon Puolustajan nettisivuilta ruy.fi ja rannikonpuolustaja.fi, löytyy luetavaa. Jäsenosioon pääset salasasanalla, jonka saat tarvitesasi minulta. Sivustolta löytyy

Yliluutnantti Pertti Karvisen läksiäislahja vuodelta 1963.

den lukijat

mm. RUY-kauppa, josta voi ostaa esim. kirjoja.

Marraskuussa järjestetään RUY:n ja MY:n yhteinen esitelmätilaisuus Suomenlinnan Upseerikerholla. Jäsenet saavat tilaisuudesta lisätietoja jäsenkirjeessä, kun tilaisuuden päivämäärä ja aihe on päätetty.

Yhdistysrintamalta ei ole juuri nyt enempää kerrottavaa, joten kirjailen muuta sekä liitän oheen pari vanhaa valokuvaa.

Ennen yksiköiden henkilöstön yhteenkuuluvaisuus oli toista luokkaa kuin nykyään.

Varsinkin linnakkeella palvellessa oltiin kuin yhtä perhettä. Lähtijöitä muistettiin persoonallisilla läksiäislahjoilla. Hangon

Reserviläisjoukkoja matkalla Kilpisaareen 21.7.1943

Ensimmäinen postilento Haminasta Suursaareen.

Rannikkopatteriston Perinneyhdistys sai yliluutnantti Pentti Karviselle 2. HanRPston henkilökunnan (Örön patteri) 26.7.1963 luovuttaman läksiäislahjan. Tykki on hienoa käsityötä ja tykille saadaan asetettua neljä eri koroa.

Selailin taas vanhoja kuvia.

Ensimmäinen postilento on lähdössä Haminasta Suursaareen 11.12.1943

Hyvää alkanutta syksyä. ■

*Yhdistyksen sihteeri ja taloudenhoitaja
Jarmo Valtimo, 0405647695*

alias JaVa

jarmo.valtimo@rannikonpuolustaja.fi

Sininen Reservi ry:n kesä 2025

MIKA KUUTTI

Linnakevene Lavansaaren miehistön jäseniä peräkannella.

Kesän toimintaa

Sininen Reservi ry:n jäsenyhdistykset toimivat itäisimmällä Suomenlahdella, Kaakonkulmalla ja rannikkoa seuraillen aina Ouluun asti sekä Tampereella. Yhdistysten kesään on kuullut toimintaa merellä ja rannikolla sekä juhlatilaisuuksia.

Meritoiminta

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen linnakeveneet, joiden käyttäjäyhteisöt ovat Sininen Reservi ry:n jäsenyhdistyksiä, ovat liikkuneet merellä lukuisia mailoja. MPK:n linnakeveneet, Gyltö, Kuivasaari ja Lavansaari, ovat ajaneet tässä vaiheessa kautta jo

selvästi yli tuhat meripeninkulmaa. Uusimpana aktiivisena toimijana on linnakeveneiden joukkoon liittynyt Kaakonkulmalle M/S Someri, jonka käyttäjänä on Kymen Laivastokilta ry.

Merivoimien vuosipäivä Turussa

Yhdistys ja sen turkulaiset jäsenyhdistykset olivat aktiivisesti mukana vuosipäivän tapahtumissa. Aamu alkoi seppeleiden laskulla Laivaston ristillä Naantalissa, jossa laskettiin myös Sininen Reservi ry:n seppeli.

Päivän ohjelmaan kuului paraatikatselemus, jossa joukot järjestäytyivät Turussa Forum Ma-

rinumin läheisyydessä Suomen Joutsenen viereiselle laituri-alueelle. Mukana maanpuolustusjärjestöjen lippulinna oli paikallisten maanpuolustusyhdistysten lippuja ja Sininen Reservi ry:n paikallinen lippu.

Vuosipäivänä Forum Marinum ja Varvintorin tapahtuma-alueilla oli kalustoesittely. Päivän tapahtumiin osallistui merivoimien aluksia sekä MPK:n linnakeveneet Gyltö ja Lavansaari. Sinisen Reservin esitelyteltta sijaitsi Varvintorilla, jossa Turun Laivastokillan, Turun Rt-killan ja Saaristomeren Merivartiokillan jäsenet esittelivät toimintaa ja opastivat yleisöä laserammunnan pariin.

Iltajuhla

Sininen Reservi ry on jo yli 20 vuoden ajan toteuttanut Merivoimien pyynnöstä vuosipäivän iltajuhlan. Tilaisuus on tarkoitettu vapaaehtoisen meripuolustuksen toimijoille, jäsenyhdistyksien jäsenille, merivoimien henkilöstölle ja yhteiskumppaneille. Tänä vuonna tilaisuus pidettiin Turussa, Marina Palacen tiloissa. Lähes 80 osallistujaa oli saapunut juhlistamaan puolustushaaramme vuosipäivää. Puheenjohtaja Petri Käyhkö avasi juhlatilaisu-

SEPPÖ KAILA

den. Iloinen puheensorina täytti juhlatilan, kun vanhat tuttavat kohtasivat ja syntyi uusia tuttavuuksia. Juhlaväki nautti ravintolan loihtiman maistuvan saaristolaismenun. Kahvin jälkeen merivoimien komentaja, kontra-amiraali Tuomas Tiilikainen nosti puheenvuorossaan esiin reservin merkityksen sekä kiitti yhdistystä ja järjestelyihin osallistuneita henkilöitä mukavan illan toteuttamisesta. Illan musiikista, joka siivitti juhlijat tanssiin, vastasi Laivaston soitto-kunnan varusmieskokoontulo.

Syksyn toimintaa

Kannustamme seuraamaan yhdistyksen tapahtumia verkosta www.sininenreservi.fi (QR-koodi). Jäsenyhdistyksille toimitetaan myös tietoa yhdistyksen tapahtumista ja tilaisuuksista sähköpostitse. Sininen Reservi ry

Sininen Reservi ry:n esittelypisteellä oli mahdollisuus kokeilla laseraseen toimintaa.

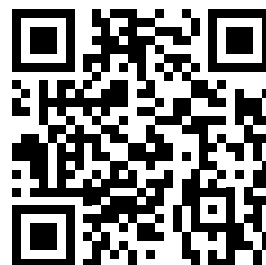
toivottaa kaikille jäsenyhdistyksilleen ja yhteistyökumppaneille mukavaa purjehduskauden loppusuoraa ja alkavaa syksyä.

SEPPÖ KAILA

Mika Kuutti

Seppeleen lasku Naantalissa Laivaston ristillä.

Viimeinen seppeleenlasku

Helsingin Miinanraivaajakilta ry on lopettanut toimintansa, kuten edellisessä Rannikon Puolustaja-lehdessä totesin. Ei ole tarvetta toistaa yhdistyksen purkamisen syitä, mutta lupasin palata siihen, miten Miinanraivaajien perinnöstä huolehditaan jatkossa. Sotiemme jälkeen vapaaehtoisella maanpuolustustyöllä oli niukat puitteet, ja veteraaniemme sankariteoista ei liioin puhuttu. Onneksi ilmapiiiri helpottui ajan myötä. Miinojen raivaustyöhön osallistuneita veteraaneja liittyi vuonna 1960 perustettuun Laivaston Veteraanit-yhdistykseen, josta sittemmin tuli Laivastonkilta. 1994 perustettiin Turussa Miinanraivaajakilta ry. Alkuvuonna 1997 perustettiin Miinanraivaajakillan Helsingin alaosasto, joka vuonna 2001 eriytyi omaksi yhdistykseksi. Helsingin Miinanraivaajakilta ry:n puheenjohtajana toimi alusta alkaen miinanraivaajaveteraani Erik Erwes, vuoteen 2020 saakka, jolloin hän nukkui pois. Killan historiikkikirjanen kertoo aktiivisista vuosista, jolloin järjestettiin matkoja ja pystytettiin Helsingin Katajanokalle monumentti miinanraivaajien muistoksi. Toiminnan selkärankana toimi kuukausittain järjestetyt kiltalounaat – aina ravintola White Ladyssa, ja aina lounasesitelmän saattami-

Miinanraivaajakiltojen sopimuksen allekirjoitustilaisuudesta Pansion Meriupseerikerholla 5.8.2025. Vasemmalta Miinanraivaajakilta ry:n puheenjohtaja Tatu Virta, Helsingin Miinanraivaajakilta ry:n puheenjohtaja Robin G. Elfving ja Rannikkolaivaston esikuntapäällikkö, komentaja Toni Joutsia.

na. Kaksi kertaa vuodessa jaettiin stipendi ansioituneelle miinasodankäynnin varusmiehelle, ja siitä perinteestä olemme pitäneet kiinni. Tätä taustaa vasten Helsingin Miinanraivaajakilta ry:n vuosikokous päätti purkupäätöksensä yhteydessä perinnetyön huolehtimisesta, ja sen suhteen on nyt sovittu seuraavaa:

Miinanraivaajien tärkeästä ja vaarallisesta työstä kootaan materiaalia virtuaaliseen Merimiinamuseoon. Verkkonäyttelyn tuottaa tietokirjailija Johanna Pakola, miinanraivaajakiltojen ja merimuseo Forum Marinumin asettaman projektiryhmän tukemana. Molemmat miinanraivaajakillat rahoittavat hanketta, johon on myös saatu rahoitusta Maan-

puolustuksen kannatussäätiöltä. Inspiraationa on käytetty rannikkotyhistön historiasta kertovaa vastaavaa verkkonäyttelyä (www.rannikkotyhistomuseo.fi).

Rannikkolaivasto (7PITOLV) on sitoutunut Katajanokan monumentin huoltoon. Merivoimien vuosipäivänä Sininen Reservi ry ja Helsingin Miinanraivaajakilta ry ovat yhdessä laskeneet seppeleen monumentille. Sininen Reservi ry jatkaa nyt tätä perinnettä, kuten myös itsenäisyyspäivän kynttilöiden sytyttämisen monumentille. Esitän lämpimät kiitokset Rannikkolaivastolle ja Siniselle Reserville miinanraivaajien muiston vaalimisesta!

Kannustuksena ansioituneelle miinasodankäynnin va-

rusmiehelle, ja samaan aikaan muistutuksena siitä, että miinanraivaajatkin olivat laajalti varusmiehiä, haluamme jatkaa stipendin jakamisen perinnettä. Tämän tehtävän Miinanraivaajakilta ry on ottanut hoitaakseen, ja stipendin rahoittaa Helsingin Miinanraivaajakilta ry:n varoilla perustettu ”Helsingin Miinanraivaajaveteraanien perinnerahasto”. Asiasta sovittiin kiltosen välillä 5. elokuuta 2025 Pansion Meriupseerikerholla järjestetyssä tilaisuudessa. Tavallaan ympyrä sulkeutuu, kun toisistaan erkaantuneet killat yhdes-

sä sopivat perienteiden jatkumisesta. Rannikkolaivasto puolestaan toimii sopimuksen ”kummina”. Esitän tässä kohtaa lämpimät kiitokset Miinanraivaajakilta ry:lle ja sen puheenjohtajalle Tatu Virralle, ja samaten kiitokset tuesta Merivoimille ja eritoten Rannikkolaivastolle.

Kiltamme on tukenut miinanraivaajaveteraaneja, tehnyt työtä heidän työnsä tunnistamisen eteen, ja toiminut veteraanien yhdyssiteenä. Mainitsin edellisessä kirjoituksessani eritahoja, jotka vuosien saatossa ovat tukeneet Helsingin Miinan-

raivaajakilta ry:tä, olemme heille kiitoksen velkaa. Suurin kiitos kuuluu kuitenkin miinanraivaajaveteraaneille, joiden ansiosta Suomen merenkulku turvattiin sotien jälkeen.

Helsingin Miinanraivaajakilta ry:n toiminta sinetöidään kunniakäynnillä Katajanokan monumentilla 9.10.2025 kello 10.00. Sininen Reservi ry asettaa monumentille kunniavartion ja Kilta laskee seppeleen. Tilaisuus on avoin – tervetuloa.

Robin G. Elfving

*Helsingin Miinanraivaajakilta ry:n
puheenjohtaja*

Tervetuloa Merihistorian päivät / Maritime history days-konferenssiin 11.–13.6. 2026!

Osallistu kesän 2026 matkustavaan konferenssiin, jonka aiheena on laivamatkustus. Näet kolme kaupunkia ja kaksi maata nyt entistä kansainvälisemmässä tapahtumassa!

Konferenssin ensimmäi-

nen päivä järjestetään Forum Marinumissa Turussa, toinen päivä Tieteiden talolla Helsingissä ja kolmas päivä Viron merimuseossa Tallinnassa. Esitelmäkutsu/Call for papers, pääpuhujien esittely ja muuta päivittyvää tie-

MUSEOVIRASTO

toa on luettavissa konferenssin sivulta:

Travellers of the Sea – Conference on Maritime History, Marine, Archaeology and Ethnology
<https://smhy.fi/en/activities/travellers-sea-conference>

Lisätiedot:
konferenssis sihteeri Emilia
Syväsalmi [talous\[at\]smhy.fi](mailto:talous[at]smhy.fi).

Ove Enqvist

HANPY:n tapahtumia

TERO VIITALA

HANPY:n 27. toimintavuosi on edennyt toimintasuunnitelman mukaisesti. Vuosikokous pidettiin 22.3. Kokouksesta oli kirjoitus RP:n numerossa 2/25. Yhdistys on koonnut lippulinna Hangon kaupungin järjestämiin sepeleenlaskutalaisuuksiin Hangon sankarihaudoilla 27.4. Kansallisena veteraanipäivänä ja 18.5. Kaatuneitten muistopäivänä. Lippulinnaa on johtanut Oiva Lyytikäinen ja oma perinnelippumme on aina ollut paikalla. Kunniaavartiomiehiksi eli ”kivimiehiksi”, kuten tapamme sanoa, on Hannu Kekkonen järjestänyt pari hankolaisia reserviläistä ollen lähes aina toinen heistä.

Puolustusvoimien lippujuhlapäivää juhlistettiin perinteisin menoin. Ensin laskettiin sepele sankarihaudoille ja sitten nostettiin juhlallisesti Suomen lippu salkoon Neljän Tuulen Tuvalle. Ennen ”Marskin kahveja” sai majuri Jorma Hakala Hankonien ristin nro 1386. ”Risti myönnetään henkilölle tunnustukseksi ansiokkaasta palveluksesta Hangon Rannikkopatteristossa tai sen perinnejoukko-osastossa tai niiden toiminnan tukemisesta”, kuten kunniakirjaan on kirjattu. Ensimmäiset ristit jaettiin 6.12.1979.

Sepeleen laskivat yhdistyksen puheenjohtaja, komentaja evp. Jarmo Valtimo ja Suomenlinnan rannikkorykmentin komentaja, komentaja Heikki-Ilari Hirvonen.

Jussarön vanhaan majakkaan kiinnitettiin rannikkotykitön muistolaatta ja se paljastettiin 11.6.2025. Tilaisuudesta on kirjoitus tässä samassa lehdessä.

Vuoden tärkeintä tapahtumaa, perinnepäivää, juhlistettiin 1.8. Russarössä. Päivä alkoi sepeleenlaskulla Hangon sankarihaudoilla. Tilaisuuden alussa Hangon suomalaisen seurakunnan seurakuntapastori Matti Kari piti lyhyen kenttähartauden, jonka jälkeen sepeleen laskivat yhdistyksen puheenjohtaja ja Suomenlinnan rannikkorykmentin komentajuuden 31.7 vastaanottanut komentaja Heikki-Ilari Hirvonen. Tilaisuut-

ta oli juhlistamassa hankolaisten maanpuolustusyhdistysten lippulinna, jota johti Oiva Lyytikäinen itse kantaen Suomen lippua. Kivimiehinä olivat hankolaiset reserviläiset Hannu Kekkonen ja Ari Hyttinen. Musiikista vastasi Dragsvikin perinnesoitto kunta Helge Dahlin johdolla.

Sepeleenlaskun jälkeen siirryttiin m/s Summersealla Russaröhön. Kasarmin edessä kuultiin isäntien tervetuliaissanat. Komentaja Heikki-Ilari Hirvonen piti mielenkiintoisen tervetuliaispuheen. Puheen jälkeen yhdistyksen puheenjohtaja antoi käytännön ohjeita päivän läpiviennistä. Puheiden jälkeen

TERO VIITALA

oli tarjolla hernekeittoa ja pannaria. Rokan jälkeen oli sotkussa tarjolla ”Hangon Vihreiden sisarten” eli Rannikkosotilaskotiyhdistyksen Hangon paikallisosaston keittämää kahvia ja uunituoreita Dragsvikin sotilaskodin leipomia munkkeja.

Ennen perinnesoitokunnan puistokonserttia oli vuorossa palkitsemiset. Perinnesoitokunnan kapellimestari Helge Dahlille oli myönnetty 4.6.2025 Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan I luokan ansiomitali, jonka jakoi hänelle SLRRKOM, komentaja Hirvonen.

Perinneyhdistyksen puheenjohtaja jakoi yhdistyksen palkinnot:

- Tero Viitalalle myönnettiin Hankoniemen Risti nro 1367.

Perinnekolikko myönnettiin kuudelle (6) jäsenelle:

- Jyrki Hiltunen nro 658
- Linda-Liinu Petterson nro 659
- Jukka Laakso nro 660
- Antero Niemi nro 661
- Sami Obele nro 662
- Markku Sarkamies nro 663

Palkituista oli paikalla Sami Obele. Risto Jussila sai viime vuonna myönnetyn kolikkonsa nro 653 ja myös vaimonsa Kaarinan kolikon nro 652.

Tervetulopuheet on pidetty. Perinnesoitokunnan Jussi Mankinen tervehtii SLRR:n uutta komentajaa Pirjo Langen tarkkaillessa tilannetta.

Komentaja Hirvoselle annettiin Hangon Rannikkopatteriston perustamisesta 100 vuotta julkaisu, jonka jälkeen saatiin kuulla soitokunnan juhlat fanfaarit.

Perinnesoitokunta viihdytti yleisöä soittaen sekä marsseja että muuta merihenkistä musiikkia. Konsertti päättyi Hangon marssiin, joka oli HanRPSton kunniamarssi.

Puistokonsertin jälkeen oli linnakekävely, jonka johtivat Pirjo Lange ja Oiva Lyytikäinen.

SLRR:n tykkimiehet esittelivät vieraille 130 TK-tykkiasemaa ja kasarmien auditoriossa pääsi katsomaan videoita itse-

näisen Suomen rannikkotykistö ja Rannikkopuolustus.

Yhdistyksen perinnetuvat olivat myös avoinna ja jäsenet saivat ostaa yhdistyksen perinne-esineitä.

Aurinko paistoi ja vieraat viihtyivät, ainakin meidän isäntien saaman palautteen mukaan.

Perinneyhdistys kiittää Rannikkoprikaatia ja Suomenlinnan rannikkokorykmenttiä kaikista ennakkovalmisteluista ja siitä, että jälleen kerran pääsimme Rusaröhön.

Kiitokset myös kaikille ”vihreille sisarille”.

Jarmo Valtimo
Puheenjohtaja

Rannikkotyökistön perinneyhdistyksen vuosikokous

OVE ENQVIST

Osa osallistujista kokoontui etukäteen miettimään RtKn muistolaatan uusimista.

Rannikkotyökistön perinneyhdistyksen vuosikokous pidettiin 16.5.2025 Santahaminassa entisessä Rannikkotyökistökoulun harjoitushallissa, ns. Rt-hallissa. Kokoukseen osallistui n. 20 jäsentä yhdistyksen kaiken kaikkiaan 56 jäsenestä. Ennen kokousta pienempi joukko kävi pohtimassa Rannikkotyökistökoulun muistolaatan uusimista tai itse asiassa nykyisen vaatimattoman laatan täydentämistä näyttävämällä laataalla. Uusi laatta pyritään paljastamaan syksyllä 2025.

Kokousvieraille tarjottiin ensin pientä purtavaa. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Aapo Takkola. Itse kokous sujui sut-

jakkaasti vanhan kaavan mukaan. Hallituksen jäsenten määräksi päätettiin kahdeksan henkilöä. Uutena hallituksessa aloittaa Kai Savolainen, mutta muu-

ten hallitus pysyi saman kuin ennen. Puheenjohtajana jatkaa Johanna Pakola, mutta hän antoi ymmärtää, ettei olisi vuoden päästä enää käytettävissä kyseen tehtävään.

Varsinaisen vuosikokouksen jälkeen melkein kaikki osallistujat tekivät mainiossa säässä retken Kuivasaareen. Oppaana toimi Suomenlinnan rannikkotyökistökillan puheenjohtaja Auvo Viita-aho.

Internet-sivuilta <https://www.rannikkotyokisto.fi> löytyy enemmän tietoa sekä perinneyhdistyksestä että muista rannikkotyökistöön liittyvistä yhdistyksistä ja aselajiin liittyvästä toiminnasta.

Ove Enqvist

OVE ENQVIST

Suurin osa osallistujista perehtyi kokouksen jälkeen Kuivasaaren linnakkeeseen.

Maria jaksaa vielä

Pohjanlahden Laivastokil-
lan koulutusvene Maria
(Ahven-luokka) on edelleen si-
joitettuna Kristiinankaupun-
gin-Kaskisten vesille. Maria it-
se alkaa olla jo kunnianarvoisa
lady, joka viettää 50-vuotispäi-
viään muutaman vuoden pääs-
tä. Aluksen toiminnassa muka-
na ovat Tomas Lindfors, Aarno
ja Ulla Ojala sekä Aila ja Antero
Honkasalo.

Kristiinankaupungissa jär-
jestettiin juhannuksen jälkeen
kaupungin omat meripäivät,
missä Maria oli mukana.

Aluksella toteutetut käy-

tännön kurssit saivat jatkoa tä-
näkin vuonna. Tällä kertaa yh-
teistyötahona on Kristinestads
Segelförening. Kuvassa kurssi-
laiset Jörgen Wedenberg ja Jo-

han Westerqvist sekä koulutta-
ja Honkasalo seuraavat ohitta-
van veneen liikettä palattaessa
MOB-harjoituksesta.

Antero Honkasalo

Kesäterveiset kaakonkulmalta

ISMO SKRIKO

Kaatuneitten muistopäivä, Salmenvirta.

Tervehdys lehden lukijoille täältä itäiseltä rantamaalta. Helteestä huolimatta olemme saaneet järjestettyä kevään ja kesän tapahtumat suunnitelmien mukaisesti. Seuraavassa muutama sana tärkeimmistä tapahtumista.

Kevätlounas ja juhlatilaisuuksia

Vuosikokouksen jälkeinen ensimmäinen yhteistapahtuma oli kevätlounas. Parikymmentä yhdistyksen jäsentä kokoon-tui Kumppanuustalo Hilman keltaiseen saliin toukokuun 8. päivänä. Päivällä on erityinen merkitys kaakonkulman rannikko-

puolustuksessa. Toukokuun 8. vuonna 1918 sai 2. raskas tykistöpatteri rannikopuolustus-tehtävän, liitettiin Viipurin Linnoitustykistöön ja joukon nimi vaihtui Viipurin Linnoitustykistöpataljoonaksi. Tästä päivästä alkoi itäisen rannikopuolustuksen historia. Nimi muuttui vielä pariin kertaan ennen kuin rannikopuolustuksen kokoonpano vakiintui ja 19.4.1919 joukon nimeksi tuli Rannikotykistörykmentti 2.

Ennen lounasta yhdistyksen puheenjohtaja kertasi syntyhistorian ja samalla kuultiin myös lyhyt esitys joukon ensimmäisestä komentajasta Lennart-

ti Pohjanheimosta ja hänen lievästi sanoen värikkästä elämästään. Lounaan jälkeen keskusteltiin vielä päivän teemasta ja muista ajankohtaisista ja ei niin ajankohtaisista asioista perinteiden mukaisesti.

Kaatuneitten muistopäivänä 18.5. oli vuorossa kunnia-käynnit ja seppeleenlaskut rannikopuolustuksen valtakunnallisilla muistomerkeillä, joita ovat Rannikkojoukkojen kentälle jääneiden sankarivainajien ja Rannikkotaiteluiden ja niissä kaatuneiden sankarivainajien muistomerkit. Tilaisuudet toteutettiin yhteistyössä Rannikotykistön Perinneyhdistys ry:n kanssa.

Yhdistyksemme jäsenistössä oli mukana myös 15.7. kun ns. Salmenvirran ristillä oli kentälle jääneiden siunaustilaisuus. Yhdistys tuki hanketta pienellä rahallisella summalla ja mainittava on myös yhdistyksemme hallituksen jäsenen Teemu Leivon panos sankarivainajien henkilötietojen selvittämisessä.

Retkeilyä saaristossa...

Juhlistimme perinnepäivää jo ennakkoon lauantaina 5.7. Haapasaaristossa. Perjantain myrsky oli tyyntynyt ja niinpä merimatalla Haapasaareen saatiin nauttia kauniista säästä ja ihail-

la tuttuja maisemia Kymen Laivastokillan ”miehittämän” m/s Somerin kyydissä. Entinen kasarmialue ja puokin muistolaatta tarkastettiin ennen kuin siirryttiin Haapasaaren pääohjelmaan, seppeleenlaskuun miinanraivaajien muistomerkille. Aapo Tokkola kertasi lyhyesti miinanraivauksen historian ja tämän jälkeen Jukka Vaaja ja Teemu Leivo laskivat Rannikkoprikaatin ja yhdistyksen yhteisen seppeleen muistomerkille. Virallisen osuuden jälkeen nautimme Haapasaari-seuran keittämän lohikeiton Puikkarikuurilla. Haapasaarella kun oltiin, niin piipahdettiin tietysti myös Suomen pienimmässä itsenäisessä osuuskaupassa ja janoi-

ISMO SKRIKO

”Ohimarssi” Varissaarella.

simmat nauttivat perinteistä perinteisimmät käsikaljat rinnepubissa osan tyytyessä jäätelöön.

ISMO SKRIKO

Liput saapuvat Varissaareen.

Haapasaaresta matka jatkui Vanhankylänmaahan, jossa historiakertauksen jälkeen tutustuttiin saareen osin johdetusti ja osin omatoimisesti. ”Punkki-vaaraan” olimme varautuneet, onneksi punkkeja ei tiettävästi lähtenyt retkeläisten matkaan, mutta sen sijaan yli 3 litraa kantarellejä tarttui mukaan. Vanhankylänmaa on edelleen hieno saari ja monet nostalgiset muistot tulivat retkeläisten mieliin. Kiitos Rannikkoprikaatille, että vierailu saareen voitiin järjestää.

Varsinaista perinnepäivää ja Merivoimien vuosipäivää juhlistettiin sitten pienimuotoisesti 9.7. Varissaarella, jossa Kymen Laivastokillan ja KOTRAPERY:n puheenjohtajat Petri Loikas ja Aapo Tokkola laskivat Sininen Reservi ry seppeleen Ruotsinsalmen taistelun muistomerkille.

... ja mantereella

Tämän vuoden retkikohteeksi valittiin Ahvenanmaa. Kaikkien potentiaalisten matkustajien suunnitelmiin ei Ahvenmaa mahtunut, joten päätimme järjestää toisen retkimahdollisuuden, joka suuntautui Karjalaan, toki Suomen puolelle. Retket järjestettiin peräkkäisinä viikonloppuina ja siten 8.-10.8. pidetyn Karjalan retken osallistujamäärä jäi har-

Kotkan Rannikkoalueen Perinneyhdistys

TIINA AHTOSALO

Sotakamreeri Rauno Suhonen Rajajääkäripataljoona 3:n muistomerkillä, Ilalanjoki.

mittavan pieneksi. Ryhmää täydennettiin Etelä-Kymenlaakson Sotilaspoikien Perinnekillan jäsenillä ja niin matka voitiin toteuttaa. Terveystilanne ”rokotti” vielä viimeisellä viikolla lähtijämäärää ja lopulta liikkeelle lähdettiin 10 henkilön voimin.

Matkan ensimmäiset kohteet olivat Parikkalassa. JR 7:n (Tyrjän rykmentti) syntyvaiheet ja Tyrjän taisteluihin perehdyttiin Parikkalan kirkon läheisyydessä olevalla ao. rykmentin muistomerkillä. Sitten olikin vuorossa retken ”rannikko-puolustusosuus”. Lyhyt siirty-

minen Parikkalan kunnantalon maastoon ja niin olimme Laatokan puolustajien muistomerkillä. Vaikuttavan muistomerkien luona oli hyvä hetki perehtyä sen historiaan sekä osaan talvisodan aikaisista Laatokan Meripuolustuksen taisteluista.

Parikkalasta siirryttiin Tohmajärvelle, josta kyytiin tuli opasamme sotakamreeri Rauno Suhonen. Perjantain tarkastelun pääkohteina olivat JR 8:n ”Tuntemattoman Sotilaan” -rykmentin ryhmitys- ja ensimmäiset taistelualueet, mm ”kapteeni Kaarnan” haavoittuminen (esikuva ei kuollut heti vaan haavoittui). Ilomantsin alueen taistelut niin talvi- kuin jatkosodassa olivat lauantain pääkohde. Nii- tä tarkasteltiin Raunon johdolla niin maastossa eri opastaulujen

kautta kuin linja-autossa selostettuna. Pohjana tällä historia- kierroksella oli ”Ilomantsin sotatie”, johon kannattaa tutustua (<https://sotatie.fi>). Kierroksen aikana käytiin myös manner-EU:n itäisimmällä pisteellä ja sotahistorian lisäksi bonuksena oli taas uskomattoman monia tarinoita myös alueen muusta historiasta luontoa unohtamatta. Matkalaisille tuli selväksi esimerkiksi mikä on ”heinähirvi”. Se on hirvi, joka heinäkuussa juoksee juuri tulilinjalle, kun talon isäntä on kohdistamassa kivääriään ladon seinään. Perjantain ja lauantain kierros Pohjois-Karjalan maisemissa oli todella onnistunut, Rauno Suhonen on erinomainen opas, sotakamreeri on arvonimensä ansainnut.

Sunnuntaina oli sitten ko-

TIINA AHTOSALO

Raskaspatteristo 1:n perinnetykki 155 H 17 sekä Henkka ja Erkka Uimonen Immolassa.

TIINA AHTOSALO

Retkeläiset EU:n mantereen itäpisteellä.

timatkan aika. Matkalla pysähdyimme Immolan lentokentällä, jossa meillä oli oppaana FM Helena Pirttisaari-Sundström. Hän kertoi lentokentän historiasta sekä Immolassa kesällä 1944 toimineesta lento-osasto Kuhlmeysta. Lentokentältä siirryttiin Immolan rajasotilaskodin munkkikahvien kautta tutustumaan Rajamuseoon. Etelä-Karjalan alueella vietettiin ko. sunnuntaina Museotie-päivää ja niinpä Rajamuseon alueella oli myös Raskapatteristo 1:n perinneyhdistyksen osasto tykin kera. Aikamoinen sattuma, sillä juuri perjantaina kävimme em. patteriston ensimmäisillä jatkosodan

aikaisilla ryhmitysalueilla.

Ahvenanmaan retkeen ja syksyn muihin tapahtumiin palaamme lehden numerossa 4. Yhdistyksen ja omasta puoles-

tani haluan toivottaa hyvää alkanutta syksyä niin jäsenistölle, yhteistyökumppaneille kuin myös muille lehden lukijoille. ■

Aapo Takkola

Turun Laivastokillan toimintaa

SEPPÖ KAILA

Merivoimien vuosipäivän aamuna ryhmämme valmistautumassa seppeleen laskuun Naantalissa, Laivaston muistoristin tuntumassa. Jarmo Holm, Petri Jalava, Mikael Kaskelo ja Petri Käyhkö.

Turun Laivastokilta Merivoimien vuosipäivänä

Merivoimien vuosipäivän tilaisuuksia vietettiin tänä vuonna Turussa. Turun Laivastokilta ja Laivaston Kilta olivat vahvasti mukana tilaisuuksissa ja niiden järjestelyissä. Vuosipäivän aikainen aamu alkoi Laivaston muistoristillä Naantalissa, jossa kontra-amiraali Tuomas Tiilikainen ja lippueamiraali Janne

Huusko laskivat Merivoimien seppeleen. Turun Laivastokillan pj Jarmo Holm hallitusjäsen Petri Jalavan avustamana laskivat Sininen Reservi ry seppeleen. Tilaisuutta juhlisti Laivaston soittokunta. Merivoimien johdon lisäksi tilaisuudessa oli paljon alueemme ”merellisen reservin” aktiiveja.

Jo vuosipäivää edellisenä päivänä kokosimme yhdessä Turun RT-killan kanssa Sinisen Reservin esittelyteltan jokirannan Varvintorille, johon samaan aikaan ryhmitettiin Merivoimien kalustoa vuosipäivän yleisöesittelyä varten. Edellä mainittujen kiltojen lisäksi Saaristomerен Merivartiokilta osallistui Teltalla yleisölle suunnatun laseraseam-

munnan ohjaukseen ja muuhun reservin kiltainfoon. Killan puheenjohtaja Jarmo Holm osallistui Merivoimien komentajan vastaanotolle Suomen Joutsenella.

Turun Laivastokilta kokosi reservijärjestöjen lippulinnan vuosipäivän paraatia varten. Paraatin lippulinnaa johti kiltamme hallituksesta Petri Jalava. Alueemme reservijärjestöistä lippulinnan muodostivat Turun Laivastokilta, Laivaston kiltta, Turun Rannikkotyökistökilta, Selkämeren Rannikkokilta, Saaristomerен Merivartiokilta, Mii-nanraivaajakilta, Naantalın Reserviupseerit, Laivaston Veteraanit ja Naantalın Reservinaliupseerit. Kaunis kesäinen sää suosi vuosipäivän viettoon niin

SEPPÖ KAILA

Laivaston soittokunta muistoristin luona Naantalissa.

SEPPÖ KAILA

Naantalissa kuin Aurajokiranan päätapahtumapaikoilla. Sää suosi myös kaupunkilaisia, joita oli saapunut runsaasti vuosipäivän viettoa seuraamaan.

Sinisen Reservin järjestämässä iltajuhlissa Hotelli Marina Palacessa oli korkea-arvoinen kutsuvierasjoukko Merivoimista ja Sininen Reservi ry:n tärkeistä yhteistyötahoista. Turun Laivastokillalla oli juhlassa edustus killan hallituksen kautta. Paikalla saattoi vahvasti kokea tällaisten tilaisuuksien tärkeyden verkostoitumisen ja yhteistyötahojen kasvotusten tapaamisen merkityksen.

Seuratkaa ilmoitteluja retkisistä ja tapahtumista TS:n kiltapalstalla, sähköposti-jäsenedotteis-

Varuskunnan komendantin merkkiä odotellaan tilaisuuden alkamiseksi. Sinisen Reservin seppeleellä Jarmo Holm ja Petri Jalava. Merivoimien seppeleellä komentaja, kontra-amiraali Tuomas Tiilikainen ja lippueamiraali Janne Huusko.

SEPPÖ KAILA

Lippulinna valmiina liittymään paraatijoukkoon Petri Jalavan johdolla.

sa. Killan nettisivut löytyvät nyt kokonaan uusittuina Yhdistysavain-palvelusta ja ovat osoitteessa: <https://turunlaivastokilta.yhdistysavain.fi/>. Killan FB-sivut ovat entisellä paikallaan: <https://www.facebook.com/groups/turunrtkilta>. Muistakaa myös Sinisen Reservin kautta Maanpuolustuskoulutuksen toteuttamat ampumakilpailut! Niistä löytyy tietoja osoitteesta www.sini-nenreservi.fi

Seppo Kaila

Killan tiedottaja

Turun Rannikkotyökistökilta meri

SEPPO KAILA

Puheenjohtajat laskevat seppeleen Vapaussodan muistomerille Alevin hautausmaalla.

Turun Rannikkotyökistökilta Virossa!

Killan perinteinen kesän alun retki tehtiin 2.–6.6. Viroon, jossa pääkohteena oli nyt Pärnu. Bussi mukanaan 35 retkeläistä starttasi Heikkilästä totutusti heti aamukuudelta. Tallinnan ja Pärnun välillä Via Baltican varrella kävimme tutustumassa Haltingan automuseoon. Museossa on esillä yli 70 erilaista ajoneuvoa useilta valmistajilta. Näyttelyssä on luonnollisesti useita Neuvosto-Virossa aikaan liikkuneita autoja, kuten useista Mossen eri versioista Pobedaan ja Volgaan. Myös klassisempia eurooppalaisia, kuten jopa pari RR:a, sekä yhdysvaltalaisia autoja, jois-

ta mainittakoon siivekäsperäinen Amerikan lippulaiva Cadillac Coupe De Ville vuodelta 1959. So-taa edeltäviä ainutlaatuisia autoja olivat, vaikkapa komeakeulainen Packard One-Eighty Super. Paikalta löytyi myös kahvila, jonka antimet matkalaisille jo mais-tuivatkin. Pärnussa majoituimme hotelli Spa Tervisiin. Ilta oli vapaa, jonka moni vietti ruoka-paikan etsiskelyn merkeissä ja lähiympäristöön tutustuen.

3.6. oli omatoimipäivä. Edellisen illan kaupunkipaserulla huomasimme Pärnu Valli-kraarv-vallihaudan, joka erkanee Pärnujoesta, perukassa kauniin puurunkoisen vesibussin laituris-saan. Ajattelimme tehdä sillä aje-

SEPPO KAILA

Marja-Liisa Pohjanvirta pitkällä Ainažin aallonmurtajalla. Toista päätä ei lähdetty tavoittelemaan.

lun Pärnujoelle, jossa sen reittejä mm. oli. Edellisen illan tiedustelumme oli kuitenkin melko huolimaton huomattessamme nyt aikataulujen olevan vielä viime vuotisia. Sesonki ei tainnut olla vielä alkanut. Jatkoimme siis jal-kapatikassa Pärnun nähtävyyk-siin ja ruokailupaikkoihin tutus-tuen. Pärnu Jahtklubia voi ruo-kailupaikaksi suositella. Estoniamuistomerkkejä on ymmär-rettävästä syystä Viron rannikolla useita. Myös tästä lähes hotel-limme viereiseltä rantaniityltä sellaisen löysimme kuvattavaksi. Muistomerkkin jalustassa on kai-verrettuna vahvasti mieliimme painanut päivämäärä 28.9.1994 ja koordinaatit.

museo- ja ostosmatkalla!

SEPPÖ KAILA

4.6. suuntasimme keulan kohti Latvian puolen Ainažiin ostoksia tekemään. Kävimme samalla Marja-Liisa Pohjanvirran ehdotuksesta katsomassa entisen sataman hyvin erikoista ja erikoisen pitkää isoista irtokivimolkuista rakennettua aallonmurtajaa. Siinä oli aikoinaan ollut rautatiekiskot, jotta junalla pääsee vallin toiseen päähän laivojen kyljelle.

Koko retkemme pääkohteena tänä Puolustusvoimain lippujuhlan päivänä oli Pärnun Alevin hautausmaalla oleva virolaisen Amandus Adamsonin veistämä erityisen komea Pärnun vapausodan muistomerkki. Kunnioitimme joukolla ja killan seppeleellä Virolaisten suurta uhria itsenäisyytensä eteen. Killan puheenjohtaja Heikki Pohjanvirta ja vpj. Jarmo Holm laskivat seppeleen. Paluumatkalla hotellille käytiin vielä virolaisen näytelmäkirjailijan ja Viron kansallissuurlähtäjän Lydia Koidulan muistomuseossa.

5.6. kotimatkapäivänä vietimme muutaman tunnin Tallinnassa ennen laivaan nousua. Takaisin Heikkilässä olimme n. klo 22. Bussikilometrejä kertyi 860. Kiitos turvallisesta matkasta kuljetajallemme Mikalle ja mielenkiintoisista ja asiantuntevista bussii-

Pärnun vanhan kaupungin ytimestä löytyy viityisiä ja edullisia ravintoloita. Antero, Matti, Liisa ja Tuula.

selostuksista M-L Pohjanvirralle, Orvo Haavistolle ja Antti Sunalle!

Kilta osallistui Merivoimien vuosipäivän järjestelyihin mm. paraatin lippulinnessa ja Varvintorilla Merivoimien kalustoesittelyn yhteydessä Sinisen Reservin infoteltalla. Vuosipäivän iltajuhla vietettiin hotelli Marina Palacesa, jonka järjestelystä vastasivat oli kiltaamme edustava Sinisen Reservin II vpj ja aluevastaava Mikael Kaskelo yhdessä Merireserviläiset ry:n ja SR-hallituksen Mikael Kuutin kanssa.

Kilta jatkaa tapahtumien sp-tiedottamista ryhmäjakeluna niille, jotka ovat killalle sähköpostiosoitteensa ilmoittaneet. Ilmoita siis viipymättä muuttuneesta

sp-osoitteestasi jäsenkirjurille: jaskenkirjuri@turunrkilta.fi. Perinteiset postijakelut ja kiltapalstatiedotteet toimivat jatkossakin. Seuratkaa ilmoittelua kiltamme retkistä ja tapahtumista TS:n kiltapalstalla, jäsentiedotteissa ja killan FB-sivulla: facebook.com/groups/turunrkilta. Killan nettisivut on nyt kokonaan uusittu Yhdistysavain-palveluun ja löytyvät osoitteesta <https://turunrkilta.yhdistysavain.fi/>. Seuratkaa tarjontaa myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) sivuilla: www.mpk.fi sekä Sininen Reservi ry:n sivuilla: <https://www.sininen-reservi.fi/>.

Seppo Kaila
Killan tiedottaja

RSKY:n tapahtumarikas kevät

Yhdistyksemme uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Eevi Jacksen maaliskuun alun vuosikokouksessa. Hän on toiminut neljän vuoden ajan hallituksemme jäsenenä. Eevillä on yli kymmenen vuoden kokemus sotilaskotitoiminnasta ja hän on myös Sotilaskotiliiton hallituksen jäsen. Maanpuolustustyö eri muodoissaan on ollut osa Eevin arkea useiden vuosien ajan. Reservin ylikersanttina hän osallistuu aktiivisesti myös MPK:n harjoituksiin.

Puheenjohtajan tervehdys sidosryhmille:

”Yhdistyksemme tulevaisuus on valoisa. Se rakentuu yhteistyölle, positiiviselle asenteelle ja yhteiselle päämäärälle. Tavoitteemme on tuottaa sotilaskotipalvelut ajassa eläen ja varusmiesten hyvinvointia tukien. Panostamme jäsentemme ja henkilökuntamme koulutukseen, tuemme jäsenistöä sekä teemme aktiivisesti jäsenhankintaa varmistaaksemme, että voimme jatkossakin toteuttaa sotilaskotipalveluja sidosryhmillemme.”

Rannikon vihreät sisaret mukana tapahtumissa

Sisarten seminaaripäivä avasi kevätkautemme huhtikuun

RSKY

Rannikkosotilaskotiyhdistyksen puheenjohtaja, Eevi Jacksen.

alussa Merisotakoululla. Päivän tarkoituksena oli vahvistaa yhteisöllisyyttä ja viettää aikaa yhdessä asiapitoisen ohjelman parissa. Seminaaristamme löydät artikkelin Rannikon Puolustaja lehdestä numero 2-2025.

Toukokuun 7. päivänä vietetään Sotilaskotitoiminnan perinneypäivää valtakunnallisesti. Tapahtuma juontaa juurensa siihen päivään, jolloin avattiin ensimmäinen sotilaskoti Helsingissä yli sata vuotta sitten. Jo toista kertaa esittelimme toimintaamme Helsingin Senaatintorilla. Tällä kertaa sää oli koea ja tuulinen, mutta silti paikalle saapui paljon toiminnastamme kiinnostuneita kävijöitä. Sotilaskoti-

teltta ja erityisesti sotilaskotiauto Unelma herätti huomiota, ja moni tuli nimenomaan munkkikahville ja muistelemaan omaa tai läheistensä varusmiesaikaa. Päivän aikana saimme kuulla monet kiitokset kuinka merkityksellistä ja tärkeää työtä sotilaskotisisarret tekevät varusmiesten hyväksi. Myös ensi vuoden Sotilaskotitoiminnan perinneypäivänä löydät meidät Senaatintorilta.

Seuraavana päivänä 8.5. Merivoimien koulutuspurjehdus saatettiin matkaan Helsingin Etelärannasta. Paikalla oli yhdistyksemme sotilaskotiauto sisariin tarjoamassa varusmiehille ja heidän läheisilleen Upinniemen sotilaskodin munkkikahvit ja muita tuotteita. MLC Hämeenmaalla on Suomen ainut Sotilaskotilaivakanttiini, jota yhdistyksemme on ylläpitänyt jo yli kolmen vuosikymmenen ajan. Pitkillä purjehduksilla laivakanttiini tarjoaa varusmiesten toiveherkkuja ja muita tuotteita.

Leirisotilaskotitoiminnan peruskurssi Russarössä

Kesäkuun alussa järjestimme jäsenistöllemme ensimmäistä kertaa Leirisotilaskotitoiminnan peruskurssin Russarössä. Se toteutettiin Rannikkoprikaatin

ja kesä

RSKY

Sotilaskotitoiminnan perinnepäivä 7.5. Senaatintorilla.

ja Maanpuolustuskoulutuksen (MPK) tuella. Kurssilaiset opiskelivat muun muassa leirisotilaskodin perustamista, turvallisuustaitoja ja puulämmitteisen vedenlämmittimen käyttöä. Viikonlopun aikana sotilaskotia pidettiin auki myös reserviläisille. Lisäksi kurssilaiset pääsivät nauttimaan Russarön saaresta majakkakävelyllä, ja tutustuivat mm. järeään Betlehemtyk-

kiin mainion opastuksen kera. Kurssi sai erinomaisen vastaanoton, ja jatkoa suunnitellaan jo.

Merivoimien vuosipäivä Turussa

Merivoimien vuosipäivää vietettiin 9.7. aurinkoisessa kesäsäässä Turussa. Tapahtuma kiinnosti kävijöitä kuten myös sotilaskotipisteemme, joita oli kaksi Aurajoen rannalla. Turun paikallis-

osasto oli yhdessä Turun sotilaskotikotiyhdistyksen kanssa Forum Marinumin edustalla. Tarjolla oli muun muassa perinteiset sotilaskodin munkkikahvit ja grillipisteen tuotteita. Toinen pisteemme oli kalustonäyttelyalueella Varvintorilla, joka toimi Merivoimien sidosryhmien esittelypaikkana. Yhdistyksemme esittelypisteellä oli mahdollisuus tutustua sotilaskotitoimintaan-

Rannikkosotilaskotiyhdistys

RSKY

OUTI VILJANEN

Rannikkosotilaskotiyhdistys lahjoitti yhdessä Anna-Liisa Rewellin säätiön kanssa kierrätetyistä juomapulloista valmistetut kestokassit Uppinniemen ja Pansion alokkaille.

me sekä hankkia sotilaskodissa myytäviä tuotteita kuten Finnish Navy -vaatteita sekä tietysti nauttia sotilaskodin munkkikahveista tarjottuna sotilaskotiauto Unelmasta. Tavoitteemme oli aktivoida kävijöitä, ja siten heillä oli mahdollisuus pyöräyttää onnenpyörää ja osallistua myös arvontaan. Onnenpyörä oli myös suosittu aikuisten keskuudessa, ja saimmekin useita henkilöitä tutustumaan sotilaskotitoimintaamme. Sotilaskotisisaria oli paljon paikalla ja heitä oli saapu-

nut Turun paikallisosaston lisäksi myös Hangon, Suomenlinnan ja Uppinniemen paikallisosastoista.

Sotilaskotien kesä – alokasinfoista valajuhlaan

Heinäkuun alussa alokkaiden saavuttua sotilaskotisisaret järjestivät infotilaisuuksia Uppinniemen ja Pansion sotilaskodeisamme. Alokkaille tämä on ensikosketus sotilaskotiin, jonne toivotamme heidät lämpimästi tervetulleeksi viettämään palvelusajan sallimissa puitteissa

Yhdistyksen Leirisotilaskoti-toiminnan peruskurssilla Russarössä harjoiteltiin mm. turvallisuustaitoja.

vapaa-aikaansa. Infotilaisuuksissa alokkaille jaettiin kierrätetyistä muovipulloista valmistetut kestokassit, jotka lahjoitimme yhdessä Anna-Liisa Rewellin säätiön kanssa. Tavoitteemme on vähentää muovipussien käyttöä. Yhdistyksemme lahjoitti myös pelikortit alokkaille. Korttipelien on todettu kehittävän muistia, keskittymiskykyä ja edistävän yhteisöllisyyttä. Alokaskirkot ja konfirmaatiot ovat edelleen osa sotilaskotiemme toimintaa.

RSKY

Sotilaskotisisaret ovat järjestäneet säännöllisesti bingoiltoja varusmiehille Upinniemen, Pansion ja Merisotakoulun sotilaskodeissamme. Tapahtumat ovat suosittuja ja tuovat yhteisöllisyyttä. Sotilaskoti raikuu iloisia kannustushuutoja, jonnekin saadessa bingon. Ja mitä parasta varusmiesten kännykät ovat sivussa, sillä bingo vaatii keskittymistä, muutenhan voitto voi mennä ohi. Myös kotiutusjuhlien järjestämisessä paikallisosastojemme sisaret ovat aktiivisesti mukana. Kuuntelemme varusmiesten toivomuksia juhlien sisältöön, ja pyrimme toteuttamaan ne resurssejamme mukaan. Läheistenpäivänä varusmiehet pääsevät viettämään aikaa läheistensä kanssa Upinniemen, Pansion ja Merisotakoulun sotilaskodeissamme. Sotilaskotisisaret yhdessä henkilökuntamme kanssa tekevät sen mahdolliseksi.

Rannikkoprikaatin sotilasvala- ja sotilasvakuutustilaisuus koki tuhansia vieraita 14.8. Upinniemeen. Tätä merkityksellistä valapäivää Upinniemen sotilaskodissamme oli toteuttamassa noin kaksikymmentä sotilaskotisisarta yhdessä henkilökunnan kanssa. Sotilaskodin leipurit leipoivat tuhannet suolaiset ja makeat herkut valavieraille ja

Sotilaskotisisaria oli kertomassa toiminnastamme Turun, Hangon, Suomenlinnan ja Upinniemen paikallisosastojemme Merivoimien vuosipäivänä Turussa.

varusmiehille. Sotilaskodin lisäksi sotilaskotiauto Unelma, telttamyypisteet sekä Merikappelin myyntipiste palvelivat kävijöitä.

Yhdistyksemme Upinniemen paikallisosaston puheenjohtajalla Tii Salmisella oli kunia toimia sotilasvalan ja sotilasvakuutuksen esilukijana sekä ottaa vastaan ohimarsi Rannikkoprikaatin komentajan, kommodori Johan Tillanderin kanssa. Valakentällä sotilaskotijärjestömme lippu oli edustettuna muiden vapaaehtoisten

maanpuolustusjärjestöjen kanssa osana yhteistä juhlaa ja perinnettä, joka kantaa.

Sidosryhmiemme tapahtumia

Paikallisosastojemme sotilaskotisisaret ovat olleet aktiivisesti mukana sidosryhmiemme järjestämissä tapahtumissa. Suomenlinnan paikallisosaston kesään on vuosikymmenten ajan kuulunut perinne avata Kuivasaaren sotilaskoti yleisölle Suomenlinnan Rannikkotyökistökilta ry:n

PUOLUSTUSVOIMAT

Upinniemen paikallisosaston puheenjohtaja Tii Salminen toimi sotilasvalan ja sotilasvakuutuksen esilukijana Rannikkoprikaatin valatilaisuudessa.

järjestämien viikonlopputapah-
tumien yhteydessä. Myös tänä
vuonna retket houkuttelivat run-
saasti kävijöitä, ja vanha sotilas-
koti täyttyi iloisesta tunnelmas-
ta. Turun paikallisosaston osal-
listui perinteiseen tapaan MIL-
jazz Turku -kiertueeseen tuot-
tamalla sotilaskotipalveluja. Yh-
distyksemme oli mukana myös
Sinisen Reservin Meritaitotapah-
tumassa – koko perheen tapah-
tumassa, joka järjestettiin toista
kertaa Upinniemen varuskun-
nassa 30.8. ja ensimmäistä ker-
taa Turussa 6.9. Kävijät pääsivät
tutustumaan pisteellämme soti-
laskotitoimintaan, perehtymään
kenttäkeittimen käyttöön ja so-

keroimaan oman munkin, jonka
sai tietysti syödä.

Missä varusmies, siellä sotilaskoti

Sotilaskotitoiminta on hyvän
mielen toimintaa, jossa teem-
me merkityksellistä vapaaeh-
toistoimintaa varusmiesten hy-
väksi. Yhdistyksemme jäsenek-
si voi hakea 16 vuotta täyttänyt
Suomen kansalainen.

Jäsenhakemuksen voi lähet-
tää verkkosivujemme lomak-
keen kautta tai skannaamalla
oheinen QR-koodi. Tervetuloa
mukaan toimintaamme! ■

www.rannikkosotilaskotiyhdistys.fi

PUOLUSTUSVOIMAT

*Kotiutusjuhlassa pelattiin bingoa Upinniemen sotilas-
kodissa, jossa iloa riittää, kun kaveri sai bingon.*

Rannikkojääkärikilta ja Rannikkojääkäripataljoonan Perinneyhdistys

Nuorten kesäleiri Ramsössä 15.–19.6.2025

ESA AITTOKALLIO

Loma on ihmisen parasta aikaa, vaikka sen viettäisi nuorison kanssa Upinniemen edustalla. Tai ehkäpä juuri siksi. Tänä kesänä Ramsön kesäleirille osallistui 12 nuorta, jotka harjoittelivat ensiapua, tekivät solmuja ja tutustuivat kartan käyttöön. Vaikka leirin kantavana teemana oli jälleen mukava, kiiretön yhdessäolo, myös leiriläisten rohkeutta koeteltiin useasti.

Jo menomatka leirisaarelle tarjosi pomppivaa huvipuitotunnelmaa, kun leiriläiset kuljetettiin Rannikkoprikaatin Jurmo-luokan aluksella Upinnie-

Verkoilla.

mestä Ramsön saarelle. Pian nuoret olivat pystyttäneet puo-

lijoukkueteltat varsinaiseen hyönteistarhaan, jossa ötökkäkammoisimmatkin viettivät leiryönsä kaiketi ihan levollisesti. Oman rohkeuden rajoja päästiin kokeilemaan tänäkin vuonna myös Kypäräkalliolla. Useat leiriläiset jännittivät varsinkin laskeutumista kalliolta, mutta kaikki pääsivät alas hallitusti nuorten neuvoessa rauhallisesti toisiaan.

Nuoret lämmittivät saunan joka ilta ja kiukaan sytyttämistä helpotti leirin alussa veistellyt tulukset. Tehdyt kaarnaveineet saivat kuitenkin olla kalliolla rauhassa. Perinteiseen ta-

ESA AITTOKALLIO

Tämä on se kiduskansi.

Rannikkojäkärikilta ja Rannikkojäkäripataljoonan Perinneyhdistys

ESA AITTOKALLIO

Kypäräkalliolle ilman lisähappea.

paan yhtenä leiripäivänä nuoret rakensivat kaksi merikel-poista lauttaa, joita he yrittivät vallata toisiltaan välillä saunas-sa lämmitellen. Valloittajien tuu-letukset olivat varsin riemukkaita päättyen nopeasti lähes yhtä näyttäviin pulahduksiin mereen.

Leirin aikana leiriläiset pääsivät aiemmista leireistä poike-ten kalastamaan verkolla; tähän oli haettu ja saatu lupa Metsä-hallitukselta. Siten nuoret pää-

ESA AITTOKALLIO

Lautat vesille ja meritaistelu voi alkaa.

sivät harjoittelemaan myös ka-lan perkaamista, minkä jälkeen kalasaalis savustettiin. Savuka-laa riitti tarjottavaksi myös vie-railulle saapuneen Meripelas-tusseuran aluksen miehistölle. Muuten kalaonni oli huomatta-vasti heikompi kuin kesäleirillä vuosi aiemmin.

Vaikkei Ramsön saari on ihan oma lintukotonsa, eikä Puolus-tusvoimat näy nuortenleirin oh-jelmassa, Upinniemen varuskun-ta oli läsnä leirin arjessa päivit-täin. Ruokahuolto hoidettiin ha-kemalla makoisat ateriat varus-kuntaravintola Ankkurista perin-neyhdistyksen veneellä. Tänä ke-sänä oman vivahteensa toi myös kaukana aalloilla liitävät me-ridroonit, joiden työpäivä saattoi päättyä samoihin aikoihin ruoan-noutoretkien kanssa.

Nuorten kesäleiri palasi mantereelle poikkeuksellisesti jo neljän yön jälkeen torstaina, sillä leiri ajoittui juhannusviikol-le. Tänä vuonna leiri päättyi var-sinaiseen herkutteluun muuten-kin kuin hernekeiton osalta: lou-naalla oli tarjolla pannukakun lisäksi (varushenkilöiden) ko-tiutumispäivän kunniaksi man-sikkakakkua. Eikä kotiin päästy lähtemään tänäkään vuonna tu-tustumatta Sotilaskodin munk-kitarjontaan. Hienointa oli kui-tenkin, kuinka toisilleen ennes-tään vieraat nuoret löysivät no-peasti yhteistä tekemistä, suo-rittivat tylsätkin (siivous)tehtä-vät oma-aloitteisesti ja kokei-livat innokkaasti uusia asioita, vaikka vähän jännittikin.

Johanna Lauros

ESA AITTOKALLIO

ESA AITTOKALLIO

Huomioi etualan vuoluharjoitukset, mm. teatterinaamio kaarnasta. Taustalla vas. ohjaaja Mika Kalakoski ja oik. ahvenia.

Leirinjohtajan rivit:

Leirin johtajana ja rannikkojäärkärien edustajana haluan kiittää tämän nuorten kesäleirin mahdollistamisesta; Rannikkoprikaatia ja sen meitä auttanutta henkilökuntaa, MPK Meripuolustuspiiriä, Varuskuntaravintola Ankkuria, SMPS Porkkalan Meripelastajia sekä Maarittia ja Massea.

Vapaaehtoisia ohjaajia; Johanna Laurosta, Jussi Kaarlosta, Mika Kalakoskea ja taloudelli-

90-luvun elokuvaa mukailen. Ihanat tytöt rannalla.

sesta tuesta Urlus -Säätiötä.

Suurin kiitos kuuluu Teille leiriläiset! Aino, Elina, Emilia, Hugo, Lara, Laura, Leevi, Lilia, Livia,

Lucas, Lukas, ja Wilho. Te teitte leiristä oikean kesäleirin. ■

Ystävällisesti Papparatsi;

Esa Aittokallio

Rannikkojääkärikilta Hankoniemen sa

KAISA USVASAARI

Hangon rintamamuseon johtaja Jörgen Enroos havainnollistaa kertomustaan Koön-saaren huipulla.

Rannikkojääkärikilta järjesti yhteistyössä MPK:n Meripuolustuspiirin sekä Hangon Rintamamuseon kanssa 26.4.2025 kiltaretken, jolla pääsimme tutustumaan jatkosodan aikana Hankoniemen itäpuolella heinäkuussa 1941 käytyjen saaristotaisteluiden tärkeisiin tahtumapaikkoihin.

Talvisodan päättyessä Hankoniemi jouduttiin vuokraamaan seuraaviksi 30 vuodeksi Neuvostoliitolle, joka rakensi sinne laivastotukikohdan. Komentajana toimi Sergei Ka-

banov. Hangon vuokra-alueen rajanvedossa Hästö-Busön linnake oli aivan vuokra-alueen itä-ajan kupeessa, kuitenkin Neuvostoliiton puolella rajaa. Linnakkeen pohjoispuolella olevat saaret, yhtenä suurimmista Hästö, kuuluivat edelleen Suomelle. Niistä pyrittiin seuraamaan tarkoin neuvostoliittolaisten toimia ja liikkeitä Hangossa. Tämä aitiopaikalta tarkkailu ei miellyttänyt Kabanovia, vaan aiheutti tarpeen saada vallattua saaret jatkosodan sytyttyä kesällä 1941. Neuvostoliitto toteuttikin mai-

hinnousuhyökkäyksen Hästön saariryhmän alueelle 18.7.1941. Näissä raaissa ja verisissä taisteluissa kaatui kaikkiaan 63 suomalaista ja arvioiden mukaan jopa yli 250 venäläistä sotilasta.

Killan retkeläiset kokoontuivat lauantaiaamuna Rautatien-torille, jossa kavuttiin bussiin.

KAISA USVASAARI

*Karutkaan olosuhteet eivät lan-
nista toivoa ja elämänhalua.*

KAISA USVASAARI

aristotaisteluiden näyttämöllä

Hästö-Busössä otettiin perinteinen ryhmäkuva kiltaretken osallistujista.

Moottorimarssille kohti Hankoa lähdettiin leppoisan odottavissa ja uteliaissa tunnelmissa. Killan puheenjohtaja Harri Koponen kertoi matkalla killan ajan kohtaisista asioista ja tulevista suunnitelmista. Kun retkikunta pääsi Syndalenin satamaan, pidettiin siellä alkupuhuttelu sekä taustoitettiin hieman päivän kulkua. Retkelle osallistui n 30 henkeä, joten väki jaettiin kahteen ryhmään, jotka kumpikin nousivat omaan Jurmo-luokan alukseensa. Keli oli keväisen lämmin ja miellyttävä, aurinko-

kin syleili meitä lähes tauotta. Merellä puhaltanut kevyt tuuli ei saarten suojissa nostattanut mainittavaa aallokkoa. Pääoppaaksemme olimme saaneet pitkän sotilasuran tehneen, nykyisin Hangon Rintamamuseota johtavan Jörgen Engroosin, jonka tietomäärä Hangon tapahtumista tuntui suorastaan henkeäsalpaavalta. Lisäksi hänen selkeä esitystapansa oli niin yksityiskohtainen, vivahteikas ja elävä, että kuulija tempautui mielikuvissaan mukaan kesän 1941 taistelutantereelle ja het-

kittäin melkein unohti elävänsä 2020-lukua. Taisteluiden tapahtumat ja tunnelmat vain virtasivat elävinä kuvina mielen valkokankaalla.

Syndalenin satamasta Jurmot suuntasivat ensin keulat kuohuten kohti Koön-nimistä saarta, joka toimi Neuvostoliiton yhtenä tukikohtana. Tästä Koönin tukikohdasta lähti liikkeelle kaikkiaan kuusi maihinnousuvenettä 18.7.1941 tapahtuneeseen operaatioon, jota edelsi voimakas tykistökeskitys ja ilmapommitus Hästön länsi-

Rannikkojääkärikilta ja Rannikkojääkäripataljoonan Perinneyhdistys

KAISA USVASAARI

Hästönsaaristoon siirryttiin turvallisesti kahden Jurmon kidassa.

osaan. Rantaan päästyämme retkeläiset purkautuivat maihin, ja oppaamme Jörgen johdatti joukkonsa tutustumaan saareen, kuvaillen samalla seikkaperäisesti taisteluiden tiimellystä ja taustoja. Näimme maastossa erilaisia jälkiä alueella sijainneen linnoituksen jäänteistä, mm. suuria monttuja sekä rakennusten kivijalkoja, jotka luonto oli jo aikaa sitten ottanut haltuunsa. Jalkapatikassa tehty saarikierros oli varsin mielenkiintoinen ja tapahtumia tehokkaasti avaava – sekä myös todella hyvää liikuntaa, sillä maasto oli vaihtelevaa, ja korkeuseroja oli reitillä melkoisesti. Saaren korkeimmalta kohdalta, jolla edelleen näkyi paikalla aika-

naan sijainneiden tykkiasemien jäänteitä, avautui merelle päin aivan huikea näkymä!

Seuraavaksi Jurmot kurvasivat Hästö-Busön rantaan, jossa nousimme vain pikaisesti maihin ikuistamaan retkeläiset ryhmäkuvaan. Sen jälkeen ajoimme kapeaa reittiä pitkin Storvalternin saareen (aiempi nimi Valterholm), jossa rantauduimme toviksi sileille rantakallioille kuulemaan lisää hiuksianostattavia kertomuksia saaristotaisteluiden tapahtumista. Storvalternin saari sijaitsi vihollisen mielestä aivan liian lähellä rajaa ja Hästö-Busötä, joten he valtasivat tämän lähes miehittämättömän saaren jo heinäkuun alkupuolella. Täältä käsin myös läh-

ti 18.7. matkaan kolme nopeaa ja äänetöntä syöksyvenettä kohti Grisslanin (aiempi nimi Grisлом) etelärantaa.

Seuraavaksi matkamme jatkui edellä mainittuun Grisslaniin, jossa jalkauduimme jälleen tutustumaan maastoon tarkemmin. Harvapuustoisessa maisemassa rannan lähellä saattoi yhä edelleen erottaa maassa joitakin poteroita. Täällä oppaamme Jörgen kertoi mm. tarinan siitä, miten saarta urheasti puolustaneet kolme nuorta rajajääkärinä (Tattari, Lönnroth ja Hirvilampi) saivat liki sata vihollisen hyökkääjää ammuttua saaren rantaveteen, joka värjäytyi verestä punaiseksi. Lopulta he itse joutuivat kuitenkin hylkäämään reppunsa ja pelastautumaan uimalla toiseen saareen. Kaikeksi onneksi he pääsivät perille. Aivan yhtä onnekaasti ei sen sijaan käynyt Hästönsaaren alueesta vastuussa olleelle vänrikki Seetrivuolle, joka tarinan mukaan nuukana miehenä ”ei halunnut jättää tupakkejaan vihollisille” vaan lähti reppuineen päivineen pakenemaan uimalla Hästöstä Skedöhön. Häntä ei kuitenkaan enää löydetty, joten hänen oletettiin hukuneen matkalla raskaine reppuineen. Suruviestiä kotiin viettäessä Seetrivuon äiti kuitenkin

kin ilmoitti varmuudella, jonka vain poikansa läheisesti tuntevan äidin vaisto voi kertoa, ettei poika ole hukkunut. ”Minä tunnen sen sydämessäni, että Paavo on edelleen hengissä!” Tämä sisäinen tieto osoittautuikin myöhemmin paikkansa pitäväksi. Vuosien päästä saapui kotiin kirje, jossa ei ollut mitään selitystä, ainoastaan valokuva kovin laihtuneesta ja riutuneesta Paavosta. Hänet oli ilmeisesti saatu kiinni ja otettu sotavangiksi. Liekö vanginvartija lopulta hellyntynyt ja suostunut toimittamaan nuoresta miehestä kuvan tämän kotiin elonmerkiksi, mene ja tiedä. Kotiin Paavo ei kuitenkaan enää koskaan palannut. Tämä tarina oli sen verran tunteisiin vetoava, että ainakin alikirjoittanut koki äkisti tarvitsevänsä nenäliinaa - mahdollisesti joku muukin.

Valitettavasti 31. rajajääkärikomppanian sotapäiväkirjaa, joka olisi parhaiten selventänyt tapahtumia, ei löydy lainkaan sota-arkistosta. Sen epäillään joko jääneen Hästön saarelle tai hukkuneen vänrikki Seetrivuon yrittäessä paeta Hästöstä uimalla. Niinpä tietoja on jouduttu keräilemään ja yhdistelemään eri lähteistä, kuten taistelukertomuksista ja tilannetiedotuksista.

Vielä nousimme maihin Hästössä, jossa kävimme katsomassa Hästön taistelun muistokiveä ja kunnioittamassa taistelussa kaatunutta 63 suomalaista urheaa sotilasta, jotka antoivat henkensä puolustaessaan isänmaatamme. Kunnioittava, hiljainen hetki syntyi aivan pyytämättä ja luonnostaan. Sen jälkeen oppaamme Jörgen muistutti vielä siitä tärkeästä tosiseikasta, että sodassa ei milloinkaan ole voittajia. On vain niitä, jotka häviävät ja menettävät paljon, ja niitä, jotka häviävät ja menettävät vieläkin enemmän...

Tämän jälkeen Jurmot kiidättivät kitalaiset turvallisesti takaisin mantereelle, jossa retkeen kuuluva myöhäinen lounas nautittiin Dragsvikin varuskuntaravintolassa. Sitten olikin jo aika kavuta takaisin bussiin ja lähteä paluumatkalle kohti Rautatientoria - sekä sulattelemaan lounaan lisäksi päivän antia. Itse sain paluumatkalla odottamattoman kunnian: bussissa vierustoverikseni osui Teikarin taistelija Viljo Aronniemen poika, joka oli mukana retkellämme. Hän esitteli minulle mukanaan tuomaansa muistokirjaa isästään, joka menehtyi viime vuoden lopulla, sekä kertoi tämän elämänvaiheista hyvin kosketta-

vasti. Kirjan upeat valokuvat oli pääosin otettu Aronniemen sotilaallisten hautajaisten siunaustilaisuudessa joulun alla. Suuresta kunnioituksesta Rannikkojääkäreitä kohtaan poika kertoi toivovansa nyt saada liittyä Rannikkojääkärikiltaan, vaikkei itse rannikkojääkäri olekaan. Toivottavasti hänen unelman-
sa toteutuu.

Lämmin kiitos tämän antois-
san retken mahdollistajille: Meripuolustuspiirille, Uudenmaan prikaatille, Hangon Rintamamuseolle sekä etenkin oivalliseen oppaallamme Jörgen Engroosille. Vinkkinä kaikille niille, joita Hankoon liittyvä sotahistoria kiinnostaa ja jotka eivät ole vierailleet Hangon Rintamamuseossa: suosittelen lämpimästi käymään siellä ja tutustumaan museon äärettömän mielenkiintoiseen näyttelyyn sekä opastettuihin kierroksiin. Myös bunkkerimuseo Irma on todellinen elämys, jossa pääsee erittäin aidon tuntuiseksi aikamatkalle - tunnelma on suorastaan käsin kosketeltava...

Ja vaikka maailman meno näyttääkin tällä hetkellä kovin hurjalta ja arvaamattomalta, on karujen olosuhteiden keskelläkin muistettava pitää toivoa yllä! ■

Kaisa Usvasaari

Tilaajayhdistykset ja tilaajat

Hangon Rannikkopatteriston perinneyhdistys

Puheenjohtaja Jarmo Valtimo
Metsäkannaksentie 32, 10940 HANKO
0405647695
perinneyhdistys@hotmail.com

Helsingin Reservimeriupseerit

Jere Kaiku, 0504059512
jere.kaiku@gmail.com

Kotkan Rannikkoalueen perinneyhdistys

Puheenjohtaja Aapo Tokkola
045 169 0988
aapo.tokkola@gmail.com
Yhdistyksen postiosoite:
Koulukatu 2 as 4, 48100 Kotka
kotra.pery@gmail.com

Kymen Laivastokilta

Puheenjohtaja Petri Loikas
Kortetie 9, 48800 Kotka
040 585 0580, petri.loikas@finnet.fi

Laivaston Sukeltajakilta

Puheenjohtaja Kalle Seppälä
0505373424
1kalle.seppala@gmail.com
www.laivastonsukeltajakilta.fi

Meripuolustussäätiö

Asiamies Sami Linnermo, 050 512 3364
sami.linnermo@meripuolustus.fi

Meriupseeriyhdistys

Puheenjohtaja Iiro Penttilä
Sihteeristö
Petteri Ekman ja Markus Lundmark
sihteeri@meriupseeriyhdistys.fi
Majajaosto kom evp Mikko Saarinen

Pirkanmaan Meripuolustuskilta

Puheenjohtaja Timo Valli
Kastepolku 2, 14200 Turenki
040 833 7213, timo.valli@iki.fi

Pohjanlahden Laivastokilta

Puheenjohtaja Antero Honkasalo
Punnintie 1, 64350 KARIJOKI
040 8484 053
laivastokilta.suupohja@gmail.com

Rannikkojääkärikilta

Puheenjohtaja Harri Koponen
Freeseinkatu 3 A 35, 00100 Helsinki
040 845 0000
Harri.koponen@osaka.fi

Rannikkojääkäripataljoonan perinneyhdistys

Puheenjohtaja Harri Koponen
040 845 0000, Harri.Koponen@osaka.fi

Rannikkosotilaskotiyhdistys

Puheenjohtaja Eevi Jackson
Katajanokankatu 4 D 27
00160 Helsinki, puh: 050 302 6435
puheenjohtaja@
rannikkosotilaskotiyhdistys.fi

Muita meripuolustuksen yhteisöjä

Kymenlaakson Rannikonpuolustajain kilta

Puheenjohtaja Esa Terviö
Kotilotie 6, 48310 Kotka, 0440 837 846
esa.tervio@luukku.com

Laatokan puolustuksen ystävät

040 516 8572, kari.rapo@netikka.fi

Laivaston kilta

Puheenjohtaja Pentti O. Niskanen,
Hiidenkuja 6, 21600 Naantali
040 716 9871
pentti.o.niskanen@gmail.com

Laivaston veteraanit

Puheenjohtaja Seppo Grönroos
soegronroos@gmail.com

Merisotakoulun reservi-upseerikurssin alumnit ry

Puheenjohtaja Nicolás Kalvi
Varapuheenjohtaja Kaj Hagros
Sähköpostiosoiteet muotoa
etunimi.sukunimi@meriruk.fi
Jäseneksi liittyminen: bit.ly/meriruk

Merivoimien tutkimuslaitoksen perinneyhdistys

Puheenjohtaja Martti Helamaa
martti.helamaa@mil.fi
Sihteeri Jari Nieminen
040 700 9234
jari.nieminen@kotiportti.fi

Miinanraivaajakilta

Puheenjohtaja Tatu Virta
Kirkkorvontie 21, 21250 Masku
050 594 7144
tajvirta@gmail.com
Sihteeri Jorma Nieminen
Pietarinkatu 3 C 27, 20320 Turku
040 718 1073
jorma.nieminen@outlook.com

Pohjanlahden Merivartiokilta

Puheenjohtaja Hannu Wallius
0400 132 888
hannu.wallius@gmail.com
www.merivartiokilta.fi

Rannikkotyöstön Opistoupseerit

Puheenjohtaja Tatu Vartiainen
Ojahaantie 11 B 25, 01600 Vantaa
02 998 00, 0400 959 370
tatu.vartiainen@mil.fi

Sininen Reservi ry

Puheenjohtaja Petri Käyhkö
050 366 2024
petri.kayhko@sininenreservi.fi
Sihteeri Lasse Mäki, 040 738 5878
lasse.maki@sininenreservi.fi

Rannikkokystön perinneyhdistys

Puheenjohtaja Johanna Pakola
Ilokalliontie 11, 21500 Piikkiö
040 588 4231
johanna.pakola@gmail.com
www.rannikkokysto.fi

Rannikkokystösäätiö

Valtuuskunnan puheenjohtaja
Timo Kohtamäki
Hallituksen puheenjohtaja Antti Rainio
asiamies Otso Suppanen
otso.suppanen@mil.fi

Rannikkoupseeriyhdistys

RP-lehden julkaisija
Puheenjohtaja Auvo Viita-aho
auvovii@gmail.com
sihteeri Jarmo Valtimo, 040 564 7695
jarmo.valtimo@rannikonpuolustaja.fi

RT-kerho johtorengas

Puheenjohtaja Juha Nora
juha.nora@gmail.com

Selkämeren Rannikkokilta

Puheenjohtaja Ravo Sarmet
Kolhantie 38 b, 26510 Rauma
040 562 8182
ravo.sarmet@dnainternet.net

Suomenlinnan Rannikkokystökilta

Puheenjohtaja Auvo Viita-aho
040 5066917, auvovii@gmail.com
slrt-kiilta.fi

Turun Laivastokilta

Puheenjohtaja Jarmo Holm
Kreivinkatu 3 A, 21100 Naantali
040 052 4253
jarmo.holm@turunlaivastokilta.net

Turun Rannikkokystökilta

Puheenjohtaja Heikki Pohjanvirta
Itäinen Rantakatu 48-50
H 249, 20810 Turku, 040 519 8155
puheenjohtaja@turunrtilta.fi

Turun Rannikkokystö- rykmentin Perinneyhdistys ry

Puheenjohtaja Juha Tuominen
juha.a.tuominen@gmail.com
www.turrrt.fi
rtperinne@gmail.com

Turun Reservimeriupseerit

Puheenjohtaja Rainer Helenius
050 543 5850
rainer.helenius@
turunreservimeriupseerit.fi

Suomenlahden Laivastokilta

Puheenjohtaja Lars Eklund
Markkinatie 5 E 56, 00700 HELSINKI
0440 955 558
larseklund@kolumbus.fi

Suomenlinnan Rannikko- rykmentin perinneyhdistys

Puheenjohtaja Tuomas Alanko
045 142 8449
tuomas.alanko@gmail.com
Sihteeri Katariina Ilves
Sandelininkatu 13 A 3, 05800 Hyvinkää
katariina.ilves@luukku.com

Suomi Merellä -säätiö

Asiamies ja sihteeri Jyrki Myllyperkiö
050 5520244
sihteeri@suomimerella.fi

MERITURVA

PYSY PINNALLA!

Meriturvan yksiköt tarjoavat korkeatasoista turvallisuuskoulutusta ammattitaitoisten kouluttajien johdolla. Ota yhteyttä, niin suunnitellaan yhdessä ryhmällesi sopiva koulutuskokonaisuus!

Tutustu myös kotisivuihimme osoitteessa www.meriturva.fi

Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus
puh. 019 - 2876 600 • www.meriturva.fi

COMBITECH

Yhteistyötä yli rajojen

Kumppanisi kansainvälistyvässä
puolustuksessa niin pohjoismaissa
kuin NATO:ssa.

Combitech Finland

www.combitech.fi